

Ευχαριστίες

Η αναγκαιότητα μιας εις βάθος εξέτασης της σύγκλισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ιδιαίτερα εμφανής στα πλαίσια των νέων συνθηκών που διαμορφώνονται από την πρόσφατη διεύρυνση της Ε.Ε. Το αντικείμενο αυτό, που αποτελεί ένα προσωπικό και επιστημονικό μου ενδιαφέρον, αποτέλεσε τον κορμό της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Στα πλαίσια της εργασίας αυτής, μου δόθηκε η ευκαιρία να διευρύνω και να εμβαθύνω τις γνώσεις μου στο ζήτημα και να τις συνδυάσω με τα όσα έχω αποκομίσει κατά την διάρκεια των σπουδών μου.

Είναι εμφανές ότι τα παρόντα ευρήματα πρέπει να επαναξιολογηθούν στο μέλλον, όταν επιπλέον πρόοδος έχει γίνει στο θέμα της πορείας της Ευρωπαϊκής ένωσης. Αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι μειώνει την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων, αλλά αντίθετα ότι αποδεικνύει ότι η διαδικασία σύγκλισης είναι μια επίπονη προσπάθεια που όμως αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στην πορεία κοινωνικής ευημερίας των πολιτών της Ε..Ε.

Η παρούσα πτυχιακή δεν θα είχε πραγματοποιηθεί χωρίς την πολύτιμη βοήθεια και επιστημονική καθοδήγηση όλων των καθηγητών του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου.

Ωστόσο, ιδιαίτερα σημαντική ήταν η βοήθεια και καθοδήγηση της κ. Αλεξάνδρας Τραγάκη, η οποία ως επιβλέπουσα καθηγήτρια της πτυχιακής μου, μου πρόσφερε σημαντική καθοδήγηση και έκανε εύστοχες παρατηρήσεις, σε έναν τομέα που η ίδια διακρίνεται. Για τους λόγους αυτούς την ευχαριστώ θερμά.

Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω εκ των προτέρων τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς επιτροπής, κ.Κρητικό και κ.Ροβολή για την προσοχή που επιδεικνύουν για την διόρθωση της παρούσας πτυχιακής.

Τέλος, διευκρινίζεται ότι η παρούσα πτυχιακή αποτελεί συλλογικό αποτέλεσμα των προσπαθειών πρωτοπόρων καθηγητών και φοιτητών του νεοσύστατου τμήματος γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών, χωρίς την έμπνευση των οποίων δεν θα είχε πραγματοποιηθεί. Η πτυχιακή αυτή είναι ειδικά αφιερωμένη σε αυτούς.

Λίστα συντμήσεων (Abbreviations)

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ACV: (Average Coefficient of Variation) μέσος συντελεστής μεταβλητότητας

CV: (Coefficient of Variation) συντελεστής μεταβλητότητας

E.E.: Ευρωπαϊκή Ένωση

E.E.-15: Ευρωπαϊκή Ένωση των 15

E.E.-25: Ευρωπαϊκή Ένωση των 25

E.Z.E.Σ.: Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών

E.K.A.X.: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

E.O.K.: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

E&A: Έρευνα και Ανάπτυξη

G.A.T.T. (General Agreement of Trades and Tariffs): Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορείου (ΓΣΔΕ)

H.Π.A.: Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

ΜΑΔ: Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης

NATO (North Atlantic Treaty Organization): Σύμφωνο του Οργανισμού Βορείου Ατλαντικού

Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Π&Τ: Πληροφορική και Τεχνολογία

Χ.Κ.Α.Ε.: Χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης

Συντομογραφίες κρατών-μελών

AUS: Αυστρία

BEL: Βέλγιο

CYP: Κύπρος

CZ: Τσεχία

DEN: Δανία

EST: Εσθονία

FIN: Φινλανδία

FRA: Γαλλία

GER: Γερμανία

GRE: Ελλάδα

HUN: Ουγγαρία

IRL: Ιρλανδία

ITA: Ιταλία

LAT: Λετονία

LIT: Λιθουανία

LUX: Λουξεμβούργο

MAL: Μάλτα

NED: Ολλανδία

POL: Πολωνία

SVK: Σλοβακία

SLN: Σλοβενία

SPA: Ισπανία

SWE: Σουηδία

POR: Πορτογαλία

UK: Ηνωμένο Βασίλειο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	4
Abstract.....	4
Εισαγωγικά	5
1. Από την Ε.Ο.Κ στην Ε.Ε. των 15	7
1.1. Ίδρυση και Διευρύνσεις της Ε.Ε.	7
1.2. Από την Ε.Ε. των 15 στην Ε.Ε. των 25 - Προκλήσεις της ένταξης των νέων κρατών μελών στην Ε.Ε	9
2. Δημογραφικές-Οικονομικές-Κοινωνικές εξελίξεις	12
2.1. Δημογραφικό προφίλ της Ε.Ε.....	12
2.2. Οικονομικό Προφίλ της Ε.Ε.....	30
3. Η Μετάβαση από την Ε.Ε.-15 στην Ε.Ε.-25: Σύγκλιση ή Απόκλιση;	48
3.1. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισσαβόνας.....	48
3.2. Οι διαρθρωτικοί δείκτες για την μέτρηση της σύγκλισης.....	50
3.3. Ορισμός και μέτρηση της σύγκλισης	52
3.4. Σχολιασμός της μεταβολής του δείκτη CV για την Ε.Ε.-15 και Ε.Ε.-25	56
3.5. Ανάλυση και μελέτη των διαρθρωτικών δεικτών της Ε.Ε.-15 και της Ε.Ε.-25 ..	59
<i>Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ.....</i>	<i>59</i>
<i>Κατά κεφαλή ΑΕΠ</i>	<i>60</i>
<i>Ποσοστό απασχόλησης-Σύνολο</i>	<i>61</i>
<i>Ποσοστό απασχόλησης-Άνδρες</i>	<i>62</i>
<i>Ποσοστό απασχόλησης-γυναίκες</i>	<i>63</i>
<i>Ποσοστό απασχόλησης ατόμων 55-64 ετών</i>	<i>64</i>
<i>Έρευνα και Ανάπτυξη</i>	<i>65</i>
<i>Πρόσβαση στο διαδίκτυο</i>	<i>66</i>
<i>Τηλεπικοινωνίες-Αστική κλήση/Εθνική κλήση</i>	<i>67</i>
<i>Ηλεκτρική ενέργεια-Νοικοκυριά</i>	<i>68</i>
<i>Επιχειρηματικές επενδύσεις</i>	<i>69</i>
<i>Εμπορική ενοποίηση-Αξία Εισαγωγών-Εξαγωγών των αγαθών</i>	<i>70</i>
<i>Εμπορική ενοποίηση-Αξία Εισαγωγών-Εξαγωγών των υπηρεσιών</i>	<i>71</i>
<i>Ποσοστό πληθυσμού στα όρια της φτώχειας</i>	<i>72</i>
<i>Μακροχρόνια ανεργία.....</i>	<i>73</i>
<i>Διαρροή από την εκπαίδευση</i>	<i>74</i>
<i>Διασπορά κατανομής της απασχόλησης ανά Περιφέρεια</i>	<i>75</i>
<i>Εκπομπές αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου.....</i>	<i>75</i>
3.6. Η πρόκληση σύγκλισης στα πλαίσια της διεύρυνσης της ΕΕ των 25	76
4. Η εξέλιξη της θέσης της Ελλάδας από την Ε.Ε.-15 στην Ε.Ε.-25.....	83
4.1. Ανάλυση και μελέτη των διαρθρωτικών δεικτών για την Ελλάδα.....	83
4.2. Προοπτικές σύγκλισης της Ελλάδας στην Ε.Ε.-25	104
5. Σύγκριση Ε.Ε. - Η.Π.Α. - Ιαπωνίας.....	107
5.1. Σύγκριση δεικτών για Ε.Ε., Η.Π.Α., Ιαπωνία	107
5.2. Οι εξωτερικές προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	113
6. Συμπεράσματα.....	115
Βιβλιογραφία	122

Περίληψη

Στα πλαίσια της εργασίας αυτής μελετώνται οι προοπτικές σύγκλισης κατά την φάση της τελευταίας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται διαρθρωτικοί δείκτες όπως αυτοί καθορίστηκαν από το Συμβούλιο της Λισσαβώνας και καταγράφονται από την Eurostat. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην θέση της Ελλάδας στην διευρυμένη Ευρώπη και στην σχέση της με τα νέα κράτη-μέλη. Τέλος, με την χρήση των διαρθρωτικών δεικτών επιχειρείται σύγκριση της Ε.Ε.-25 και της Ε.Ε.-15 με τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία. Από τα αποτελέσματα της μελέτης στα πλαίσια της διευρυμένης Ε.Ε., προκύπτει ότι παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί καταγράφεται σημαντική υστέρηση στο χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας. Όσον αφορά την θέση της Ε.Ε. στην παγκόσμια σφαίρα τονίζεται η αναγκαιότητα επιπλέον προσπάθειας για να γίνει ακόμα πιο ανταγωνιστική.

Λέξεις κλειδιά: Ελλάδα, Ε.Ε.-15, Ε.Ε.-25, Σύγκλιση, Διεύρυνση, Συμβούλιο της Λισσαβώνας, Διαρθρωτικοί Δείκτες, Δείκτης μεταβλητότητας, κράτη-μέλη

Abstract

The present study examines the convergence potential in the light of the last enlargement of the European Union. For the purpose of the study the use of structural indicators is deployed, as these were formulated during the Lisbon Council and as they have been since followed by Eurostat. Special reference is made in the relative position Greece occupies in the enlarged Europe and in respect to the new members. Finally, by the use of structural indicators, an attempt is made to compare the E.U.-15 and E.U.-25 with the USA and Japan. The results of this study imply that, within the framework of enlarged E.U., despite the progress recorded, the pace should be accelerated if Lisbon targets are to be met in the time scheduled. Concerning the position E.U. occupies in the global sphere, it is important to mention the necessity of additional effort for it to become more competitive.

Key words: Greece, E.U.-15, E.U.-25, Convergence, Enlargement, Lisbon Council, Structural Indicators, Coefficient of Variation, member states.

Εισαγωγικά

Το Μάρτιο του 2000, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, τέθηκε ως στρατηγικός στόχος της Ε.Ε. για την επόμενη δεκαετία «να γίνει η πιο ανταγωνιστική και δυναμική, βασισμένη στη γνώση, οικονομία τον κόσμο, ικανή για διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και την μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή» (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2000).

Ο στόχος αυτός ήρθε να κεφαλαιοποιήσει την σημαντική πρόοδο των οικονομικών εξελίξεων που πραγματοποιήθηκαν από την ίδρυση της ΕΟΚ το 1958 και να διασφαλίσει την διατήρηση της οικονομικής προόδου και του Ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.

Η ανάπτυξη της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς βασίσθηκε στο άνοιγμα των αγορών, στην ελεύθερη διακίνηση των εργαζόμενων και στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, εξετάζεται η οικονομική και δημογραφική εξέλιξη της ΕΟΚ από την ίδρυσή της το 1958 έως την τελευταία διεύρυνση της Ε.Ε. το 2004.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι επίσης να μελετηθεί η πρόοδος επίτευξης των στόχων της Λισσαβώνας, η σύγκλιση ή η απόκλιση που επιτυγχάνεται από την μετάβαση της ΕΕ-15 στην ΕΕ-25 και να αποτιμηθεί η θέση της Ελλάδας στην νέα Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα ερωτήματα που τέθηκαν στα πλαίσια αυτά είναι: Η θέση της Ελλάδας στη νέα Ε.Ε. βελτιώνεται η δυσχεραίνεται; Η Ελλάδα ως παλαιό κράτος-μέλος υπερσκελίζει ή όχι τα νέα κράτη-μέλη; Ποιες είναι οι συνέπειες της διεύρυνσης για την Ελλάδα;

Τέλος, γίνεται σύγκριση της ανάπτυξης της Ε.Ε. με την πλέον ανεπτυγμένη οικονομία του κόσμου των ΗΠΑ, καθώς και την οικονομία της Ιαπωνίας. Η Ε.Ε. αποτελεί σήμερα μια απ' τις πιο ανεπτυγμένες περιοχές του κόσμου ενώ οι ΗΠΑ αποτελούν την πιο παραγωγική και ανεπτυγμένη οικονομία. Η Ιαπωνία παρουσιάζει σημαντικά επιτεύγματα και χαρακτηρίζεται, επίσης ως παγκόσμια δύναμη.

Για την μελέτη της προόδου που επιτεύχθηκε απ' το 1958 έως σήμερα, εξετάζουμε δημογραφικούς και οικονομικούς δείκτες για την διερεύνηση της διαρκούς ανάπτυξης της Ε.Ε. “Οι δημογράφοι υποστηρίζουν ότι η γνώση των δημογραφικών εξελίξεων είναι καθοριστικός παράγοντας για την λήψη πολιτικών αποφάσεων και παρατηρείται μια

σημαντική άνοδος της ζήτησης των δημογραφικών στατιστικών. Αποφάσεις σχετικά με τα ασφαλιστικά συστήματα, την οικονομική ανάπτυξη, την υγεία, την εκπαίδευση και την περιφερειακή ανάπτυξη, είτε επηρεάζονται, είτε είναι καθοριστικοί παράγοντες των δημογραφικών εξελίξεων” (Council of Europe, 2003).

Η μελέτη των *δημογραφικών εξελίξεων* περιλαμβάνει την εξέταση των βασικών δημογραφικών δεικτών και την μεταβολή τους κατά την χρονική περίοδο 1958-2004: πληθυσμός, πυκνότητα πληθυσμού ανα διεύρυνση, φυσική αύξηση πληθυσμού, γεννητικότητα, προσδόκιμο ζωής, βρεφική θνησιμότητα και μεταναστευτική κινητικότητα, καθώς και τα ποσοστά εξάρτησης του πληθυσμού.

Η καταγραφή των *οικονομικών εξελίξεων* εξετάζει τους βασικούς οικονομικούς δείκτες και την μεταβολή τους κατά την εν λόγω χρονική περίοδο: το κατά κεφαλή ΑΕΠ, το ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ, το ποσοστό απασχόλησης, ανα τομέα, ανα φύλο και για εργαζομένους άνω των 55 ετών, καθώς και το ποσοστό ανεργίας.

Επίσης, η πρόοδος επίτευξης του φιλόδοξου στόχου της Λισσαβώνας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής ενοποίησης, επιλέχθηκε να μελετηθεί με μια δέσμη δεικτών τους «διαρθρωτικούς δείκτες» προκειμένου να εξασφαλιστεί η αντικειμενικότητα της αξιολόγησης της πορείας κάθε χώρας, καθώς και του συνόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι διαρθρωτικοί δείκτες που χρησιμοποιούνται στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, είναι αυτοί που οριστικοποιήθηκαν στα Συμβούλια του Γκέτεμποργκ, της Στοκχόλμης και της Βαρκελώνης. Οι διαρθρωτικοί δείκτες καλύπτουν το σύνολο της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας: το γενικό οικονομικό υπόβαθρο, την απασχόληση, την Έρευνα και την Καινοτομία, τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις, την κοινωνική συνοχή και το περιβάλλον.

Ιστορική Αναδρομή Διευρύνσεων

1. Από την Ε.Ο.Κ στην Ε.Ε. των 15

Αν και η ιδέα της Ενωμένης Ευρώπης έχει ιστορικές ρίζες που φτάνουν έως τον 13^ο αιώνα, με ενωτικούς παράγοντες κυρίως την καθολική θρησκεία και την λατινική γλώσσα, επικράτησε ο κατακερματισμός της Ευρώπης με την δημιουργία εθνικών κρατών¹. Μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο δημιουργούνται στον ευρωπαϊκό χώρο, αλλά και σε διεθνές επίπεδο, οργανισμοί πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας (ΟΗΕ, GATT, NATO, Σύμφωνο της Βαρσοβίας). Οι διεθνείς αυτές συμφωνίες συμβάλουν στην οικονομική προσέγγιση των Ευρωπαϊκών κρατών. Παράλληλα, η οικονομική βοήθεια του σχεδίου Μάρσαλ εισάγει ως προϋπόθεση την συνεργασία των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και την βαθμιαία ελευθέρωση του ενδοευρωπαϊκού εμπορίου και του συστήματος πληρωμών.

1.1. Ίδρυση και Διευρύνσεις της Ε.Ε.

Η κύρια επιδίωξη των Ευρωπαϊκών κυβερνήσεων μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, είναι η διασφάλιση των προϋποθέσεων για μια αποτελεσματική πολιτικοοικονομική συνεργασία στη Ευρώπη. Οι προσπάθειες ευρωπαϊκής ενοποίησης αναπτύσσονται σταδιακά και είναι σαφής η πρόοδος που επιτυγχάνεται σε κάθε μεγάλη θεσμική αλλαγή που συντελείται με την υπογραφή συνθηκών και με την συνεχώς αυξανόμενη συμμετοχή κρατών μελών (Europa, 2005).

Στα πλαίσια αυτά

- το 1951, ιδρύεται στο Παρίσι, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα. Γίνεται άμεσα όμως αντιληπτό, ότι η οικονομική ανάπτυξη, θα επιτευχθεί από τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς, για όλα τα προϊόντα, τη σταδιακή ενοποίηση των οικονομικών συμφερόντων, των Ευρωπαϊκών κρατών. Το 1958, υπογράφονται στη Ρώμη, οι *Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας* (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας. Ίδρυτικά μέλη είναι, η Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, η

¹ Ν. Σαρρής, Ευρωπαϊκή Ενοποίηση, Εκδόσεις Ελλην, Αθήνα, 2000

Ολλανδία, και η Γαλλία. Η συνθήκη της ΕΟΚ προβλέπει την τελωνειακή ένωση, την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, κανόνες ανταγωνισμού, πολιτική μεταφορών και κοινή εμπορική πολιτική με τρίτες χώρες.

- Το 1973, η Μεγάλη Βρετανία, η Δανία, και η Ιρλανδία, γίνονται μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η πρώτη διεύρυνση της ΕΟΚ προς τον ανεπτυγμένο Βορρά επιτυγχάνεται. Η πρώτη αυτή διεύρυνση αποτελεί σημαντικής σημασίας σταθμό στην ευρωπαϊκή ενοποίηση εφόσον επιτυγχάνεται η κατάργηση της προυπάρχουσας διαίρεσης της Ευρώπης σε δύο μεγάλα οικονομικά μπλοκ με την ίδρυση της ΕΖΕΣ, Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου, το 1960 από την Αυστρία, την Δανία, την Νορβηγία, την Σουηδία, την Ελβετία, την Πορτογαλία και την Μ. Βρετανία².
- Η επόμενη διεύρυνση, αφορά την Ελλάδα, μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1974 και το 1981, η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Η τρίτη διεύρυνση της Κοινότητας αφορά, πάλι τον Ευρωπαϊκό Νότο, με την είσοδο της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, οι οποίες γίνονται μέλη, μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας, στο εσωτερικό τους, το 1986, και η Κοινότητα πλέον αριθμεί 12 μέλη.
- Η επόμενη διεύρυνση, το 1995, αφορά την ένταξη της Αυστρίας, της Σουηδίας, και της Φινλανδίας. Η νέα αυτή διεύρυνση προς τον βορρά έχει καθαρά οικονομικά κριτήρια, σε αντίθεση των δύο προηγούμενων που σκόπευαν κυρίως στην αναγνώριση της αποκατάστασης της δημοκρατίας. Τα νέα κράτη διαθέτουν ισχυρές οικονομίες αλλά το δίπολο Ανατολής-Δύσης απέτρεπε προηγούμενες κινήσεις. Τα νέα κράτη-μέλη λόγω των εύρωστων οικονομιών εντάχθηκαν σε σύντομα χρονικά διαστήματα και καλύψαν ταχύτατα τα κριτήρια σύγκλισης.
- Το 2004 εντάσσονται στην Ε.Ε. η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Τσεχία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Κύπρος και η Μάλτα.

² Η Βρετανία είχε προτείνει τη δημιουργία μιας ζώνης Ελεύθερου Εμπορίου αντί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Εφόσον οι εταίροι απέρριψαν την πρόταση η Βρετανία αποχώρησε από τις συζητήσεις και προχώρησε στην υλοποίηση ζώνης ελεύθερου εμπορίου, κυρίως για τα βιομηχανικά προϊόντα, το 1960.

Οι ιδρυτικές συνθήκες της ΕΟΚ τροποποιήθηκαν με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη το 1987, με στόχο την ολοκλήρωση της Εσωτερικής Αγοράς μέχρι το 1992. Η συνθήκη του Μάαστριχτ, το 1992, στόχο είχε την δημιουργία ενός χώρου χωρίς εσωτερικά σύνορα, την εφαρμογή κοινής εξωτερικής πολιτικής και την ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών. Η συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997, θέτει την απασχόληση και τα δικαιώματα των πολιτών ως κυρίαρχο στόχο και ενισχύει την θεσμική δομή της Ε.Ε. ενόψει της Διεύρυνσης. Τέλος, η συνθήκη της Νίκαιας το 2000, είχε στόχο την απλούστευση των διαδικασιών και την εδραίωση της ένωσης πριν την επόμενη μεγάλη διεύρυνση.

1.2. Από την Ε.Ε. των 15 στην Ε.Ε. των 25 - Προκλήσεις της ένταξης των νέων κρατών μελών στην Ε.Ε

Η πρόσφατη διεύρυνση της Ε.Ε, που είναι η πέμπτη στην ιστορία της, ήταν ιδιαίτερης σημασίας, και αποτέλεσε μεγάλο εγχείρημα εφόσον, τα κράτη που εντάχθηκαν, παρουσίαζαν ιδιαιτερότητες, τόσο στην ανάπτυξη της οικονομίας τους, όσο και στην ανάπτυξη των θεσμών τους, αφ' ετέρου ο αριθμός τους ήταν ο μεγαλύτερος αριθμός κρατών που προσχώρησε στο Ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Είναι προφανής η έντονη προετοιμασία που προηγήθηκε, τόσο στο επίπεδο των Ευρωπαϊκών οργάνων, όσο και στη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου, εφόσον ο αυξημένος αριθμός των κρατών μελών απαιτεί σημαντικές θεσμικές τροποποιήσεις, στα θέματα, λήψης αποφάσεων, και ιδιαίτερος στα θέματα που απαιτείται ομοφωνία.

Η ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου, για την αποτελεσματική λειτουργία της Ε.Ε. των 25 πλέον, ήταν η μια πλευρά του τεράστιου αυτού εγχειρήματος. Η άλλη πλευρά είναι, η διαδικασία οικονομικής και κοινωνικής ουσιαστικής ενσωμάτωσης, των νέων κρατών μελών, στο Ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1992, που αποφάσισε την διεύρυνση, των ήδη οικονομικά συνδεδεμένων χωρών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, καθόρισε τα παρακάτω κριτήρια που πρέπει να πληρούν, οι υποψήφιες χώρες, πριν την ένταξη τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001):

- Πολιτικό κριτήριο: Αφορά την ύπαρξη, σταθερών θεσμών, οι οποίοι εγγυώνται την δημοκρατία, την έννομη τάξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.
- Οικονομικό κριτήριο: Αφορά την ύπαρξη, λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς, καθώς και την ικανότητα αντιμετώπισης της πίεσης του ανταγωνισμού, και των δυνάμεων της αγοράς, εντός της Ε.Ε.
- Κριτήριο υιοθέτησης του Ευρωπαϊκού κεκτημένου: Αφορά την ικανότητα ανάληψης, υποχρεώσεων, εκ μέρους των νέων κρατών, συμπεριλαμβανομένης, της αποδοχής, των στόχων της πολιτικής, οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Οι επίσημες διαπραγματεύσεις άρχισαν, τον Φεβρουάριο του 2000, μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι, το 1999, με την έγκριση των κρατών μελών της Ε.Ε των 25. Πριν από την ένταξη, προηγήθηκε μια μακρά περίοδος μεταβατικού πλαισίου, ώστε να δοθεί η ευκαιρία στα νέα κράτη μέλη να προετοιμαστούν. Το εγχείρημα ήταν ιδιαίτερα επίπονο, εφόσον οι Χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ), βρίσκονταν σε δύσκολη θέση, για να μεταβάλλουν την οικονομία τους, σε συνθήκες, ελεύθερης αγοράς. Η υπερδεκαετής αυτή προσπάθεια, που επεβλήθη από την Ε.Ε., οδήγησε τα νέα κράτη μέλη σε σημαντικές αλλαγές, προσαρμογών και αναδιαρθρώσεων, έχοντας πολλές φορές κοινωνικό κόστος. Για παράδειγμα, στα πλαίσια των προσπαθειών σύγκλισης, οι κοινωνικές υπηρεσίες πολλών εκ των νέων κρατών-μελών πέρασαν από τον έλεγχο των δημόσιων υπηρεσιών, στην διαχείριση του ιδιωτικού τομέα. Είναι ενδεικτικό ότι τα 2/3 των κοινωνικών υπηρεσιών στα νέα κράτη μέλη έχουν σήμερα ιδιωτικοποιηθεί (ΙΝΕ, 2004). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ασχολήθηκε ιδιαίτερα, με την λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, των νέων κρατών μελών, και δόθηκε μεγάλη βαρύτητα στην ελεύθερη διακίνηση, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων και στην ελευθέρια εγκατάστασης. Οι νέες χώρες, υποχρεώθηκαν, να προσαρμόσουν, την εθνική τους νομοθεσία, ώστε να ανταποκριθούν, στο δεύτερο κυρίως κριτήριο του Συμβουλίου της Κοπεγχάγης, που αφορά τις διαδικασίες των δημοσίων προμηθειών,

τον ανταγωνισμό, την κατάργηση των κρατικών ενισχύσεων, και την απελευθέρωση των εμπορικών ανταλλαγών, των υπηρεσιών και των κινήσεων κεφαλαίων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την Agenda 2000: *‘Για μια ισχυρότερη και διευρυμένη Ένωση: η πρόκληση της διεύρυνσης’*, πρότεινε στο Συμβούλιο το οποίο και αποφάσισε ότι την περίοδο 2000-2006, οι κοινοτικοί πόροι με τους οποίους θα ενισχυθούν τα καινούρια κράτη μέλη, δεν θα πρέπει να ξεπερνούν το 4% του ΑΕΠ τους, θεωρώντας ότι δεν είναι εφικτή η απορρόφηση περισσότερων πόρων (INE, 2004). Σύμφωνα όμως με παρατηρήσεις που ισχύουν στην παγκόσμια οικονομία, οι ξένες επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες, συγκεντρώνονται κυρίως, στις ανεπτυγμένες περιοχές αυτών, με αποτέλεσμα, την αύξηση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων.

Στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων, των νέων κρατών μελών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, άφησε μια σειρά ζητημάτων, που αφορούν την ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων, την γεωργία, την περιφερειακή πολιτική, και τις δημοσιονομικές προοπτικές, για την περίοδο μετά το 2006. Άξιο αναφοράς είναι, ότι η μεγαλύτερη περίοδος προσαρμογής για αυτά τα ζητήματα, δεν καθορίστηκε με άξονα τις δυνατότητες προσαρμογής ή τις αρνητικές επιπτώσεις, στις οικονομίες τους, αλλά κύριο στόχο είχε να διαφυλάξει τα συμφέροντα της Ε.Ε. των 15, σε θέματα όπως η ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων, και η περιφερειακή πολιτική.

Το ζητούμενο, συμπερασματικά είναι, εάν θα πραγματοποιηθούν ουσιαστικές, αμοιβαίες, υποχωρήσεις, εάν θα αποφευχθούν, συγκρίσεις συμφερόντων, ώστε να πραγματοποιηθεί, μια επιτυχής ολοκλήρωση, για την Ε.Ε. των 25, που να βασίζεται και να στηρίζει την αλληλεγγύη των Ευρωπαϊκών λαών.

2. Δημογραφικές-Οικονομικές-Κοινωνικές εξελίξεις

2.1. Δημογραφικό προφίλ της Ε.Ε

Η Ε.Ε. αντιμετωπίζει σήμερα μια άνευ προηγουμένου δημογραφική αλλαγή. Το ποσοστό γεννητικότητας παντού είναι χαμηλότερο από το απαραίτητο ποσοστό ανανέωσης του πληθυσμού, γύρω στο 2,1 παιδιά ανα γυναίκα, και έχει πέσει κάτω απ' το 1,47 παιδιά ανά γυναίκα σε πολλά κράτη-μέλη (Commission of the European Communities, 2005). Εκτιμάται ότι το 2002, η φυσική αύξηση του πληθυσμού ήταν μόλις 0,01% ανά έτος. Σε πολλά κράτη η μετανάστευση έχει αποδειχτεί ως κυρίαρχος παράγοντας διασφάλισης της αύξησης του πληθυσμού.

Εάν η Ε.Ε. θέλει να αποτρέψει την δημογραφική μείωση θα πρέπει οι οικογένειες να ενισχυθούν από πολιτικές που θα επιτρέψουν στον Ευρωπαϊκό πληθυσμό να συνδυάσει την οικογενειακή ζωή και την απασχόληση. Συνεπώς η Ε.Ε. πρέπει να αναπτύξει πολιτικές για τις μονογονικές οικογένειες, τις κοινωνικές παροχές, την φροντίδα των ηλικιωμένων, για την απασχόληση.

Οι δημογραφικές αλλαγές είναι αποτέλεσμα τριών βασικών τάσεων που παρουσιάζονται στην Ε.Ε:

- Η συνεχής αύξηση του προσδόκιμου ζωής ως αποτέλεσμα της ιατρικής προόδου και της ποιότητας ζωής στην Ε.Ε. Το προσδόκιμο ζωής θα συνεχίζει να αυξάνεται.
- Η γήρανση του πληθυσμού και η συνεχιζόμενη αύξηση του αριθμού των εργαζομένων πάνω απ' τα 60 (η οποία προβλέπεται ότι θα σταματήσει γύρω στο 2030).
- Η συνεχής μείωση του ποσοστού γεννήσεων. Διάφοροι παράγοντες όπως η μεγάλη ηλικία τεκνοποίησης, οι σπουδές, η δυσκολία συνδυασμού απασχόλησης και οικογενειακής ζωής, η δυσκολία ανεύρεσης εργασίας έχουν ως αποτέλεσμα, οι γενεές σήμερα να κάνουν λιγότερα παιδιά. Παντού η γεννητικότητα είναι χαμηλότερη του ποσοστού ανανέωσης του πληθυσμού και σε μερικές ανατολικές και νότιες χώρες της Ε.Ε. το ποσοστό αυτό είναι λιγότερο από 1,3 παιδιά ανά γυναίκα (Commission of the European Communities, 2005).

Η δομή της κοινωνίας επίσης αλλάζει σημαντικά. Παράλληλα και η δομή της οικογένειας διαφοροποιείται. Αυξάνει το ποσοστό των ηλικιωμένων εργαζομένων 55-64 ετών, των ηλικιωμένων ανθρώπων 65-79, των πολύ ηλικιωμένων άνω των 80, ενώ λιγότερα παιδιά γεννιούνται. Οι Ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές θα πρέπει να πάρουν αυτές τις δημογραφικές αλλαγές υπ' όψιν τους για την βελτίωση της απασχόλησης στην Ε.Ε. Αυτό έχει γίνει ήδη πολιτική προτεραιότητα και για να αντιμετωπιστεί η μείωση του ικανού πληθυσμού για εργασία η Ε.Ε. προωθεί πολιτικές για την μεγαλύτερη συμμετοχή στην απασχόληση των γυναικών και των ατόμων μεγαλύτερων ηλικιών, την επένδυση στους ανθρώπινους πόρους και την αύξηση της παραγωγικότητας μέσω των οικονομικών μεταρρυθμίσεων μέσω της έρευνας και της καινοτομίας. Ιδιαίτερη προσπάθεια καταβάλλεται για την ενσωμάτωση των νέων στην αγορά εργασίας, με την προσφορά εναλλακτικών διαδρομών για την ένταξη τους όπως η επανακατάρτιση, η απασχόληση με εναλλασσόμενες περιόδους κατάρτισης και εξειδικευμένες σπουδές.

Η αποτύπωση και η καταγραφή των δημογραφικών τάσεων, είναι πολύ σημαντική, τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, για την λήψη αποφάσεων καθώς και για την χάραξη πολιτικών. Αποφάσεις που μπορεί να αφορούν την κοινωνική πρόοδο, την οικονομική ανάπτυξη, την υγεία, την εκπαίδευση σχετίζονται άμεσα με την δημογραφική κατάσταση. Παρατηρούμε δηλαδή, ότι η δημογραφική κατάσταση μπορεί να επηρεάζει σε πολιτικό επίπεδο. Ταυτόχρονα και η δημογραφική κατάσταση επηρεάζεται από την λήψη αποφάσεων και από την χάραξη πολιτικών. Έτσι λοιπόν, αντιλαμβανόμαστε, ότι οι δημογραφικές εξελίξεις επηρέασαν σημαντικά την πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την γέννηση της, μέχρι και την τελευταία της διεύρυνση, αλλά και κάθε χώρα ξεχωριστά.

Για την μελέτη της δημογραφικής εξέλιξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω δημογραφικοί δείκτες, με στόχο την διερεύνηση των τάσεων και των επιπτώσεων της εκάστοτε διεύρυνσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δείκτες αυτοί είναι:

- ο πληθυσμός, που αναφέρεται στον αριθμό των κατοίκων κάθε κράτους-μέλους την 1η Ιανουαρίου, του έτους αναφοράς.
- η πληθυσμιακή πυκνότητα, που αποτελεί το πηλίκο των κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο της έκτασης του κράτους αναφοράς.

- η φυσική αύξηση πληθυσμού, που αναφέρεται στη διαφορά θανάτων από γεννήσεις ανά 1000 κατοίκους.
- ο συντελεστής ολικής γονιμότητας, ο οποίος εκφράζεται με τον αριθμό παιδιών ανά γυναίκα.
- το προσδόκιμο ζωής, που αποτελεί κατά τη γέννηση τη μέση διάρκεια ζωής ανδρών και γυναικών.
- η μεταναστευτική κινητικότητα, που αποτελεί το ποσοστό πληθυσμού που μετακινείται.
- η βρεφική θνησιμότητα που αποτελεί το ποσοστό θανάτων βρεφών ανά 1000 γεννήσεις κατά το πρώτο έτος.
- τα ποσοστά εξάρτησης του πληθυσμού. Περιλαμβάνει το ποσοστό εξάρτησης των νέων που ορίζεται ως το ηλικίο του πληθυσμού 0-15 ετών προς τον πληθυσμό 15-64 ετών, το ποσοστό εξάρτησης των ηλικιωμένων που ορίζεται ως το ηλικίο του πληθυσμού άνω των 65 ετών προς τον πληθυσμό 15-64 ετών, και το συνολικό ποσοστό εξάρτησης που είναι το άθροισμα του ποσοστού εξάρτησης των νέων και του ποσοστού εξάρτησης των ηλικιωμένων.

Ο πληθυσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης την περίοδο που συστάθηκε ανέρχονταν σε 168 εκ. Κατοίκους (βλ. Πίνακα 2.1). Η διεύρυνση του 1973 είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του πληθυσμού κατά 87 εκατομμύρια κατοίκους που οφείλονταν κυρίως στην ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου που είχε υψηλό πληθυσμό, όπου ανέρχονταν σε 56 εκατομμύρια κατοίκους. Στην επόμενη διεύρυνση, το 1981, ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 9 εκατομμύρια με την είσοδο της Ελλάδος, ενώ το 1986, η Ε.Ε. αυξάνεται πληθυσμιακά κατά 48 εκατομμύρια, λόγω της Ισπανίας η οποία προσθέτει 38 εκ. κατοίκους επιπλέον, και της Πορτογαλίας με 10 εκατομμύρια. Σημαντική ήταν η αύξηση του πληθυσμού με την ενοποίηση της Γερμανίας οπότε προστίθενται άλλα 20 εκ. κάτοικοι. Το 1995, ο πληθυσμός αυξάνεται κατά 21 εκατομμύρια περίπου, αφού τα 3 νέα κράτη που εντάχθηκαν, η Αυστρία, η Σουηδία, και η Φινλανδία, έχουν χαμηλό πληθυσμό. Τον Ιανουάριο του 2001 ο πληθυσμός της Ε.Ε. των 15 είναι 371 εκατομμύρια κάτοικοι.

Πίνακας 2.1. Πληθυσμός (σε χιλιάδες) Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	168372	9027	54064	44563	49313	309	11096	4501
ΕΟΚ-9	1973	255990	9727	61809	51916	54574	348	13388	5008
ΕΟΚ-10	1981	271201	9863	61658	54029	56479	365	14209	5124
ΕΟΚ-12	1986	321658	9859	61021	55411	56598	367	14529	5116
ΕΕ-15	1995	371442	10131	81539	57753	57269	407	15424	5216
ΕΕ-15	2001	378073	10263	82260	59037	57844	441	15987	5349
		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	2861	:	:	:	8724	6976	4343	7393
ΕΟΚ-9	1973	3061	56160	8920	34664	8637	7567	4653	8129
ΕΟΚ-10	1981	3443	56341	9701	37636	9819	7553	4788	8318
ΕΟΚ-12	1986	3540	56769	9949	38485	10014	7582	4911	8358
ΕΕ-15	1995	3598	58500	10443	39197	10013	8040	5099	8816
ΕΕ-15	2001	3826	59894	10565	40122	10263	8121	5181	8883

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

Όπου : στοιχεία μη διαθέσιμα

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Με την διεύρυνση του 2004, και την είσοδο των νέων κρατών μελών, η Ε.Ε. προσεγγίζει τα 454 εκατομμύρια κατοίκους, αυξάνοντας τον πληθυσμό της κατά 74 εκατομμύρια (βλ. Πίνακα 2.2., διάγραμμα 1). Ο πληθυσμός αυτός την τοποθετεί, τρίτη σε παγκόσμια κλίμακα, μετά την Κίνα και την Ινδία. (1,3 δις και 1,1 δις κάτοικοι αντίστοιχα) και βεβαίως υπερτερεί των ΗΠΑ (295 εκ.) και της Ρωσίας (142 εκ.).

Παρατηρούμε ότι οι καινούριες χώρες που εντάχθηκαν κατά την τελευταία διεύρυνση, εξαιρούμενης της Πολωνίας, έχουν πολύ μικρότερο πληθυσμό απ' ότι τα παλαιά κράτη μέλη. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως τα παλαιά κράτη μέλη συγκεντρώνουν πληθυσμό 380 εκατομμύρια, ενώ αντίθετα τα καινούρια μόλις 83 εκατομμύρια. Τα παλαιά κράτη μέλη συγκεντρώνουν σε ποσοστό το 83,6% του συνολικού πληθυσμού, εν αντιθέσει με τα καινούρια που καταλαμβάνουν μόλις το 16,4%. Χώρες όπως η Λιθουανία, η Λετονία, η Σλοβενία, η Εσθονία, η Κύπρος και η Μάλτα, κατατάσσονται στις τελευταίες θέσεις του πίνακα, έχοντας υψηλότερη επίδοση μόνο απ' αυτήν του Λουξεμβούργου, ενώ η Τσεχία, η Ουγγαρία και η Σλοβακία, καταλαμβάνουν μεσαίες θέσεις, συναγωνιζόμενες μικρομεσαίες χώρες από τα παλαιά κράτη-μέλη. Μόνον η Πολωνία, είναι πληθυσμιακά σημαντική, αφού κατατάσσεται στην 6^η θέση πίσω απ'

την Ισπανία, αλλά ταυτόχρονα έχοντας καλύτερη επίδοση από πολλά απ' τα παλαιά κράτη-μέλη.

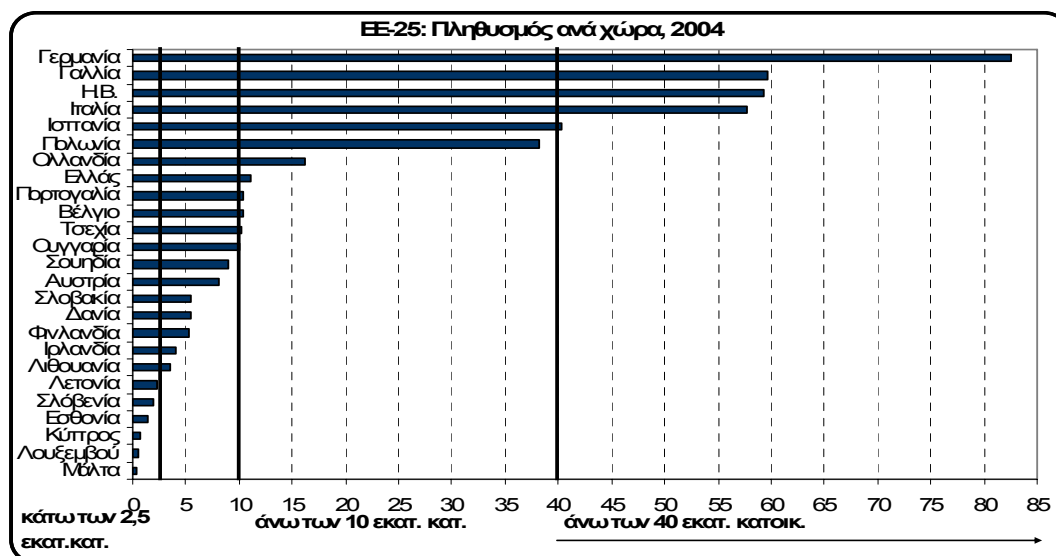
Πίνακας 2.2. Πληθυσμός (σε χιλιάδες) Ε.Ε.-25 (1958-2001)

	1960	1970	1980	1985	1990	1995	2000	2002	2003
ΕΕ-15	314766	339885	354560	358650	361711	370344	376363	366230	311143
ΕΕ-25	375347	406656	426121	432345	436730	445540	451323	454900	385417
ΒΕΛΓΙΟ	9128	9660	9851	9857	9948	10130	10239	10309	10355
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	72543	78269	78179	77902	77112	81536	82163	82440	82537
ΓΑΛΛΙΑ	45464	50528	53731	55157	56577	57752	58748	59342	59630
ΙΤΑΛΙΑ	50025	53685	56388	56588	56694	57268	57679	56305	:
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	338	363	366	379	406	435	444	448
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	11417	12957	14091	14453	14892	14424	15864	16105	16193
ΔΑΝΙΑ	4565	4906	5122	5111	5135	5215	5330	5368	5383
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	2835	2943	3392	3544	3507	3597	3776	3899	3964
ΑΓΓΛΙΑ	52164	55546	56278	56594	57459	58504	59623	59139	59329
ΕΛΛΑΔΑ	8304	8770	9587	9919	10120	10442	10544	:	:
ΙΣΠΑΝΙΑ	30268	33513	37241	38353	38826	39196	39733	40409	40683
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	8826	8697	9713	10008	9917	10017	10195	10329	10407
ΑΥΣΤΡΙΑ	7030	7455	7545	7563	7644	7943	8002	8038	8067
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	4413	4614	4771	4893	4974	5098	5171	5194	5206
ΣΟΥΗΔΙΑ	7471	8004	8308	8342	8527	8816	8861	8909	8941
ΚΥΠΡΟΣ	:	612	607	644	675	736	778	793	802
ΤΣΕΧΙΑ	9524	9789	10272	10339	10362	10333	10278	10206	10203
ΕΣΘΟΝΙΑ	1209	1351	1472	1523	1570	1448	1372	1362	1356
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	9961	10322	10709	10598	10378	10336	10221	10174	10142
ΛΕΤΟΝΙΑ	2104	2351	2508	2570	2668	2500	2381	2345	2331
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	2755	3118	3402	3528	3693	3643	3512	3475	3462
ΜΑΛΤΑ	:	302	322	338	352	369	380	385	386
ΠΟΛΩΝΙΑ	29479	32670	35413	37063	38038	38580	38653	38236	38218
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	3969	4536	4963	5144	5287	5356	5398	5379	5379
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	1580	1720	1893	1948	1996	1895	1987	1994	1995

Πηγή: Council of Europe (2003) 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Όπου : στοιχεία μη διαθέσιμα

Διάγραμμα 1. Πληθυσμός (σε χιλιάδες) Ε.Ε.-25 (1958-2001)

Πηγή: Α. Τραγάκη (στοιχεία υπό δημοσίευση)

Βλέπουμε ότι τα καινούρια κράτη-μέλη στην πλειοψηφία τους έχουν μικρότερη πληθυσμιακή βαρύτητα από αυτή των παλαιών μελών και είναι επίσης φανερό ότι η αύξηση που επιφέρουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι ανάλογη του πλήθους τους. Στην Ε.Ε.-15 υπήρχε μόνο ένα ‘μικρό’ κράτος (Λουξεμβούργο) ενώ στην Ε.Ε.-25 υπάρχουν πλέον έξι κράτη με πληθυσμό μικρότερο των 2,5 εκατ. (Λιθουανία, Λετονία, Σλοβενία, Εσθονία, Κύπρος, Μάλτα) (Monnier, 2004).

Η πληθυσμιακή πυκνότητα το 1958 κατά την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανέρχονταν σε 145 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο (βλ. Πίνακα 2.3). Το 1973 που εντάσσεται το Ηνωμένο Βασίλειο η μέση πυκνότητα αυξάνεται σημαντικά λόγω της πολύ μεγάλης πληθυσμιακής πυκνότητας της χώρας. Το 1981 οπότε και εντάσσεται η Ελλάδα η πυκνότητα μειώνεται στους 164,4 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ενώ το 1986, με την είσοδο της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, η μείωση γίνεται ακόμα μεγαλύτερη για να φτάσει τους 143,2 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Το 1995, με την είσοδο χωρών με πολύ μικρή πυκνότητα όπως η Σουηδία και η Φινλανδία η μέση πυκνότητα πληθυσμού βαίνει μειούμενη ακόμα περισσότερο και ανέρχεται σε 117,8 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Πίνακας 2.3. Πληθυσμιακή πυκνότητα (κάτ. ανά τετρ. χιλ.)Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	145	295,8	217,1	81,9	163,7	119,6	327,5	104,4
ΕΟΚ-9	1973	168,6	318,7	248,2	95,4	181,1	134,6	395,1	116,2
ΕΟΚ-10	1981	164,4	323,2	247,6	99,3	187,4	141,1	419,4	118,9
ΕΟΚ-12	1986	143,2	323,1	245	101,9	187,8	142	428,8	118,7
ΕΕ-15	1995	117,8	332	228,4	106,2	190,1	157,2	452,2	121
ΕΕ-15	2001	119,9	336,3	230,4	108,5	192	170,6	471,8	124,1
		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	40,7	:	:	:	94,9	83,2	14,3	18
ΕΟΚ-9	1973	43,6	230,3	67,8	68,7	94	90,2	15,3	19,8
ΕΟΚ-10	1981	48,8	231,1	73,7	74,6	106,8	90,1	15,7	20,2
ΕΟΚ-12	1986	50,4	232,8	75,6	76,2	109	90,4	16,1	20,3
ΕΕ-15	1995	51,2	239,9	79,3	77,6	108,9	95,9	16,7	21,5
ΕΕ-15	2001	54,4	245,6	80,3	79,5	111,7	96,8	17	21,6

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

Όπου :στοιχεία μη διαθέσιμα

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Με την *διεύρυνση του 2004*, η πυκνότητα στην Ε.Ε, μειώνεται ακόμα περισσότερο αφού εξαιρουμένης της Τσεχίας και της Μάλτας όλα τα υπόλοιπα νέα μέλη έχουν πολύ χαμηλή πυκνότητα, και έτσι το 2002 η ΕΕ-25 έχει πυκνότητα 114,2 κάτοικους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο (βλ. Πίνακα 2.4.) Παρατηρούμε ότι όλα τα νέα κράτη μέλη εξαιρουμένων των προαναφερθέντων παρουσιάζουν χαμηλότερες δείκτες από τα παλαιά κράτη μέλη. Αξίζει να αναφερθεί ότι στο σύνολο της Ε.Ε.-25, οι Βόρειες χώρες (Ιρλανδία, Φινλανδία, Αυστρία, Εσθονία, Λιθουανία, Λετονία) παρουσιάζουν τους χαμηλότερους δείκτες πυκνότητας, ενώ οι κεντρικές και νότιες χώρες (Βέλγιο, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Τσεχία, Μάλτα) παρουσιάζουν τους υψηλότερους δείκτες πυκνότητας.

Πίνακας 2.4. Πληθυσμιακή πυκνότητα (κάτοικοι ανά τετρ. χιλ.) Ε.Ε.-25 (2002)

ΕΕ-15	ΕΕ-25	ΒΕΛΓΙΟ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	ΔΑΝΙΑ	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	ΑΓΓΛΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ	ΚΥΠΡΟΣ	ΤΣΕΧΙΑ	ΕΣΘΟΝΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ	ΛΕΤΟΝΙΑ	ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	ΜΑΛΤΑ	ΠΟΛΟΝΙΑ	ΣΛΟΒΑΚΙΑ	ΣΛΟΒΕΝΙΑ
119,80	114,20	339	231	108	192	173	479	125	55	246	80	80	113	96	15	20	87	129	30	109	36	53	1257	122	110	98

Πηγή: Council of Europe (2003) 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Η φυσική αύξηση το 1960 στα πλαίσια της ίδρυσης της Ε.Ε., ανερχόταν σε 0,81 και έκτοτε βαίνει συνεχώς μειούμενη (βλ. Πίνακα 2.5). Το 1980 μετά τη διεύρυνση του 1973, με την είσοδο της Δανίας, της Ιρλανδίας και της Αγγλίας πέφτει στο 0,33, ενώ το 1990 με την είσοδο της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, ανέρχεται στο 0,23 και έκτοτε συνεχώς μειώνεται για να φτάσει το 2002 στο 0,13.

Πίνακας 2.5. Ποσοστό φυσικής αύξησης (γεννήσεις μείον θάνατοι %)

	1960	1970	1980	1985	1990	1995	2000	2002
ΕΕ-15	0,81	0,57	0,33	0,19	0,23	0,15	0,17	0,13
ΕΕ-25	0,85	0,58	0,37	0,30	0,27	0,08	0,07	0,01
ΒΕΛΓΙΟ	0,45	0,24	0,11	0,03	0,19	0,11	0,1	0,05
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	0,53	0,09	-0,11	-0,15	-0,02	-0,15	-0,09	-0,15
ΓΑΛΛΙΑ	0,65	0,61	0,47	0,39	0,42	0,34	0,41	0,37
ΙΤΑΛΙΑ	0,86	0,71	0,15	0,05	0,05	-0,05	-0,03	:
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	0,42	0,08	0,02	0,02	0,3	0,4	0,45	0,36
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1,32	0,99	0,47	0,38	0,46	0,35	0,42	0,37
ΔΑΝΙΑ	0,71	0,46	0,03	-0,09	0,05	0,13	0,17	0,1
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	0,99	1,04	1,19	0,82	0,62	0,46	0,62	:
ΑΓΓΛΙΑ	0,6	0,45	0,17	0,14	0,27	0,15	0,12	:
ΕΛΛΑΔΑ	1,16	0,81	0,63	0,24	0,08	0,01	-0,02	:
ΙΣΠΑΝΙΑ	1,29	1,11	0,75	0,37	0,18	0,04	0,09	0,11
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1,34	1,01	0,65	0,33	0,13	0,03	0,14	0,08
ΑΥΣΤΡΙΑ	0,52	0,18	-0,02	-0,03	0,1	0,09	0,02	0,03
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	0,96	0,44	0,39	0,3	0,31	0,27	0,14	0,12
ΣΟΥΗΔΙΑ	0,36	0,37	0,06	0,05	0,34	0,11	-0,03	0,01
ΚΥΠΡΟΣ	:	0,94	0,11	1,1	0,99	0,76	0,45	0,38
ΤΣΕΧΙΑ	0,37	0,25	0,18	0,04	0,01	-0,21	-0,18	-0,15
ΕΣΘΟΝΙΑ	0,61	0,47	0,27	0,28	0,18	-0,51	-0,39	-0,39
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	0,45	0,31	0,03	-0,16	-0,19	-0,32	-0,37	-0,35
ΛΕΤΟΝΙΑ	0,67	0,33	0,14	0,22	0,12	-0,7	-0,5	-0,53
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	1,47	0,87	0,47	0,54	0,46	-0,11	-0,14	-0,32
ΜΑΛΤΑ	:	:	0,74	0,76	0,74	0,51	0,34	0,2
ΠΟΛΩΝΙΑ	1,5	0,85	0,96	0,79	0,41	0,12	0,03	0,01
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	1,42	0,84	0,89	0,73	0,48	0,16	0,04	-0,01
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	0,8	0,58	0,58	0,31	0,19	0	-0,02	-0,06

Πηγή: Council of Europe (2003) 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Όπου : στοιχεία μη διαθέσιμα

Στα πλαίσια της τελευταίας διεύρυνσης το ποσοστό της φυσικής αύξησης μειώνεται ακόμα περισσότερο έχοντας οριακή τιμή 0,01. Με την παρατήρηση του πίνακα 2.5, βλέπουμε ότι οι περισσότερες νέες χώρες (Τσεχία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Σλοβακία, Σλοβενία) παρουσιάζουν αρνητικό ποσοστό, δηλαδή ουσιαστικά μειώνεται ο πληθυσμός τους ενώ μόνο η Κύπρος, η Μάλτα και η Πολωνία φαίνεται να αυξάνουν τον πληθυσμό τους. Παρατηρούμε επίσης ότι, σύμφωνα με στοιχεία του 2002, όλα τα παλαιά κράτη μέλη παρουσιάζουν μια οριακή μείωση του πληθυσμού τους εν αντιθέσει με τα καινούρια, τα οποία έχουν μια μείωση στον πληθυσμό τους, χωρίς όμως τα αρνητικά πρόσημα των νέων κρατών. Σημειώνεται ότι στις εκτιμήσεις αυτές δεν συμπεριλαμβάνεται η συμβολή της μετανάστευσης στην μεταβολή του πληθυσμού.

Το 1958, η γεννητικότητα ανέρχονταν στο 2,39 (βλ. Πίνακα 2.6). Το 1973 ο δείκτης μειώθηκε σημαντικά στο 2,02. Αυτό οφείλονταν κυρίως στην εισαγωγή και εκτεταμένη χρήση του αντισυλληπτικού χαπιού και στην αναβλητικότητα τεκνοποίησης των γυναικών που είχαν γεννηθεί μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 1981, η τάση αυτή

συνεχίστηκε ακόμα περισσότερο φτάνοντας στο 1,68. Το 1986 η μείωση ήταν ακόμα μεγαλύτερη φτάνοντας στο 1,55 για να έχουμε το 1995, ποσοστό γεννητικότητας 1,42.

Πίνακας 2.5. Γεννητικότητα (μέσος αρ. παιδιών ανά γυναίκα) E.E.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	2,39	2,52	2,29	2,67	2,31	2,28	3,11	2,55
ΕΟΚ-9	1973	2,02	1,95	1,54	2,3	2,34	1,58	1,9	1,92
ΕΟΚ-10	1981	1,68	1,67	1,43	1,95	1,59	1,55	1,56	1,44
ΕΟΚ-12	1986	1,55	1,54	1,35	1,83	1,34	1,43	1,55	1,48
ΕΕ-15	1995	1,42	1,55	1,25	1,7	1,18	1,69	1,53	1,8
ΕΕ-15	2001	1,47	1,65	1,29	1,9	1,24	1,7	1,69	1,74
		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	3,76	2,72	2,28	2,86	3,1	2,6	2,68	2,26
ΕΟΚ-9	1973	3,75	2,04	2,26	2,84	2,65	1,94	1,49	1,86
ΕΟΚ-10	1981	3,03	1,82	2,09	2,04	2,13	1,67	1,64	1,63
ΕΟΚ-12	1986	2,43	1,78	1,6	1,56	1,66	1,45	1,6	1,8
ΕΕ-15	1995	1,84	1,71	1,32	1,18	1,4	1,4	1,81	1,73
ΕΕ-15	2001	1,98	1,63	1,29	1,25	1,42	1,29	1,73	1,57

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Στα πλαίσια της τελευταίας διεύρυνσης (βλ. Πίνακα 2.6), το ποσοστό αυτό παρουσιάζει μια οριακή μείωση για την Ε.Ε.-25, όπου το 2002, η γεννητικότητα φτάνει το 1,47. Πρέπει να επισημανθεί ότι για την Ε.Ε.-15 το 2002 το αντίστοιχο ποσοστό είχε αυξηθεί σε σχέση με το 2001 φτάνοντας το 1,62. Η μείωση του ποσοστού για την Ε.Ε.-25 οφείλεται στο γεγονός ότι όλες οι νέες χώρες, εκτός της Κύπρου και της Μάλτας, έχουν πολύ χαμηλούς δείκτες γεννητικότητας που είναι χαμηλότεροι του κοινοτικού μέσου όρου, ενώ οι δείκτες των παλαιών κρατών μελών, εμφανίζουν κάποιες μικρές βελτιώσεις, εξισορροπώντας εν μέρει τις χαμηλές επιδόσεις των νέων κρατών μελών.

Πίνακας 2.6. Γεννητικότητα (μέσος αρ. παιδιών ανά γυναίκα) E.E.-25 (1960-2002)

	1960	1970	1980	1985	1990	1995	2000	2002
ΕΕ-15	2,69	2,42	1,88	1,64	1,65	1,54	1,58	1,62
ΕΕ-25	2,62	2,34	1,97	1,81	1,78	1,54	1,49	1,47
ΒΕΛΓΙΟ	2,56	2,25	1,68	1,51	1,62	1,56	1,66	1,62
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2,37	2,03	1,56	1,37	1,45	1,25	1,38	1,31
ΓΑΛΛΙΑ	2,73	2,47	1,95	1,81	1,78	1,71	1,88	1,89
ΙΤΑΛΙΑ	2,41	2,43	1,64	1,42	1,33	1,2	1,24	:
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	2,37	1,97	1,49	1,38	1,6	1,69	1,76	1,6
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	3,12	2,57	1,6	1,51	1,62	1,53	1,72	1,73
ΔΑΝΙΑ	2,57	1,99	1,55	1,45	1,67	1,8	1,77	1,72
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	3,78	3,85	3,24	2,48	2,11	1,84	1,9	2
ΑΓΓΛΙΑ	2,71	2,43	1,89	1,79	1,83	1,71	1,64	1,64
ΕΛΛΑΔΑ	2,21	2,4	2,23	1,67	1,39	1,32	1,29	:
ΙΣΠΑΝΙΑ	2,77	2,88	2,2	1,64	1,36	1,18	1,24	1,25
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	3,16	3,01	2,28	1,72	1,57	1,41	1,55	1,47
ΑΥΣΤΡΙΑ	2,7	2,29	1,65	1,47	1,46	1,42	1,36	1,4
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	2,72	1,83	1,63	1,64	1,78	1,81	1,73	1,72
ΣΟΥΗΔΙΑ	2,2	1,92	1,68	1,74	2,13	1,73	1,54	1,65
ΚΥΠΡΟΣ	3,51	2,54	2,46	2,38	2,42	2,03	1,64	1,49
ΤΣΕΧΙΑ	2,11	1,9	2,1	1,96	1,9	1,28	1,14	1,17
ΕΣΘΟΝΙΑ	1,96	2,16	2,02	2,12	2,04	1,32	1,34	1,37
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	2,02	1,98	1,92	1,85	1,87	1,57	1,32	1,3
ΛΕΤΟΝΙΑ	1,94	2,02	1,9	2,09	2,01	1,26	1,24	1,24
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	2,59	2,39	1,99	2,09	2,03	1,55	1,39	1,24
ΜΑΛΤΑ	:	:	1,98	1,99	2,04	1,82	1,72	1,46
ΠΟΛΟΝΙΑ	2,98	2,26	2,26	2,32	2,05	1,62	1,34	1,24
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	3,1	2,4	2,31	2,26	2,09	1,52	1,3	1,19
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	2,18	2,12	2,1	1,71	1,46	1,29	1,26	1,21

Πηγή: Council of Europe (2003) 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Όπου: στοιχεία μη διαθέσιμα

Σημειώνεται ότι για να επιτευχθεί επαρκής ανανέωση πληθυσμού, το ποσοστό γεννητικότητας θα έπρεπε να ήταν τουλάχιστον 2,1 (Ταπεινός, 1993).

Για το προσδόκιμο ζωής από το 1980, οπότε και υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία (βλ. Πίνακα 2.7) παρατηρούμε ότι συνεχώς αυξάνεται, τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες. Από τον πίνακα παρατηρείται ότι τόσο για την Ε.Ε.-15 όσο και την Ε.Ε.-25 υπάρχει σημαντική αύξηση του προσδόκιμου ζωής των ανδρών (από 70,65 σε 75,46 έτη για την Ε.Ε.-15 και από 69,04 σε 73,35 για την Ε.Ε.-25 αντίστοιχα) και γυναικών (από 77,05 σε 81,21 για την Ε.Ε.-15 και από 75,98 σε 80,10 για την Ε.Ε.-25 αντίστοιχα) κατά την περίοδο 1980-2002. Κατά την τελευταία διεύρυνση οι καινούριες χώρες έχουν επιδόσεις χειρότερες από αυτές των παλαιών κρατών μελών και ο δείκτης μειώνεται οριακά, παρά το γεγονός ότι οι παλαιές χώρες αυξάνουν συνεχώς το προσδόκιμο ζωής του πληθυσμού τους. Η αύξηση του προσδόκιμου ζωής οφείλεται στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων, συνέπεια της οικονομικής προόδου της ΕΕ-15 καθώς και στις επιστημονικές προόδους, που έχουν γίνει.

Πίνακας 2.7. Προσδόκιμο ζωής ανδρών-γυναικών Ε.Ε.-15, Ε.Ε.25 (1980-2002)

	1980		1990		1995		2002	
	ΑΝ	ΓΥΝ	ΑΝ	ΓΥΝ	ΑΝ	ΓΥΝ	ΑΝ	ΓΥΝ
ΕΕ-15	70,65	77,05	72,71	79,09	73,72	80,05	75,46	81,21
ΕΕ-25	69,044	75,984	70,788	77,876	71,336	78,604	73,348	80,108
ΒΕΛΓΙΟ	69,9	76,5	72,7	79,3	73,4	80,2	75,1	81,1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	69,6	76,1	72	78,4	73,2	79,7	75,5	81,3
ΓΑΛΛΙΑ	70,2	78,3	72,8	80,9	73,9	81,8	75,5	82,9
ΙΤΑΛΙΑ	70,6	77,2	73,6	80,1	74,8	81,3	76,6	82,5
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	70,3	75,4	72,5	78,5	73,2	80,4	74,9	81,5
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	72,5	79,1	73,8	80	74,6	80,3	76	80,7
ΔΑΝΙΑ	71,2	77,2	72	77,8	72,8	77,9	74,8	79,5
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	70,1	75,6	72,1	77,7	72,8	78,3	74,6	79,6
ΑΓΓΛΙΑ	70,8	76,9	72,9	78,6	74	79,2	75,5	80,2
ΕΛΛΑΔΑ	73,1	77,7	74,6	79,4	74,9	80,1	75,5	80,6
ΙΣΠΑΝΙΑ	72,2	78,2	73,3	80,3	74,3	81,5	75,7	82,5
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	68,2	74,9	70,4	77,3	71,6	78,7	73,8	80,5
ΑΥΣΤΡΙΑ	69	76	72,2	78,8	73,3	79,9	75,8	81,7
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	69,3	77,8	71	78,9	72,8	80,1	74,9	81,5
ΣΟΥΗΔΙΑ	72,8	78,8	74,8	80,4	76,2	81,4	77,7	82,1
ΚΥΠΡΟΣ	72,3	77	74,1	78,6	75,3	79,8	76,1	81
ΤΣΕΧΙΑ	66,8	73,9	67,6	75,5	69,7	76,7	72,1	78,7
ΕΣΘΟΝΙΑ	64,1	74,1	64,7	74,9	61,9	74,5	65,3	77,1
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	65,5	72,7	65,2	73,7	65,4	74,7	68,4	76,7
ΛΕΤΟΝΙΑ	63,6	74,2	64,3	74,6	60,3	73,1	64,8	76
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	65,4	75,4	66,4	76,2	63,3	75	66,3	77,5
ΜΑΛΤΑ	68,5	72,7	73,7	78,1	74,9	79,5	75,8	80,5
ΠΟΛΟΝΙΑ	66	74,4	66,5	75,5	67,6	76,3	70,4	78,7
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	66,8	74,3	66,7	75,6	68,4	76,4	69,9	77,8
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	67,3	75,2	69,8	77,8	70,8	78,3	72,7	80,5

Πηγή: Council of Europe (2003) 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Αξίζει να σημειωθεί ότι το έτος 2002 η Εσθονία (65,3 άνδρες, 77,1 γυναίκες) η Ουγγαρία (68,4 άνδρες, 76,7 γυναίκες), η Λετονία (64,8 άνδρες, 76 γυναίκες), η Σλοβακία (69,9 άνδρες, 77,8 γυναίκες) εμφανίζουν σημαντικά χαμηλότερο προσδόκιμο ζωής του αντίστοιχου μέσου όρου της Ε.Ε.-25. Για το 2002, το υψηλότερο προσδόκιμο ζωής ανδρών εμφανίζει η Σουηδία (77,7 έτη) και γυναικών η Ισπανία (82,5 έτη). Η Ελλάδα κατέχει αξιόλογη θέση με προσδόκιμο ζωής ανδρών 75,5 και γυναικών 80,6.

Το 1971, η μεταναστευτική κινητικότητα ήταν 5,2 εκατομμύρια, και αυξάνονταν συνεχώς (βλ. Πίνακα 2.8). Στα πλαίσια της τελευταίας διεύρυνσης το 2004, όπου με στοιχεία του 2001 η μεταναστευτική κινητικότητα είναι 11,7 εκατομμύρια. Σημαντικό στοιχείο να τονίσουμε είναι ότι οι χώρες οι οποίες αποτελούν βασικό προορισμό μεταναστών είναι η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, χώρες οι οποίες έχουν μεγάλο πληθυσμό και πολύ ανεπτυγμένη οικονομία.

Η συμβολή της τελευταίας διεύρυνσης στην αύξηση του αριθμού των μεταναστών, ήταν ελάχιστη αφού αυτές οι χώρες σπάνια αποτελούν τόπο προορισμού μεταναστών.

Ένα σημαντικό ζήτημα που τίθεται είναι, η δυνατότητα ελεύθερης διακίνησης μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.-25. Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι χώρες υποδοχής από τα νέα κράτη-μέλη είναι η Ουγγαρία, η Τσεχία και η Κύπρος κυρίως. Για την Ε.Ε.-15, το ποσοστό των μεταναστών στο σύνολο του πληθυσμού ανέρχεται σε 7,9% το 2001, και διαχρονικά παρατηρείται μια αύξηση του ποσοστού για την Ε.Ε.-15. Αντίθετα, απ'τα διαθέσιμα στοιχεία το αντίστοιχο ποσοστό για την Ε.Ε.-25 για το 2001 είναι 5,82%, αποδεικνύοντας ότι οι νέες χώρες δεν αποτελούν χώρα προορισμού μετανάστευσης.

Πίνακας 2.8. Μεταναστευτική κινητικότητα (1971-2003)

	1971	%	1976	%	1981	%	1986	%	1991	%	1996	%	2001	%	2002	%	2003	%
ΕΕ-15	5127,8	42,9	10277,9	60,3	13139,6	5,207	12875,6	4,971	13010,9	5,48	14129,8	6,321	11776	7,955	9992,8	5,15	2251,8	5,06
ΕΕ-25	5145,1	45,7	10281,1	60,8	13325,7	4,744	12875,6	4,971	13030,3	4,98	14378,6	5,27	12240,1	5,82	10383,8	4,53	2440,2	5,06
ΒΕΛΓΙΟ	663,1	6,9	835	8,5	860,6	8,7	846,5	8,6	904,5	9,1	909,8	9	861,7	8,5	:	:	:	:
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	3054,2	3,9	4566,7	5,8	4453,3	5,7	4378,9	5,6	5342,5	6,7	7173,9	8,8	7296,8	8,9	7335,6	8,9	:	:
ΓΑΛΛΙΑ	:	:	3442	6,5	3714	6,9	3594	6,5	3608	6,3	:	:	:	:	:	:	:	:
ΙΤΑΛΙΑ	121,7	0,2	:	:	210,9	0,4	318,7	0,6	566,2	1	737,8	1,3	:	:	:	:	:	:
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	62,5	18,4	91,3	25,3	95,8	26,3	104,6	27,7	115,4	30	138,1	33,4	162,3	36,9	:	:	:	:
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	246,5	1,9	350,5	2,6	520,9	3,7	552,5	3,8	692,4	4,6	725,4	4,7	667,8	4,2	690,4	4,3	700	4,3
ΔΑΝΙΑ	99,8	2	90,9	1,8	101,6	2	117	2,3	160,6	3,1	227,7	4,2	258,6	4,8	266,7	5	265,4	4,9
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	88	2,5	117,8	3,3	152,2	4	181,8	4,7	:	:
ΑΓΓΛΙΑ	:	:	:	:	1638	2,9	1785	3,1	1,892	3,3	1995	3,4	:	:	:	:	:	:
ΕΛΛΑΔΑ	93	1,1	:	:	180,6	1,9	111,1	1,1	167,3	1,6	155,5	1,5	:	:	:	:	:	:
ΙΣΠΑΝΙΑ	148,3	0,4	165	0,5	183,1	0,5	242	0,6	278,7	0,7	499,8	1,3	895,7	2,2	:	:	:	:
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	32	0,4	32	0,3	458,1	4,7	79,6	0,8	107,8	1,1	168,3	1,7	207,6	2	238,6	2,3	:	:
ΑΥΣΤΡΙΑ	195,4	2,6	270,8	3,6	288,2	3,8	340,1	4	467,6	6,1	680,3	8,6	704,9	8,8	705,1	8,8	708,7	8,8
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	:	:	12	0,3	12,8	0,3	17	0,3	26,3	0,5	68,6	1,3	91,1	1,8	98,6	1,9	103,7	2
ΣΟΥΗΔΙΑ	411,3	5,1	421,7	5,1	421,7	5,1	388,6	4,6	483,7	5,6	531,8	6	477,3	5,4	476	5,3	474	5,3
ΚΥΠΡΟΣ	17,3	2,8	3,2	0,5	8,3	1,3	:	:	16,5	2,4	41,3	5,5	61,6	7,8	66,1	8,3	72,5	9
ΤΣΕΧΙΑ	:	:	:	:	177,8	1,7	:	:	:	:	:	:	180,3	1,8	163,8	1,6	:	:
ΕΣΘΟΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	140	1,4	110	1,1	116,4	1,1	115,9	1,1
ΛΕΤΟΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	2,9	0,1	12,1	0,5	29,8	1,3	:	:	:	:
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	31,2	0,9	:	:	:	:
ΜΑΛΤΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	7,2	1,9	8,9	2,3	:	:	:	:
ΠΟΛΩΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	48,2	2,4	42,3	2,1	44,7	2,2	:	:

Πηγή: Council of Europe (2003) 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

Κατά την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το ποσοστό της παιδικής θνησιμότητας ανερχόταν σε 33,8 ανά 1000 γεννήσεις (βλ. Πίνακα 2.9). Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι χάρη στην συνεχή βελτίωση των Συστημάτων Υγείας στις Ευρωπαϊκές χώρες το ποσοστό αυτό παρουσιάζει μια θεαματική μείωση και το 2001 μειώνεται στο 4,6 ανά 1000 γεννήσεις, μειούμενο συνεχώς κατά τις διαδοχικές διευρύνσεις. Σε χώρες όπως η Φινλανδία και η Σουηδία το ποσοστό αυτό είναι ακόμα χαμηλότερο στο 3,2. Είναι πολύ σημαντική κατάκτηση για την Ευρώπη αυτό το χαμηλό ποσοστό παιδικής

θνησιμότητας και επειδή αυτή η τάση παρουσιάζει μια σταθερότητα μπορούμε να εκτιμήσουμε ότι ο δείκτης αυτός θα μπορούσε να απαξιωθεί σαν δημογραφικός και κοινωνικός δείκτης στο εγγύς μέλλον για την Ε.Ε. των 15.

Πίνακας 2.9. Παιδική θνησιμότητα (ανά 1000 γεννήσεις)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	33,8	31,2	33,8	27,5	43,9	31,5	17,9	21,5
ΕΟΚ-9	1973	19,5	17,7	22,9	15,5	25,8	15,3	11,5	11,5
ΕΟΚ-10	1981	11,5	11,5	11,6	9,7	14,1	13,8	8,3	7,9
ΕΟΚ-12	1986	9,3	9,6	8,6	8	10,2	7,9	7,7	8,2
ΕΕ-15	1995	5,6	6,1	5,3	4,9	6,2	5,5	5,5	5,1
ΕΕ-15	2001	4,6	5	4,5	4,6	4,3	5,3	5,3	4,9
		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	29,3	22,5	40,1	43,7	77,5	37,5	21	16,6
ΕΟΚ-9	1973	18	17,2	24,1	21,4	44,8	23,8	10,6	9,9
ΕΟΚ-10	1981	10,3	11,2	16,3	12,5	21,8	12,7	6,6	6,9
ΕΟΚ-12	1986	8,9	9,5	12,2	9,2	15,9	10,3	5,9	5,9
ΕΕ-15	1995	6,3	6,2	8,1	5,5	7,5	5,4	3,9	4,1
ΕΕ-15	2001	5,8	5,5	5,9	3,9	5	4,8	3,2	3,2

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Κατά τη διεύρυνση όμως του 2004 (βλ. Πίνακα 2.10), παρατηρούμε ότι οι χώρες οι οποίες εισέρχονται στην Ε.Ε., υπολείπονται σημαντικά των παλαιών χωρών, και έχουν πολύ χαμηλές επιδόσεις (βλ. Πίνακα 2.10). Το 2002, η Ουγγαρία έχει βρεφική θνησιμότητα 7,2 ανά 1000 γεννήσεις, η Λετονία 9,9, η Λιθουανία 7,9, η Πολωνία 7,5, και η Σλοβακία 7,6. Έτσι ο δείκτης επιδεινώνεται φτάνοντας το 5,36, παρά τις πολύ καλές επιδόσεις και τις συνεχείς μειώσεις των παλαιών κρατών μελών.

Πίνακας 2.10. Παιδική θνησιμότητα (ανά 1000 γεννήσεις) Ε.Ε.-25

	1960	1970	1980	1985	1990	1995	2000	2002
ΕΕ-15	32,33	22,51	12,42	9,83	7,78	5,69	4,81	4,46
ΕΕ-25	34,38	23,71	14,34	11,98	9,52	7,84	5,86	5,36
ΒΕΛΓΙΟ	23,7	21,1	12,2	9,8	8	6	4,8	4,4
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	35,1	22,3	12,5	9,1	7,1	5,3	4,4	4,2
ΓΑΛΛΙΑ	27,5	18,2	10,1	8,4	7,4	4,9	4,4	4,2
ΙΤΑΛΙΑ	43,9	29,3	14,4	10,5	8,2	6,2	4,5	
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	31,5	24,8	11,6	9	7,4	5,5	5,1	5
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	16,7	12,7	8,7	8,1	7,1	5,4	5,1	5,6
ΔΑΝΙΑ	21,6	14,2	8,4	8	7,5	5,1	5,3	4,4
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	29,3	19,5	11,1	8,8	8,2	6,4	6	
ΑΓΓΛΙΑ	22,8	18,4	14	11,2	7,9	6,1	5,6	5,2
ΕΛΛΑΔΑ	40,1	29,5	17,9	14	9,7	8,1	5,1	5,1
ΙΣΠΑΝΙΑ	36,1	21	12,3	8,9	7,6	5,5	4,4	
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	81,5	58,4	24,2	17,5	11	7,5	5,6	5
ΑΥΣΤΡΙΑ	37,6	24	14,4	11,1	7,9	5,4	4,8	4,1
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	21	13,2	7,6	6,3	5,7	3,9	3,7	3
ΣΟΥΗΔΙΑ	16,6	11	6,9	6,8	6	4,1	3,4	3,3
ΚΥΠΡΟΣ		26	12	12	11	8,5	5,6	4,7
ΤΣΕΧΙΑ	20,1	20,3	16,6	12,5	10,8	7,6	4,1	4,2
ΕΣΘΟΝΙΑ	31,1	17,7	17,1	14,1	12,3	14,9	8,5	5,7
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	47,3	38,8	20,3	20,4	14,9	10,6	9,3	7,2
ΛΕΤΟΝΙΑ	27	17,9	15,4	13	13,5	17,8	10,5	9,9
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	38	19,4	14,5	14,3	10,3	12,4	8,5	7,9
ΜΑΛΤΑ	57,7	28,1	15	14,5	9	8,9	6,1	6
ΠΟΛΩΝΙΑ	54,8	36,7	25,5	22	19,3	13,4	8,1	7,5
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	28,9	25,7	20,8	16,3	12	10,9	8,6	7,6
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	35,1	24,5	15,1	13	8,2	5,5	4,9	3,8

Πηγή: Council of Europe (2003) 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Τα ποσοστά εξάρτησης του πληθυσμού κατά την ίδρυση της Ε.Ε., ήταν 52% συνολικά, 16% για τους ηλικιωμένους και 36% για τους νέους, που σημαίνει ότι οι νέοι ήταν περισσότεροι των ηλικιωμένων (βλ. Πίνακες 2.11, 2.12, 2.13). Διαχρονικά η αναλογία αυτή αντιστρέφεται, αφού όπως είδαμε παραπάνω μειώνονται οι γεννήσεις. Το 2001, για την Ε.Ε.-15, το συνολικό ποσοστό εξάρτησης είναι 49,7%, ενώ το ποσοστό εξάρτησης για τους ηλικιωμένους είναι 24,6%, και για τους νέους 25%. Η τάση αναστροφής της ηλικιακής πυραμίδας είναι εμφανής σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.-15, με ιδιαίτερα έντονες περιπτώσεις της Ιταλίας, της Ελλάδας και της Ισπανίας που διπλασιάζουν τα ποσοστά εξάρτησης των ηλικιωμένων τους κατά τη περίοδο 1958-2001. (Ελλάδα 14,2 1958, 25,6 το 2001, Ισπανία 12,7 το 1958, 24,7 το 2001, και Ιταλία 13,5 το 1958, 27,1 το 2001) Επίσης παρατηρούμε μείωση των ποσοστών εξάρτησης των νέων σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.-15, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη Γαλλία (40,8 το 1958, 28,9 το 2001), την Ιταλία (37,3 το 1958, σε 21,3 το 2001) και την Ιρλανδία (52 το 1958 σε 31,9 το 2001).

Πίνακας 2.11. Συνολικό ποσοστό εξάρτησης % [(0-14)/(15-64)+(65+)/(15-64)] για Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	52	52,9	47	59,1	50,9	47,4	63,2	57,4
ΕΟΚ-9	1973	58,7	58,2	58,4	60,4	56	51,9	58,8	55,6
ΕΟΚ-10	1981	54	51,8	50,9	56,4	54,4	47,5	50,6	54
ΕΟΚ-12	1986	49,4	48,3	43,9	51,9	47,8	43,6	45,7	50,3
ΕΕ-15	1995	43,3	51	46,4	53	46,2	47,6	46,2	48,3
ΕΕ-15	2001	49,7	52,5	47,4	53,7	48,4	50	47,5	50,1
		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	70,8	59,8	51,8	55,4	58,7	50,5	61,1	53,1
ΕΟΚ-9	1973	72,8	60	56,4	60	61,7	62,5	49,2	54,1
ΕΟΚ-10	1981	69,7	55,7	55,5	58,6	58,6	55	47,5	55,8
ΕΟΚ-12	1986	65,2	52,4	52,9	54,1	54,7	47,9	47	55
ΕΕ-15	1995	56,2	54,2	48,1	47	48,3	48,5	47,9	57,1
ΕΕ-15	2001	48,5	52,8	48	46,2	47,9	47,4	49,4	55,3

Πίνακας 2.12. Ποσοστό εξάρτησης νέων % [(0-14)/(15-64)] για Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	36	35	30,7	40,8	37,3	31,5	49,1	41,3
ΕΟΚ-9	1973	38	36,6	35,9	39,3	38,1	32,4	42,2	35,7
ΕΟΚ-10	1981	32	30,3	27,5	34,8	33,9	27,4	32,2	31,7
ΕΟΚ-12	1986	29	27,6	22,8	32,1	28,2	24,5	28	27,5
ΕΕ-15	1995	26	27,2	23,9	30	22,2	27,1	26,9	25,6
ΕΕ-15	2001	25	26,8	22,9	28,9	21,3	28,6	27,5	27,9
		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	52	38,5	37,6	42,6	46,7	32,8	49,7	36,1
ΕΟΚ-9	1973	53,8	38,4	38,4	43,3	46	39,1	34,5	32
ΕΟΚ-10	1981	51,5	32,4	35,1	40,8	40,5	31,3	29,7	30,2
ΕΟΚ-12	1986	47,1	29,1	32,8	35,4	36,2	26,8	28,5	28
ΕΕ-15	1995	38,3	29,9	25,3	24,8	26,7	26,2	28,5	29,6
ΕΕ-15	2001	31,9	28,9	22,4	21,4	23,7	45,5	27	28,5

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Πίνακας 2.13. Ποσοστό εξάρτησης ηλικιωμένων % [(65+)/ (15-64)] για Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	16	17,9	16,3	18,3	13,5	15,9	14,1	16
ΕΟΚ-9	1973	20,7	21,6	22,5	21,1	17,9	19,5	16,5	19,9
ΕΟΚ-10	1981	21,9	21,6	23,4	21,6	20,4	20,1	17,4	22,3
ΕΟΚ-12	1986	20,5	20,7	21,1	19,8	19,6	19,1	17,7	22,8
ΕΕ-15	1995	23	23,8	22,5	23	24,1	20,6	19,3	22,7
ΕΕ-15	2001	24,6	25,7	24,5	24,8	27,1	21,5	20,1	22,2
		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	18,8	21,3	14,2	12,7	12	17,7	11,4	17,3
ΕΟΚ-9	1973	19	21,6	18	15,7	15,7	23,4	14,7	22,1
ΕΟΚ-10	1981	18,2	23,4	20,4	17,8	18,2	23,7	17,8	25,5
ΕΟΚ-12	1986	18,2	23,2	20,1	18,7	18,6	21,1	18,5	27
ΕΕ-15	1995	17,8	24,3	22,8	22,3	21,6	22,4	21,1	27,4
ΕΕ-15	2001	16,6	23,8	25,6	24,7	24,2	22,9	22,4	26,8

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Στα πλαίσια της διεύρυνσης του 2004, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του 2003 παρατηρούμε ότι δεν παρουσιάζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις για την Ε.Ε.-25, σε σχέση με τις τάσεις που επικρατούν στην Ε.Ε.-15. Το ποσοστό εξάρτησης των ηλικιωμένων κατά το 2003 για την Ε.Ε.-25 είναι 22,35 έναντι 23,63 για την Ε.Ε.-15 (βλ. Πίνακα 2.14). Το ποσοστό εξάρτησης των νέων είναι 25,62 για την Ε.Ε.-25 και 25,91 για την Ε.Ε.-15, και τα συνολικά ποσοστά εξάρτησης εμφανίζουν μια διαφορά 2 ποσοστιαίων μονάδων περίπου, 47,91 για την Ε.Ε.-25 και 49,61 για την Ε.Ε.-15. Είναι εμφανές ότι και τα νέα κράτη-μέλη παρουσιάζουν την ίδια αναστροφή της ηλικιακής πυραμίδας με τα παλαιά και έτσι στην Ε.Ε.-25, το φαινόμενο αυτό εξακολουθεί να υφίσταται αν και δεν επιδεινώνεται. Άξιες αναφοράς είναι οι επιδόσεις της Μάλτας και της Λιθουανίας όπου τα αντίστοιχα ποσοστά εξάρτησης για τους νέους και για τους ηλικιωμένους είναι 27,3% και 18,7 για τη Μάλτα, και 27,3 και 22 για την Λιθουανία.

Πίνακας 2.14. Ποσοστό εξάρτησης πληθυσμού % για Ε.Ε.-15 και Ε.Ε.-25 (2003)

	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΝΕΩΝ %	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ	ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΠΟΣΟΣΤΑ % ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ
ΕΕ-15	25,91	23,63	49,61
ΕΕ-25	25,62	22,35	47,91
ΒΕΛΓΙΟ	26,5	25	52,5
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	22,3	25,9	48,2
ΓΑΛΛΙΑ	28,7	25,1	53,7
ΙΤΑΛΙΑ	21,3	27,1	48,4
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	28,1	20,9	49
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	27,5	20,3	47,7
ΔΑΝΙΑ	28,4	22,3	50,7
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	31,1	16,5	47,8
ΑΓΓΛΙΑ	28,8	23,8	52,6
ΕΛΛΑΔΑ	22,4	25,6	48
ΙΣΠΑΝΙΑ	21,3	25	46,3
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	23,4	24,7	48,1
ΑΥΣΤΡΙΑ	24,4	22,8	47,2
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	26,6	22,9	49,6
ΣΟΥΗΔΙΑ	27,8	26,5	54,3
ΚΥΠΡΟΣ	31	17,5	48,5
ΤΣΕΧΙΑ	22,1	19,7	41,8
ΕΣΘΟΝΙΑ	24,5	23,5	48,1
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	23,5	22,4	45,9
ΛΕΤΟΝΙΑ	23,4	23,3	46,7
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	27,3	22	49,3
ΜΑΛΤΑ	27,3	18,7	46,1
ΠΟΛΩΝΙΑ	25,7	18,4	41,1
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	25,6	16,5	42
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	21,3	21	42,4

Πηγή: Council of Europe (2003) 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Από τους δείκτες που μελετήσαμε προκύπτει ένα έντονο δημογραφικό πρόβλημα, καθώς ανα συνυπολογίσουμε, την αντιστροφή των ηλικιακών πυραμίδων, την υπογεννητικότητα, την ελάχιστη –και ορισμένες φορές αρνητική- φυσική αύξηση, καθώς και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, ερχόμαστε στο συμπέρασμα ότι ο Ευρωπαϊκός πληθυσμός γερνάει. Παρατηρώντας τα στοιχεία των ηλικιακών ομάδων για το 2003, βλέπουμε ότι ο πληθυσμός κάτω των 15 ετών αντιπροσωπεύει το 17,3 στην Ε.Ε.-25 και στην Ε.Ε.-15., ενώ ο πληθυσμός άνω των 65 ετών αντιπροσωπεύει το 15,8%.

Η δημογραφική γήρανση που διαπιστώθηκε παραπάνω έχει μια σειρά αρνητικών αποτελεσμάτων για την Ευρωπαϊκή οικονομία και κοινωνία. Η δημογραφική γήρανση επηρεάζει τη δομή της αγοράς εργασίας, τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά συστήματα. Σε συνθήκες δημογραφικής γήρανσης είναι επιβεβλημένο να παραταθεί η παραμονή του εργαζομένου στην αγορά εργασίας. Η παράταση της παραμονής του εργαζομένου στην αγορά εργασίας, μπορεί να γίνει με τη μείωση της διάρκειας της

ανεργίας και με την αύξηση του πραγματικού ορίου συνταξιοδότησης (Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε., 2003).

Η δημογραφική γήρανση, επηρεάζει επίσης, την ζήτηση εργασίας. Οι επιχειρήσεις έχουν δυσκολία, στην ανεύρεση ανθρώπινου δυναμικού νέων ηλικιών, εφόσον αυξάνεται η πληθυσμιακή ομάδα των μεσαίων και ανωτέρων ηλικιών. Συνέπεια του γεγονότος αυτού είναι η αύξηση του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων και η εμφάνιση προβλημάτων ανταγωνιστικότητας με την πρόσληψη ώριμων και ηλικιωμένων εργαζομένων με υψηλό κόστος μισθοδοσίας.

Τα ασφαλιστικά συστήματα θα πρέπει επίσης να αναθεωρηθούν στο σύνολο της Ε.Ε. Η δημογραφική γήρανση έχει επιπτώσεις στην ισορροπία των δαπανών και εξόδων των ασφαλιστικών συστημάτων, εφόσον αυξάνεται ο αριθμός των συνταξιούχων και μικρότερος αριθμός εργαζομένων εισέρχεται στην αγορά εργασίας. Θα πρέπει να διερευνηθούν πολιτικές παραμονής των ηλικιωμένων στην αγορά εργασίας για μεγαλύτερο χρόνο και πολιτικές ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων που απαιτεί η εξέλιξη των τεχνολογιών και οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης της αγοράς.

Η μετανάστευση από τρίτες χώρες θα μπορούσε να απαντήσει στα προβλήματα που τίθενται από τη γήρανση του πληθυσμού. Δεν μπορεί βέβαια να λύσει την γήρανση του πληθυσμού, μπορεί όμως να ενισχύσει τον πληθυσμό και να προσφέρει εργατικό δυναμικό. Για την αποτελεσματική ένταξη των μεταναστών η Ε.Ε θα πρέπει να αναπτύξει πολιτικές ίσων ευκαιριών και ενσωμάτωσης στην κοινωνία.

2.2. Οικονομικό Προφίλ της Ε.Ε.

Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ: Παρατηρώντας την εξέλιξη του ρυθμού μεταβολής ΑΕΠ κατά τις διευρύνσεις, εντοπίζουμε μια διαχρονική μείωση του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ από 5,6 το 1961 σε 2% το 2004, σύμφωνα με στοιχεία διαθέσιμα μέχρι το 2001 για την Ε.Ε.-15. Το 1961 ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ ανέρχονταν σε 5,6%, συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, ενώ το 2001 παρατηρούμε μια μείωση του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ στο 1,5% (βλ. Πίνακα 2.15).

Στα πλαίσια της πρώτης διεύρυνσης του 1973, ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ παραμένει υψηλός (5,7%) ενώ αντίθετα στην δεύτερη διεύρυνση το 1981, ο ρυθμός μεταβολής είναι μηδενικός. Η αύξηση του ρυθμού μεταβολής στα πλαίσια της πρώτης διεύρυνσης, είναι προφανής λόγω της εισόδου ανεπτυγμένων χωρών και ιδιαίτερα της Αγγλίας (με εγχώριο ρυθμό μεταβολής ΑΕΠ 7,2%). Παράλληλα, τα παλαιά κράτη-μέλη επιδεικνύουν σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης (που κυμαίνονται από 5,0 για την Ολλανδία έως 6,5 για την Ιταλία).

Στην δεύτερη διεύρυνση του 1981, η Ελλάδα εισέρχεται με αρνητικό ποσοστό (με εγχώριο ρυθμό μεταβολής ΑΕΠ -1,6%). Το 1981 παρατηρούμε επίσης ότι πέντε κράτη-μέλη (Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Δανία, Αγγλία) παρουσιάζουν επίσης αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής ΑΕΠ. Στην διεύρυνση του 1986, ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ ανέρχεται στο 3,1% και οφείλεται αφενός στην ανάκαμψη των παλαιών κρατών-μελών (Δανία 4,0, Λουξεμβούργο 10,0), αλλά και στους ικανοποιητικούς ρυθμούς μεταβολής των νέων κρατών (Ισπανία 3,3, Πορτογαλία 4,1%). Με την επόμενη διεύρυνση του 1995 με την είσοδο της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας, ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ μειώνεται στο 2,4%, αν και τα νέα κράτη εμφανίζουν ικανοποιητικά ποσοστά 1,6, 3,8, 4,0% αντίστοιχα. Το 2001 για την Ε.Ε.-15, το ποσοστό μειώνεται περαιτέρω στο 1,5% λόγω της μείωσης των αντίστοιχων ποσοστών όλων των κρατών-μελών. Μόνον η Ιρλανδία διατηρεί ποσοστό υψηλό (5,7%), η Ελλάδα εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό από την είσοδο της (4,1), η Ισπανία έχει 2,7%, ενώ όλα τα υπόλοιπα κράτη εμφανίζουν ποσοστά μεταβολής που κυμαίνονται κάτω των 2 μονάδων.

Πίνακας 2.15. Ρυθμός Μεταβολής ΑΕΠ (%) για Ε.Ε.-15 (1961-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1961	5,6	5	4,6	5,5	8,2	3,8	3,1	6,4
ΕΟΚ-9	1973	5,7	6,1	4,6	5,4	6,5	8,3	5	3,6
ΕΟΚ-10	1981	0	-0,3	0,1	1,2	0,8	-0,6	-0,5	-2,1
ΕΟΚ-12	1986	3,1	1,8	2,4	2,4	2,5	10	2,7	4
ΕΕ-15	1995	2,4	2,4	1,7	1,7	2,9	1,3	3	2,8
ΕΕ-15	2001	1,5	0,8	0,6	1,8	1,8	1	1,3	1,4

		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1961	5	2,5	13,2	11,8	5,2	5,3	7,6	5,7
ΕΟΚ-9	1973	4,7	7,2	8,1	7,8	11,2	4,9	7	4
ΕΟΚ-10	1981	3,3	-1,5	-1,6	-0,1	1,6	-0,1	2,1	-0,2
ΕΟΚ-12	1986	0,3	3,9	0,5	3,3	4,1	2,1	2,5	2,7
ΕΕ-15	1995	10	2,9	2,1	2,8	4,3	1,6	3,8	4
ΕΕ-15	2001	5,7	2	4,1	2,7	1,7	0,7	0,7	0,8

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Όσον αφορά την νέα διεύρυνση του 2004, διευκρινίζεται ότι ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ για το 2004 είναι 2 μονάδες (βλ. Πίνακας 2.16). Τα νέα κράτη-μέλη εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερους ρυθμούς μεταβολής του μέσου ρυθμού της Ε.Ε.-25. Πιο συγκεκριμένα, η Λιθουανία παρουσιάζει 6,9, η Λετονία 6,2, η Πολωνία 4,6% και όλα τα υπόλοιπα κράτη-μέλη κυμαίνονται σε ρυθμούς πάνω των 2 ποσοστιαίων μονάδων. Αντίθετα, τα παλιά κράτη-μέλη κινούνται σε ρυθμούς που πλησιάζουν τις 2 έως 3 ποσοστιαίες μονάδες, με εξαίρεση την Ελλάδα που παρουσιάζει ρυθμό ανάπτυξης 4% και την Ιρλανδία με 3,7%. Αξιοσημείωτες είναι οι επιδόσεις της Λιθουανίας και της Λετονίας οι οποίες πέτυχαν να αυξήσουν τους ρυθμούς τους από -34,9 και -21,3 αντίστοιχα, που εμφάνιζαν το 1992, στους υψηλούς ρυθμούς που προαναφέρθηκαν.

Πίνακας 2.16. Ρυθμός Μεταβολής ΑΕΠ (%) για Ε.Ε.-25 (1961-2001)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	:	:	:	:	1,7	2,6	2,9	2,9	3,6	1,7	1,1	0,8	2
ΕΕ-15	1,2	-0,5	2,7	2,5	1,6	2,5	2,9	2,9	3,5	1,6	1	0,7	2,3
ΒΕΛΓΙΟ	1,5	-1	3,2	2,4	1,2	3,5	2	3,2	3,8	0,6	0,7	1,1	2
ΤΣΕΧΙΑ	-0,5	0,1	2,2	5,9	4,3	-0,8	-1	0,5	3,3	3,1	2	2,9	2,9
ΔΑΝΙΑ	0,6	0	5,5	2,8	2,5	3	2,5	2,6	2,8	1,6	1	0,4	2,1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2,2	-1,1	2,3	1,7	0,8	1,4	2	2	2,9	0,8	0,2	-0,1	1,5
ΕΣΘΟΝΙΑ	:	:	-1,6	4,5	4,5	10,5	5,2	-0,1	7,8	6,4	7,2	5,1	5,4
ΕΛΛΑΔΑ	0,7	-1,6	2	2,1	2,4	3,6	3,4	3,4	4,4	4	3,9	4,3	4
ΙΣΠΑΝΙΑ	0,9	-1	2,4	2,8	2,4	4	4,3	4,2	4,2	2,8	2	2,4	2,8
ΓΑΛΛΙΑ	1,5	-0,9	2,1	1,7	1,1	1,9	3,4	3,2	3,8	2,1	1,2	0,5	1,7
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	3,3	2,7	5,8	9,9	8,1	11,1	8,6	11,3	10,1	6,2	6,9	1,4	3,7
ΙΤΑΛΙΑ	0,8	-0,9	2,2	2,9	1,1	2	1,8	1,7	3	1,8	0,4	0,3	1,2
ΚΥΠΡΟΣ	9,7	0,7	5,9	6,5	1,9	2,3	4,8	4,7	5	4	2	2	3,4
ΛΕΤΟΝΙΑ	-34,9	-14,9	0,6	-1,6	3,7	8,4	4,8	2,8	6,8	7,9	6,1	7,4	6,2
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	-21,3	-16,2	-9,8	3,3	4,7	7	7,3	-1,7	3,9	6,4	6,8	9	6,9
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	1,8	4,2	3,8	1,4	3,3	8,3	6,9	7,8	9	1,3	1,7	2,1	2,4
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	-2,1	-0,6	2,9	1,5	1,3	4,6	4,9	4,2	5,2	3,8	3,5	2,9	3,2
ΜΑΛΤΑ	4,7	4,5	5,7	6,2	4	4,9	3,4	4,1	6,4	-1,2	1,7	0,4	1,4
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	1,5	0,7	2,9	3	3	3,8	4,3	4	3,5	1,2	0,2	0,7	1
ΑΥΣΤΡΙΑ	2,3	0,4	2,6	1,6	2	1,6	3,9	2,7	3,4	0,8	1,4	0,7	1,8
ΠΟΛΩΝΙΑ	2,5	3,7	5,3	7	6	6,8	4,8	4,1	4	1	1,4	3,7	4,6
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1,1	-2	1	4,3	3,5	4	4,6	3,8	3,4	1,7	0,4	-1,3	0,8
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	-5,5	2,8	5,3	4,1	3,6	4,8	3,6	5,6	3,9	2,7	3,4	2,3	3,2
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	:	7,2	6,2	5,8	6,1	4,6	4,2	1,5	2	3,8	4,4	4,2	4
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	-3,8	-1,2	3,9	3,4	3,9	6,2	5	3,4	5,1	1,1	2,3	1,9	2,6
ΣΟΥΗΔΙΑ	-1,3	-2	4,2	4,1	1,3	2,4	3,6	4,6	4,3	0,9	2,1	1,6	2,3
ΑΓΓΛΙΑ	0,2	2,3	4,4	2,8	2,7	3,3	3,1	2,8	3,8	2,1	1,6	2,2	3

Πηγή: European Commission, 2003, 'Employment in Europe'

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

Κατά κεφαλή ΑΕΠ: Η εξέλιξη του κατά κεφαλή ΑΕΠ στα κράτη-μέλη παρουσιάζει σταδιακή αύξηση από το 1961, από όπου και υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, μέχρι το 2001 (βλ. Πίνακα 2.17). Με τιμή βάσης την Ε.Ε.-15 το 1995, η Ε.Ε. το 1961 (106) είχε υψηλότερο κατά κεφαλή εισόδημα από το αντίστοιχο του 2001 (100). Κατά την ίδρυση της Ε.Ε., το υψηλότερο κατά κεφαλή εισόδημα παρουσίαζε η Ολλανδία (145), αμέσως μετά ήταν η Γερμανία (121), ενώ το μικρότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ παρουσίαζε το Βέλγιο (98). Στα πλαίσια της διεύρυνσης του 1973 από τις νέες χώρες παρουσιάζουν υψηλές τιμές η Δανία (121) και η Αγγλία (104), ενώ αντιθέτως η Ιρλανδία έχει κατά κεφαλή ΑΕΠ πολύ χαμηλότερο (61) του κοινοτικού μέσου όρου το 1973 (108). Αξίζει να επισημανθεί και ότι και οι τρεις νέες χώρες βλέπουν το εγχώριο κατά κεφαλή ΑΕΠ να ελαττώνεται με την είσοδο τους στην Ε.Ε. Έτσι η Δανία το 1961 είχε κατά κεφαλή ΑΕΠ 128 ενώ το 1973 έχει 121, η Ιρλανδία είχε 64 ενώ το 1973 έχει 61 και η Αγγλία είχε 120 ενώ το 1973 έχει 104. Στην επόμενη διεύρυνση του 1981, η Ελλάδα παρουσιάζει κατά κεφαλή ΑΕΠ (69) χαμηλότερο του κοινοτικού μέσου όρου (106).

Η διεύρυνση του 1986, με την είσοδο της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, βρίσκει την Ε.Ε. με το χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ (98) από την ίδρυση της. Πρέπει να επισημανθεί ότι τα παλιά κράτη-μέλη παρουσιάζουν ικανοποιητικές επιδόσεις (Λουξεμβούργο 137, Δανία 118, Γερμανία 116) Χαμηλές επιδόσεις παρουσιάζουν η Ελλάδα (63) και η Ιρλανδία (66). Η μείωση του κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ε.Ε., οφείλεται προφανώς και στην είσοδο των 2 νέων κρατών που παρουσιάζουν επίσης χαμηλές επιδόσεις (Ισπανία 72, Πορτογαλία 74). Στην διεύρυνση του 1995, το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ε.Ε., ανέρχεται στις 100 μονάδες και από τα νέα κράτη η Αυστρία και η Σουηδία, παρουσιάζουν ικανοποιητικές επιδόσεις με 110 και 106 μονάδες αντίστοιχα, ενώ η Φινλανδία βρίσκεται κάτω του κοινοτικού μέσου όρου με 97 μονάδες.

Πίνακας 2.17. Κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε ΜΑΔ) για Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	106	98	121	103	90	145	112	128
ΕΟΚ-9	1973	108	103	114	108	93	128	110	121
ΕΟΚ-10	1981	106	107	117	111	102	121	107	111
ΕΟΚ-12	1986	98	104	116	108	103	137	105	118
ΕΕ-15	1995	100	113	110	104	104	171	109	118
ΕΕ-15	2001	100	109	103	103	103	190	115	116

		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	64	120	47	63	39	96	90	126
ΕΟΚ-9	1973	61	104	63	77	58	99	94	117
ΕΟΚ-10	1981	68	96	69	73	56	106	99	113
ΕΟΚ-12	1986	66	101	63	72	54	106	102	115
ΕΕ-15	1995	93	97	66	78	70	110	97	106
ΕΕ-15	2001	118	101	65	84	69	111	104	102

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Στα πλαίσια της νέας διεύρυνσης του 2004 (βλ. Πίνακα 2.18), τα νέα κράτη-μέλη, παρουσιάζουν κατά κεφαλή εισόδημα χαμηλότερο του Ευρωπαϊκού μέσου όρου (94). Συγκεκριμένα, 4 κράτη (Λετονία, Πολωνία, Εσθονία, Λιθουανία) παρουσιάζουν κατά κεφαλή εισόδημα στο ήμισυ σχεδόν του κοινοτικού μέσου όρου και τα υπόλοιπα 6 κράτη (Σλοβακία, Ουγγαρία, Μάλτα, Τσεχία, Σλοβενία, Κύπρος) βρίσκονται κάτω του κοινοτικού μέσου. Από τα παλαιά κράτη-μέλη, κάτω του κοινοτικού μέσου όρου βρίσκονται η Ελλάδα (80,9) και η Πορτογαλία (72,9). Αντίθετα, το Λουξεμβούργο εμφανίζει την υψηλότερη τιμή (214), ακολουθούμενο από την Ιρλανδία (132,2).

Πίνακας 2.18. Κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε ΜΑΔ) για Ε.Ε.-25 (2000-2006)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006*
ΒΕΛΓΙΟ	116,9	117,3	116,9	117,2	116,8	116,8	116,8
ΤΣΕΧΙΑ	64,9	66,1	67,7	72,5	75	77	78,5
ΔΑΝΙΑ	126,8	126,4	122,7	123,2	123,3	123,5	123,1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	112	110,1	108,6	107,8	107,3	106,5	105,7
ΕΣΘΟΝΙΑ	41,6	43	44,8	46,4	48,3	50,2	52,3
ΕΛΛΑΔΑ	72,5	73,8	77,5	79,6	80,9	81,8	82,8
ΙΣΠΑΝΙΑ	91,7	92,4	94,4	95,5	95	94,9	95
ΓΑΛΛΙΑ	114	114,8	114,7	113,3	113,6	113,1	112,8
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	126,3	128,7	136,4	132,8	132,2	132,7	133,4
ΙΤΑΛΙΑ	111,3	109,6	109,1	107,6	106,1	105,7	105,3
ΚΥΠΡΟΣ	83,9	86	83,6	82,8	81,8	82,4	83,5
ΛΕΤΤΟΝΙΑ	35,5	37,4	39,5	42,3	44,9	47,2	49,7
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	38,5	40,8	43,2	45,7	48,4	50,8	53
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	218,6	213,3	210,2	212,3	214	215,4	217,8
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	53,5	56,5	58,3	60,6	61,7	62,5	63,6
ΜΑΛΤΑ	78,6	75,1	73,9	74,2	72,1	71,1	70,2
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	121,6	124,2	121,9	119,9	117,7	116,6	116,3
ΑΥΣΤΡΙΑ	127,9	124,5	122,7	121,6	120,4	119,8	119,2
ΠΟΛΩΝΙΑ	45,8	45,9	45,5	46,1	47,4	48,6	50
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	77,3	77,2	76,8	74,5	72,9	72,5	72,3
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	73,3	74,8	75,9	77,1	78,4	79,5	80,8
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	47,9	48,9	51,5	51,1	51,7	52,7	53,7
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	114,3	114,1	111,2	109,8	109,4	109,2	108,7
ΣΟΥΗΔΙΑ	119,8	116,3	114,5	115,2	115	115	114,5
Η.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	114,1	115,2	117,5	118,1	119,1	119,6	119,4
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	93,144	93,296	93,56	93,888	94,136	94,604	95,136

Πηγή: European Commission, 2003, 'Employment in Europe'

* Οι τιμές για τα έτη 2005 και 2006 αποτελούν προβλέψεις

Απασχόληση: Παρατηρώντας τη διάρθρωση της απασχόλησης ανα τομέα, διαπιστώνεται μετακίνηση της απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού από τον πρωτογενή, στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα αντίστοιχα.

Το 1958, απασχολείται στον *πρωτογενή τομέα* το 22,6% του εργατικού δυναμικού, με τα μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα να εμφανίζουν η Ιταλία (34,7) και η Γαλλία (23,7) (βλ. Πίνακα 2.19). Το χαμηλότερο ποσοστό εμφανίζει το Βέλγιο (8,1). Στην διεύρυνση του 1973, από τις νέες χώρες, υψηλό ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, εμφανίζει η Ιρλανδία (24,1), ενώ αντίθετα η Αγγλία παρουσιάζει το χαμηλότερο ποσοστό (3) εκ των 9 κρατών-μελών. Για τα παλαιά κράτη-μέλη βλέπουμε μια σημαντική μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα: Ιταλία 18,3 το 1973 από 34,7 το 1958, Γαλλία 11,2 το 1973 από 23,7 το 1958, Γερμανία από 15,7 το 1958 σε 7,3 το 1973. Συνεπεία αυτών των μειώσεων είναι ότι ο Ευρωπαϊκός μέσος όρος απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα μειώνεται σημαντικά από 22,6 το 1958, σε 9,3 μονάδες το 1973.

Στην επόμενη διεύρυνση το 1981, η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα παραμένει στο 9,3%, αν και παρουσιάζεται περαιτέρω σταδιακή μείωση της αντίστοιχης απασχόλησης σε όλα τα κράτη-μέλη, με την είσοδο της Ελλάδας με ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα 30,7%. Στην διεύρυνση του 1986 το μέσο ποσοστό της Ε.Ε. μειώνεται κατά μια ποσοστιαία μονάδα, ενώ οι νέες χώρες, Ισπανία και Πορτογαλία, παρουσιάζουν υψηλά για τον κοινοτικό μέσο όρο ποσοστά απασχόλησης για τον πρωτογενή τομέα (16,2 και 21,6 αντίστοιχα).

Στην διεύρυνση του 1995, το ποσοστό της Ε.Ε.-15 μειώνεται κατά 3 μονάδες και παρατηρείται περαιτέρω μείωση σε όλα τα παλαιά κράτη-μέλη. Από τα νέα κράτη μέλη, η Αυστρία και η Φινλανδία παρουσιάζουν ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα υψηλότερα του μέσου όρου της Ε.Ε.-15 (7,3 και 7,7 αντίστοιχα) ενώ η Σουηδία το χαμηλότερο της Ε.Ε.-15, ήτοι 3,3. Το 2001 βρίσκει όλα τα κράτη μέλη με μονοψήφια ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα εκτός από την Ελλάδα και την Πορτογαλία (16,0 και 12,9 αντίστοιχα) και η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα της Ε.Ε.-15 μειώνεται στο 4,2.

Πίνακας 2.19. Απασχόληση (%) στην Γεωργία Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	22,6	8,1	15,7	23,7	34,7	:	12,6	:
ΕΟΚ-9	1973	9,3	4	7,3	11,2	18,3	7,9	:	9,5
ΕΟΚ-10	1981	9,3	3,2	5,2	8,4	13,4	5,1	4,9	7,3
ΕΟΚ-12	1986	8,2	3,2	5	7,6	10,5	4,1	4,8	6
ΕΕ-15	1995	5,3	2,7	3,2	4,9	7,5	3,7	3,8	4,4
ΕΕ-15	2001	4,2	1,4	2,6	4,1	5,2	1,5	3,1	3,5

		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	38,4	5	:	:	44,4	:	:	:
ΕΟΚ-9	1973	24,1	3	:	24,3	27	:	17,1	7,1
ΕΟΚ-10	1981	17,3	2,7	30,7	18,8	26	10,3	13	5,6
ΕΟΚ-12	1986	16,1	2,2	28,5	16,2	21,6	8,6	11	4,2
ΕΕ-15	1995	12	2,1	20,4	9,3	11,5	7,3	7,7	3,3
ΕΕ-15	2001	7	1,4	16	6,5	12,9	5,8	5,8	2,6

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Στα πλαίσια της διεύρυνσης του 2004, η Ε.Ε.-15 παρουσιάζει ποσοστό 4% το 2003 ενώ στο επίπεδο της Ε.Ε.-25 το αντίστοιχο ποσοστό είναι 5,2 (βλ. Πίνακα 2.20). Από τα νέα κράτη-μέλη σημαντική απασχόληση στον πρωτογενή τομέα, το εν λόγω έτος εμφανίζουν η Λιθουανία (17,8) η Πολωνία (18,4) και η Σλοβενία (10,7), ενώ παραμένει υψηλό το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα στην Ελλάδα (16%).

Πίνακας 2.20. Απασχόληση (%) στην Γεωργία Ε.Ε.-25 (1992-2003)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	:	6,2	5,8	5,7	5,5	5,4	5,2
ΕΕ-15	5,6	5,4	5,2	5	4,8	4,8	4,6	4,5	4,3	4,2	4,1	4
ΒΕΛΓΙΟ	3	3	2,9	2,9	2,8	2,8	2,7	2,6	2,5	2,4	2,4	2,2
ΤΣΕΧΙΑ	:	:	:	6,6	6,1	5,8	5,5	5,2	5,1	4,8	4,8	4,5
ΔΑΝΙΑ	5,2	5	4,6	4,5	4,4	4,2	3,9	3,7	3,6	3,5	3,3	3,3
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	3,5	3,3	3,1	3	2,7	2,7	2,6	2,6	2,5	2,5	2,4	2,4
ΕΣΘΟΝΙΑ	:	:	:	10,1	9,7	9,1	8,8	8	7	6,8	6,9	6,1
ΕΛΛΑΔΑ	24,2	22,8	20,9	19,6	19,4	19,8	18	18,1	17,3	16,8	16,1	16
ΙΣΠΑΝΙΑ	8,9	8,7	8,4	7,9	7,9	7,7	7,4	6,9	6,4	6,3	5,9	5,7
ΓΑΛΛΙΑ	5,4	5,3	5,1	4,9	4,8	4,7	4,6	4,4	4,3	4,2	4,1	4,1
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	13,6	13,1	12,5	11,9	11,2	10,4	9	8,6	7,7	7,1	6,9	6,5
ΙΤΑΛΙΑ	6,9	6,5	6,3	6	5,7	5,6	5,3	5	4,9	4,8	4,6	4,4
ΚΥΠΡΟΣ	:	:	:	:	10,4	9,4	9,5	9,4	9,1	:	:	:
ΛΕΤΟΝΙΑ	20	19,5	19,3	18,5	18,3	18,5	17,6	17	17,3	:	:	:
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	19,9	17,1	17,8	17,8
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	2,7	2,4	2,2	2,1	2	2	1,9	1,8	1,7	1,4	1,3	1,3
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	:	:	:	8,1	8,4	8	7,6	7,1	6,6	6,2	6,2	5,8
ΜΑΛΤΑ	:	:	:	:	:	:	2	2	1,9	:	:	:
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	4,4	4,4	4,3	4	4	3,9	3,6	3,5	3,5	3,3	3,3	3,3
ΑΥΣΤΡΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΠΟΛΩΝΙΑ	:	:	:	22,6	22,1	20,5	19,2	18,1	18,8	19,1	19,3	18,4
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	11,3	11,3	11,4	11	11,6	12,8	13,4	12,7	12,7	12,7	12,4	12,6
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	11,7	11,3	11	10,7
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	:	:	:	8,9	8	7,6	7	6,2	5,6	5,3	5	4,4
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	8,7	8,6	8,5	7,9	7,4	7	6,4	6,2	6	5,6	5,3	5,1
ΣΟΥΗΔΙΑ	:	3,4	3,3	3,2	3,1	2,9	2,8	2,7	2,7	2,5	2,4	2,3
ΑΓΓΛΙΑ	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,2	1,2	1	0,9	0,9

Πηγή: European Commission, 2003, 'Employment in Europe'

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

Η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα στην Ε.Ε.-6 (δηλαδή το έτος 1961), ανέρχεται σε ποσοστό 40,2 με υψηλότερες τιμές για την Γερμανία (47,2) και το Βέλγιο (47,2) ενώ τη χαμηλότερη επίδοση παρουσιάζει η Ιταλία (32,7) (βλ. Πίνακα 2.21). Το 1973, η Ε.Ε.-9 έχει απασχόληση στον δευτερογενή τομέα 42,2, εφόσον γίνονται μέλη, κράτη με υψηλά ποσοστά απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα: Αγγλία (42,3), Δανία (33,3) και Ιρλανδία (31,7). Παράλληλα, από τα παλαιά κράτη-μέλη στη Γαλλία και στην Ιταλία αυξάνεται το αντίστοιχο ποσοστό από 37,6 το 1958 σε 39,5 το 1973 και από 32,7 το 1958 σε 39,2 το 1973 αντίστοιχα. Το 1981, με την νέα διεύρυνση και την είσοδο της Ελλάδας, το ποσοστό για την Ε.Ε.-10 μειώνεται κατά 6 μονάδες από 42,2 το 1973 σε 36,8. Η μείωση του ποσοστού οφείλεται κυρίως στη μείωση της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα σε όλα τα κράτη-μέλη. Η μεγαλύτερη μείωση παρουσιάζεται στο Βέλγιο (από 41,2 το 1973 σε 33,3 το 1981). Τα ποσοστά απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα μειώνονται αντίστοιχα και στην διεύρυνση του 1986, καθώς και στην διεύρυνση του 1995.

Και στις δυο διευρύνσεις τα νέα κράτη-μέλη παρουσιάζουν ποσοστά απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα που κυμαίνονται κοντά στα αντίστοιχα της Ε.Ε. και συνεπώς η μείωση οφείλεται στην αντίστοιχη μείωση απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα σε όλα τα κράτη-μέλη. Το 2001 μειώνεται περαιτέρω η απασχόληση στην Ε.Ε.-15 στο 28,7%.

Πίνακας 2.21. Απασχόληση (%) στην Βιομηχανία Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	40,2	47,2	47,2	37,6	32,7	:	39,5	
ΕΟΚ-9	1973	42,2	41,2	47,5	39,5	39,2	44,4	:	33,8
ΕΟΚ-10	1981	36,8	33,3	43	35,2	37,6	37,2	29,9	29,3
ΕΟΚ-12	1986	33,8	32	40,3	31,3	33,2	29,9	26,8	28,7
ΕΕ-15	1995	30,2	28,3	36	27	32,1	25,5	23,3	27,1
ΕΕ-15	2001	28,7	25,5	32,8	26	31,7	21,4	21,6	25,4

		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	22,9	47,8	:	:	28,3	:	:	:
ΕΟΚ-9	1973	31,7	42,3	:	36,7	34,4	:	35,7	36,8
ΕΟΚ-10	1981	32,1	35,8	29	35,3	37	40	35	31,3
ΕΟΚ-12	1986	29,7	34	26,2	31,9	33,9	37,8	32	30,2
ΕΕ-15	1995	27,8	27,4	23,2	30,2	32,2	32,1	27,6	25,8
ΕΕ-15	2001	29,1	24,9	22,8	31,6	34	29,4	27,1	23,7

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Στα πλαίσια της διεύρυνσης του 2004, τα νέα κράτη-μέλη εμφανίζουν ποσοστά απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα υψηλότερα της Ε.Ε.-15 (24,6 το 2003) και της Ε.Ε.-25 (25,5 αντίστοιχα) (βλ. Πίνακα 2.22). Εξ' αυτών η Τσεχία παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό (39,4), ακολουθούμενη από την Σλοβενία (36,4), την Σλοβακία (34,3), την Ουγγαρία (31,9), ενώ οι υπόλοιπες παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά. Πρέπει να παρατηρηθεί ότι στα πλαίσια της προετοιμασίας τους για την ένταξη στην Ε.Ε. τα νέα κράτη-μέλη πραγματοποίησαν τις απαραίτητες διαρθρωτικές αλλαγές, όπως αποδεικνύει η αντίστοιχη διαχρονική μείωση της απασχόλησης του πληθυσμού τους στη βιομηχανία κατά το διάστημα 1992-2003.

Πίνακας 2.22. Απασχόληση (%) στην Βιομηχανία Ε.Ε.-25 (1992-2003)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	:	27,8	27,2	26,8	26,5	26	25,5
ΕΕ-15	29	28,2	27,7	27,6	27,1	26,9	26,7	26,2	25,8	25,5	25	24,6
ΒΕΛΓΙΟ	26	25,3	24,8	24,4	24	23,5	23,1	22,7	22,4	22,3	21,7	22,2
ΤΣΕΧΙΑ	:	:	:	41,9	41,6	41,2	41	40,2	39,5	40,1	39,7	39,4
ΔΑΝΙΑ	24,2	23,9	23,7	24,5	24,7	24	23,9	23,3	23,1	22,9	22,5	22,2
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	35,3	34,1	33,2	32,7	31,9	31,1	30,6	29,8	29,1	28,6	27,8	27,2
ΕΣΘΟΝΙΑ	:	:	:	34,1	33,6	33	33	32	32,2	32,9	31,2	32,3
ΕΛΛΑΔΑ	25,4	24,8	24,6	24,5	24,7	24,2	24,3	23,9	23,9	24	23,8	23,4
ΙΣΠΑΝΙΑ	29,5	28,4	27,9	28,2	28,3	28,6	28,7	29,2	29,4	29,6	29,4	29,1
ΓΑΛΛΙΑ	26,1	25,1	24,5	24,2	23,8	23,3	22,9	22,5	22,4	22,3	22	21,6
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	28,1	27,4	27,9	27,8	27,7	28,6	28,8	28,6	29	29,1	28,1	27,7
ΙΤΑΛΙΑ	31,3	31,2	31,1	31	30,5	30,4	30,4	30,1	29,6	29,3	29,2	29,1
ΚΥΠΡΟΣ	:	:	:	:	24,2	23,6	22,7	22,1	20,7	:	:	:
ΛΕΤΟΝΙΑ	31,9	28,6	26,5	25,8	25,5	26	24,5	23,9	24,4	:	:	:
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	26,2	27,2	27,4	28
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	29,7	29	27,8	27,4	26,5	25,7	25,1	24	22,9	22,4	22	21,5
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	:	:	:	33,1	33	33,5	34,4	34,2	33,9	34,4	34,1	31,9
ΜΑΛΤΑ	:	:	:	:	:	:	36	34,9	34,3	:	:	:
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	23,7	23,1	22,3	21,8	21,2	20,9	20,6	20,3	20,1	19,9	19,5	19
ΑΥΣΤΡΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΠΟΛΩΝΙΑ	:	:	:	32	31,7	31,9	32,1	31,3	30,9	30,5	28,6	28,6
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	33	33,5	34,1	34,3	34,2	35,1	35,2	34,5	34,5	34	33,8	32,3
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	37,6	37,5	36,9	36,4
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	:	:	:	37,2	37,6	38,1	36,8	36	35,1	34,5	34,5	34,3
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	27,7	27	26,8	27,1	27,1	27,5	27,7	27,7	27,7	27,3	26,7	26
ΣΟΥΗΔΙΑ	:	23,8	23,6	24,4	24,4	24,3	24,4	24	23,6	23,7	23,3	22,8
ΑΓΓΛΙΑ	23,6	22,7	22,5	22,5	22,1	22,1	22,2	21,2	20,6	19,8	19	19,7

Πηγή: European Commission, 2003, 'Employment in Europe'

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

Η απασχόληση στον τριτογενή τομέα το 1958 στην Ε.Ε.-6 ανέρχονταν στο 37,2% (βλ. Πίνακα 2.23). Από τα κράτη-μέλη το υψηλότερο ποσοστό παρουσίαζε η Ολλανδία (49,7%) και ακολουθεί το Βέλγιο (44,6%). Χαμηλότερο ποσοστό εμφάνιζε η Ιταλία (32,7%). Στην διεύρυνση του 1973, η απασχόληση στον τριτογενή τομέα για την Ε.Ε.-9 ανέρχεται σε 48,6, ενώ περαιτέρω σημαντική αύξηση κατά 10 σχεδόν μονάδες εμφανίζουν το Βέλγιο (54,7%) η Γαλλία (49,3%) και η Ιταλία (42,5%) συγκριτικά με τις επιδόσεις που είχαν κατά την ίδρυση. Από τα νέα κράτη-μέλη, τα υψηλότερα ποσοστά της Ε.Ε.-15, εμφανίζουν η Δανία, (56,7%) και η Αγγλία (54,7%). Στη διεύρυνση του 1981, η απασχόληση στον τριτογενή τομέα στην Ε.Ε.-10 ανέρχεται στο 53,8% και τιμές υψηλότερες του μέσου όρου, εμφανίζουν όλα τα κράτη-μέλη εκτός από την Ιταλία (49,0%) και την Ελλάδα, που υπολείπεται κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες της Ε.Ε.-10.

Στην διεύρυνση του 1986 το ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα αυξάνει κατά 5 περίπου ποσοστιαίες μονάδες και ανέρχεται σε 58,1% (βλ. Πίνακα 2.23). Από τα νέα κράτη-μέλη η Ισπανία παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό (52,0). Από τα παλαιά κράτη-μέλη η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά της Ε.Ε.-15 κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες

με ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα 45,3%, ενώ όλα τα παλαιά κράτη μέλη βλέπουν το ποσοστό της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα να αυξάνεται από 3 ως 5 μονάδες.

Στην διεύρυνση του 1995, το ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα αυξάνεται 6,6% μονάδες, με αντίστοιχη αύξηση για τα περισσότερα κράτη-μέλη (βλ. Πίνακα 2.23). Σημαντική είναι η επίδοση της Ελλάδας που αυξάνει το ποσοστό κατά 11 μονάδες (από 45,3 το 1986 σε 56,4 το 1995). Από τα νέα κράτη-μέλη, η Σουηδία εμφανίζει μεγαλύτερο ποσοστό της Ε.Ε.-15 (71,0), η Φινλανδία (64,6) έχει ποσοστό ίσο με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ η Αυστρία (60,5) υπολείπεται κατά 4 μονάδες του Ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Στα πλαίσια της διεύρυνσης του 2004, η απασχόληση στον τριτογενή τομέα ανέρχεται σε 71,4% ενώ για την Ε.Ε.-25 σε 69,2% (για το έτος 2003) (βλ. Πίνακα 2.24). Οι επιδόσεις των νέων κρατών-μελών υπολείπονται σημαντικά των επιδόσεων της Ε.Ε.-15, όσο και της Ε.Ε.-25. Ειδικότερα, εκ των νέων κρατών-μελών, το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα παρουσιάζει η Ουγγαρία (62,3) και ακολουθούν η Εσθονία (61,5), η Σλοβακία (61,3), η Σλοβενία (59,2) και η Πολωνία (53,0). Από τα παλαιά κράτη-μέλη το χαμηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα εμφανίζει η Πορτογαλία (53,0) ενώ η Ελλάδα υπολείπεται κατά 10 μονάδες από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ το υψηλότερο ποσοστό εμφανίζεται στη Αγγλία (80,4).

Πίνακας 2.23. Απασχόληση (%) στις υπηρεσίες Ε.Ε.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	37,2	44,6	37,1	38,7	32,7	:	47,9	
ΕΟΚ-9	1973	48,6	54,7	45,2	49,3	42,5	47,7	:	56,7
ΕΟΚ-10	1981	53,8	63,6	51,9	56,4	49	57,7	65,2	63,3
ΕΟΚ-12	1986	58,1	64,8	54,7	61,1	56,4	66	68,4	65,3
ΕΕ-15	1995	64,5	69	60,8	68,1	60,4	70,8	72,8	68,5
ΕΕ-15	2001	67,2	73,1	64,6	69,9	63,1	77	75,3	71,1

		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	38,7	47,2	:	:	27,3	:	:	:
ΕΟΚ-9	1973	44,2	54,7	:	39	38,5	:	47,1	56,1
ΕΟΚ-10	1981	50,6	61,6	40,4	45,9	37	49,7	51,9	63,1
ΕΟΚ-12	1986	54,2	63,8	45,3	52	44,5	53,6	57	65,7
ΕΕ-15	1995	60,2	70,5	56,4	60,5	56,3	60,5	64,6	71
ΕΕ-15	2001	63,9	73,7	61,2	61,3	53	64,8	67,1	73,6

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

	ΠΑΛΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Πίνακας 2.24. Απασχόληση (%) στις υπηρεσίες Ε.Ε.-15 (1958-2001)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	:	66	66,9	67,5	67,9	68,7	69,2
ΕΕ-15	65,3	66,3	67	67,5	68,1	68,4	68,7	69,4	69,9	70,3	70,9	71,4
ΒΕΛΓΙΟ	71	71,7	72,3	72,7	73,2	73,8	74,2	74,7	75,1	75,4	76	75,6
ΤΣΕΧΙΑ	:	:	:	51,6	52,3	53,1	53,5	54,7	55,4	55,2	55,5	56,1
ΔΑΝΙΑ	70,6	71,1	71,8	70,9	71,3	71,8	72,2	73	73,3	73,6	74,1	74,5
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	61,2	62,6	63,6	64,3	65,4	66,2	66,8	67,7	68,4	69	69,7	70,3
ΕΣΘΟΝΙΑ	:	:	:	55,8	56,7	57,9	58,2	60	59,8	60,3	62	61,5
ΕΛΛΑΔΑ	50,5	52,5	54,4	55,9	56	57	57,7	58	58,8	59,3	60	60,6
ΙΣΠΑΝΙΑ	61,6	62,9	63,7	64	63,9	63,8	63,9	63,9	64,2	64,1	64,6	65,3
ΓΑΛΛΙΑ	68,4	69,6	70,5	70,9	71,5	72	72,5	73,1	73,4	73,5	73,9	74,3
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	58,3	59,5	59,6	60,3	61,1	61	62,2	62,8	63,3	63,8	65	65,8
ΙΤΑΛΙΑ	61,8	62,8	62,6	63	63,8	64	64,3	64,9	65,5	65,8	66,2	65,5
ΚΥΠΡΟΣ	:	:	:	:	65,4	67	67,8	68,5	70,2	:	:	:
ΛΕΤΟΝΙΑ	48,1	51,9	54,2	55,7	56,2	55,5	57,9	59,1	60,3	:	:	:
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	53,9	55,7	54,8	54,1
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	67,6	68,6	70	70,5	71,5	72,3	73	74,2	75,4	76,2	76,7	77,2
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	:	:	:	58,8	58,6	58,6	58	58,7	59,5	59,4	57,7	62,3
ΜΑΛΤΑ	:	:	:	:	:	:	62	63,1	63,7	:	:	:
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	71,9	72,5	73,4	74,2	74,8	75,1	75,8	76,1	76,4	76,8	77,2	77,7
ΑΥΣΤΡΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΠΟΛΩΝΙΑ	:	:	:	45,4	46,2	47,5	48,8	50,6	50,4	50,4	52	53
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	55,7	55,2	54,5	54,6	54,1	52,1	51,4	52,9	52,8	53,2	53,8	53
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	50,8	51,3	52	52,9
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	:	:	:	53,9	54,4	54,3	56,2	57,9	59,4	60,2	60,5	61,3
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	63,6	64,4	64,8	64,9	65,5	65,5	65,9	66	66,4	67,1	68	69,9
ΣΟΥΗΔΙΑ	:	72,8	73,1	72,4	72,5	72,7	72,8	73,3	73,7	73,8	74,4	74,8
ΑΓΓΛΙΑ	75	75,9	76,2	76,4	76,7	76,6	76,6	77,6	78,3	79,2	80	80,4

Πηγή: European Commission, 2003, 'Employment in Europe'

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

Σχετικά με το ποσοστό της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση, παρατηρούμε ότι τα πρώτα κράτη-μέλη εμφανίζουν ποσοστά που κυμαίνονται από 31,8 (Ιταλία) έως 37,5% (Γερμανία) (βλ. Πίνακα 2.25). Στην επόμενη διεύρυνση με την είσοδο της Δανίας, της Ιρλανδίας και της Αγγλίας, το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής γυναικών στην απασχόληση εμφανίζει η Δανία (41,1) και το μικρότερο η Ιρλανδία (27,2). Τα παλαιά κράτη-μέλη παρουσιάζουν απασχόληση γυναικών που κυμαίνεται από 27,6 για το Λουξεμβούργο ως 37,7 για τη Γερμανία.

Στη διεύρυνση του 1981, η Ε.Ε.-10 παρουσιάζει ποσοστό απασχόλησης γυναικών 37,7% και παρατηρούμε ότι σε όλες τις χώρες το αντίστοιχο ποσοστό αυξάνει από 5 περίπου ποσοστιαίες μονάδες (Ιταλία από 28,7 το 1973 σε 32,3 το 1981) έως 2 ποσοστιαίες μονάδες (Ιρλανδία από 27,2 το 1973 σε 28,9 το 1981). Η Ελλάδα εμφανίζει ποσοστό συμμετοχής σημαντικά μικρότερο (31,4%) έναντι της Ε.Ε.-10 37,7%.

Στη διεύρυνση του 1986, το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών δεν αυξάνει σημαντικά αν και τα παλαιά κράτη μέλη παρουσιάζουν μικρές βελτιώσεις. Για τα νέα κράτη μέλη η Πορτογαλία παρουσιάζει ποσοστό (39,8%), ενώ η Ισπανία υπολείπεται σημαντικά της Ε.Ε.-12 (33,9% έναντι 37,9%).

Στην διεύρυνση του 1995, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών αυξάνει κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες περίπου και ανέρχεται σε 41,5%. Παρατηρούμε επίσης αύξηση της απασχόλησης των γυναικών για όλα τα παλαιά κράτη-μέλη, ενώ σημαντική είναι η απασχόληση των γυναικών στα νέα κράτη-μέλη: Αυστρία (43,2), Φινλανδία (48,4), Σουηδία (48,3).

Πίνακας 2.25. Συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση (%) (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	:	30,7	37,5	34	31,8	:	:	:
ΕΟΚ-9	1973	:	33,8	37,5	37	28,7	27,6	:	41,1
ΕΟΚ-10	1981	37,7	36,3	39,4	40	32,3	32,5	31,9	44,8
ΕΟΚ-12	1986	37,9	35,5	39	42,2	32,7	34,2	34,5	45,1
ΕΕ-15	1995	41,5	40	42,2	44,3	35,5	35,2	40,7	44,6
ΕΕ-15	2001	42,8	42,1	44,2	44,9	37,5	40	43,3	46,4

		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	:	32,8	:	:	:	:	:	:
ΕΟΚ-9	1973	27,2	37,6	:	28	:	38,4	46,1	40,8
ΕΟΚ-10	1981	28,9	40,6	31,4	28,1	39,5	38,5	47,3	45,9
ΕΟΚ-12	1986	31,3	42	33,9	29,3	39,8	39,7	48,2	47,6
ΕΕ-15	1995	37,6	44,6	35,9	34,5	44,6	43,2	48,4	48,3
ΕΕ-15	2001	40,9	44,9	37,9	37	45,2	44,2	47,7	47,8

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Το 2001, η απασχόληση των γυναικών αυξάνει περαιτέρω και ανέρχεται σε 42,8%, ενώ το 2003 με τη συμμετοχή των νέων κρατών, η απασχόληση των γυναικών ανέρχεται στο 55% και είναι σημαντικά μικρότερη της απασχόλησης των ανδρών (71%) (Eurostat, 2004).

Για την απασχόληση ατόμων 55-64 ετών τα διαθέσιμα στοιχεία που υπάρχουν είναι από το έτος 1992 (βλ. Πίνακα 2.26). Παρατηρούμε ότι τα παλαιά κράτη-μέλη παρουσιάζουν απασχόληση από 22,2 (Βέλγιο) έως 67,3 % (Σουηδία). Το 2003, για την Ε.Ε.-15 το ποσοστό απασχόλησης ανέρχεται σε 41,7% και για την Ε.Ε.-25 σε 40,2%. Από τα νέα κράτη-μέλη, το χαμηλότερο ποσοστό απασχόλησης παρουσιάζει η Σλοβενία με 23,5 και το υψηλότερο η Εσθονία με 52,3%. Τα παλαιά κράτη-μέλη παρουσιάζουν σημαντικές αυξήσεις, όπως η Ελλάδα με αύξηση από 39,8% το 1992, σε 42,3% το 2003, η Ιρλανδία από 37,9% το 1992 σε 49% το 2003, η Φινλανδία από 37% το 1992 σε 49,6 το 2003. Το υψηλότερο ποσοστό από τα παλαιά κράτη-μέλη για το 2003 παρουσιάζει η Σουηδία (68,6%).

Πίνακας 2.26. Συμμετοχή ατόμων 55-64 ετών στην απασχόληση (%) για Ε.Ε.-15 και Ε.Ε.-25 (1992-2003)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	35,7	35,8	36,2	36,6	37,4	38,7	40,2
ΕΕ-15	36,3	35,8	35,7	36	36,3	36,4	36,6	37,1	37,8	38,8	40,1	41,7
ΒΕΛΓΙΟ	22,2	21,9	22,5	22,9	21,9	22,1	22,9	24,6	26,3	25,1	26,6	28,1
ΤΣΕΧΙΑ	:	:	:	:	:	:	37,1	37,5	36,3	37,1	40,8	42,3
ΔΑΝΙΑ	53	52	50,9	49,8	49,1	51,7	52	54,5	57,7	58	57,9	60,2
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	36,2	35,8	36,6	37,7	37,9	38,1	37,7	37,8	37,6	37,9	38,7	39,3
ΕΣΘΟΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	50,2	47,5	46,3	48,5	51,6	52,3
ΕΛΛΑΔΑ	39,8	39,5	40,1	41	41,2	41	39	39,1	38,6	38	39,7	42,3
ΙΣΠΑΝΙΑ	36	34,5	32,6	32,3	33,2	34,1	35,1	35	37	39,2	39,7	40,8
ΓΑΛΛΙΑ	29,8	29,7	29,6	29,6	29,4	29	28,3	28,8	29,9	31,9	34,7	36,8
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	37,9	38,4	38,8	39,2	39,7	40,4	41,7	43,7	45,2	46,5	47,1	49
ΙΤΑΛΙΑ	:	30,2	29,3	28,4	28,6	27,9	27,7	27,6	27,7	28	28,9	30,3
ΚΥΠΡΟΣ	:	:	:	:	:	:	:	:	49,4	49,1	49,4	50,4
ΛΕΤΟΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	36,3	36,6	36	36,9	41,7	44,1
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	39,5	40,9	44,4	38,9	41,6	44,7
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	24,9	25,4	23,5	23,7	22,9	23,9	25,1	26,4	26,7	25,6	29,5	:
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	:	:	:	:	17,7	17,7	17,3	19,4	22,2	23,5	25,6	28,9
ΜΑΛΤΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	28,5	29,4	30,3	:
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	28,7	28,8	29,1	28,9	30,5	32	33,9	36,4	38,2	39,6	42,3	44,8
ΑΥΣΤΡΙΑ	:	:	27,2	29,7	29,1	28,3	28,4	29,7	28,8	28,9	29,7	30,4
ΠΟΛΩΝΙΑ	:	:	:	:	:	33,9	32,1	31,9	28,4	27,4	26,1	26,9
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	47,8	45,4	46,5	45,8	47,1	48,2	50	50,3	50,7	50,1	50,9	51,1
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	:	:	:	:	19,1	21,8	23,9	22	22,7	25,5	24,5	23,5
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	:	:	:	:	:	:	22,8	22,3	21,3	22,4	22,8	24,6
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	37	34,8	33,2	34,4	35,4	35,6	36,2	39	41,6	45,7	47,8	49,6
ΣΟΥΗΔΙΑ	67,3	63,4	62	62	63,4	62,6	63	63,9	64,9	66,7	68	68,6
ΑΓΓΛΙΑ	47,6	46,7	47,4	47,5	47,7	48,3	49	49,6	50,8	52,3	53,5	55,5

Πηγή: European Commission, 2003, 'Employment in Europe'

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

Η ανεργία στην Ε.Ε.-6 το 1958, εμφάνιζε χαμηλές τιμές, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, με το Βέλγιο να εμφανίζει ποσοστό 3,3%, και η Γερμανία 3,0% και η Γαλλία με μόλις 1%, και μόνον η Ιταλία εμφάνιζε ποσοστό ανεργίας 7,5% (βλ. Πίνακα 2.27).

Στη διεύρυνση του 1973, τα παλαιά κράτη-μέλη βλέπουν τα ποσοστά ανεργίας τους να μειώνονται. Το Βέλγιο από 3,3% το 1958 σε 2,4, η Γερμανία από 3% σε 1, η Ιταλία από 7,5% σε 6,2 και μόνον η Γαλλία παρουσιάζει αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 1% σε 2,7. Από τα νέα κράτη-μέλη η Δανία εμφανίζει ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό ανεργίας (0,9%), η Αγγλία έχει 2,2% και η Ιρλανδία 5,7% που αποτελεί και το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ε.Ε.-9 το 1973.

Στην επόμενη διεύρυνση το 1981 όλα τα κράτη-μέλη βλέπουν τα ποσοστά ανεργίας να αυξάνονται σημαντικά. Συγκεκριμένα το Βέλγιο παρουσιάζει ποσοστό ανεργίας το 1981, 10,2% από 2,4 το 1973, η Δανία 10,3 το 1981 από 0,9 το 1973, η Αγγλία 9% από 2,2 το 1973. Το μικρότερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζει το Λουξεμβούργο με 1%. Η νεοεισερχόμενη Ελλάδα εμφανίζει ποσοστό 4%.

Στην επόμενη διεύρυνση του 1986, η Ε.Ε.-12 έχει ποσοστό ανεργίας 10,8% και όλα τα κράτη-μέλη βλέπουν τα ποσοστά ανεργίας τους να αυξάνονται, εκτός από το Βέλγιο που παραμένει σχεδόν στο ίδιο ποσοστό. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζει η Ιρλανδία με 16,8%, ακολουθεί η Αγγλία με 11,2%, και η Γαλλία με 9,9%. Το μικρότερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στο Λουξεμβούργο 2,5%. Τα νέα κράτη-μέλη εμφανίζουν ποσοστά ανεργίας η μεν Ισπανία 17,3%, και η Πορτογαλία 8,8%.

Στη διεύρυνση του 1995 το ποσοστό ανεργίας της Ε.Ε.-15 είναι 10,1%, με μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας 18,8%, της Ισπανίας και Ιρλανδίας 12,3%.

Πίνακας 2.27. Ποσοστό ανεργίας (%) για E.E.-15 (1958-2001)

		ΕΟΚ/ΕΕ	ΒΕΛ	ΓΕΡ	ΓΑΛ	ΙΤΑΛ	ΛΟΥΞ	ΟΛ	ΔΑΝ
ΕΟΚ-6	1958	:	3,3	3	1	7,5	:	:	:
ΕΟΚ-9	1973	:	2,4	1	2,7	6,2	:	:	0,9
ΕΟΚ-10	1981	7,4	10,2	4,5	7,4	7,8	1	8,5	10,3
ΕΟΚ-12	1986	10,8	10	6,4	9,9	8,9	2,5	7,8	5
ΕΕ-15	1995	10,1	9,7	8	11,3	11,5	2,9	6,6	6,7
ΕΕ-15	2001	7,4	6,6	7,7	8,5	9,4	2	2,4	4,3

		ΙΡΛ	Η.Β	ΕΛ	ΙΣΠ	ΠΟΡ	ΑΥΣΤ	ΦΙΝ	ΣΟΥΗ
ΕΟΚ-6	1958	6,4	1,7	:	0,7	:	:	:	:
ΕΟΚ-9	1973	5,7	2,2	:	2,7	:	1,1	2,3	:
ΕΟΚ-10	1981	10,4	9	4	13,7	7,4	2,5	4,8	2,8
ΕΟΚ-12	1986	16,8	11,2	6,6	17,3	8,8	3,1	5,3	2,7
ΕΕ-15	1995	12,3	8,5	9,2	18,8	7,3	3,9	15,4	8,8
ΕΕ-15	2001	3,8	5	10,5	10,6	4,1	3,6	9,1	4,9

Πηγή: EUROSTAT, 2003, 50 years of figures in Europe, 2003 Edition

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

	ΠΑΛΑΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
	ΜΕΛΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΑΚΟΜΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Στη διεύρυνση του 2004, από τα νέα κράτη-μέλη η Φινλανδία παρουσιάζει ποσοστά ανεργίας σημαντικά υψηλότερα της Ε.Ε.-15 κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες δηλαδή 15,4%, ενώ η Αυστρία και η Σουηδία παρουσιάζουν ποσοστά χαμηλότερα της Ε.Ε.-15, 3,9% και 8,8 αντίστοιχα (βλ. Πίνακα 2.28). Το 2001 το ποσοστό ανεργίας της Ε.Ε.-15 μειώνεται στο 7%, και σχετική μείωση των ποσοστών της ανεργίας βλέπουν όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. εκτός απ την Ελλάδα, που παρουσιάζει αύξηση από 9,2 το 1995 σε 10,5 το 2001. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η μείωση του ποσοστού της ανεργίας της Ισπανίας από 18,8% το 1995 σε 10,6 το 2001. Στα πλαίσια της διεύρυνσης του 2004, το ποσοστό ανεργίας της Ε.Ε.-15 ανέρχεται σε 7,8% και της Ε.Ε.-25 σε 9,1. Από τα νέα κράτη-μέλη το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζει η Πολωνία με 19,2%, το 2003, η Σλοβακία 18,6%, η Λετονία 13,1%. Από τα παλαιά κράτη-μέλη υψηλά ποσοστά ανεργίας εμφανίζει η Ισπανία 13,1% και η Ελλάδα 10,1.

Πίνακας 2.28. Ποσοστό ανεργίας (%) για Ε.Ε.-25 (1975-2002)

	1975	1985	1990	1991	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	8,8	8,6	9,1
ΕΕ-15	3,7	9,9	7,7	8,1	10,7	11,1	10,8	10,9	9,4	8,7	7,8	7,4	7,7	7,8
ΒΕΛΓΙΟ	3,8	10,3	6,7	6,6	10,2	9,9	9,8	9,8	9,2	9,3	8,6	6,9	6,7	7,3
ΤΣΕΧΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	6,4	8,6	8,7	8	7,3
ΔΑΝΙΑ	3,9	7,1	7,7	8,4	10,1	8,2	7,2	6,9	5,2	4,9	4,8	4,4	4,3	4,5
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	3,5	7,2	4,8	5,6	7,9	8,4	8,2	8,9	9,7	9,1	8,4	7,8	7,8	8,6
ΕΣΘΟΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	9,6	9,2	11,3	12,5	11,8	9,1
ΕΛΛΑΔΑ	1,5	7	6,4	7	8,6	8,9	9,2	9,6	9,8	10,9	11,8	11	10,4	10
ΙΣΠΑΝΙΑ	4,4	21,7	16,2	16,4	22,8	24,1	22,9	22,1	19	17,2	14,8	13,5	12,6	13,3
ΓΑΛΛΙΑ	3,9	10,1	9	9,5	11,7	12,3	11,7	12,4	18,8	11,7	10,3	9,5	9,7	9,7
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	7,3	16,9	13,4	14,8	16,6	14,3	12,3	11,8	9,9	7,5	5,6	4,3	3,9	4,4
ΙΤΑΛΙΑ	4,8	8,4	9,1	8,8	10,3	11,4	11,9	12	11,6	11,7	11,3	10,4	9,4	9
ΚΥΠΡΟΣ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	5,2	4,4	3,8
ΛΕΤΟΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	11,8	11,2	15,7	16,1	13,1
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	14,3	14	13,7	12,8	12,8
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	1,1	2,9	1,7	1,7	2,7	3,2	2,9	3,3	2,7	2,2	2,4	2,3	2,1	2,8
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	9,6	9	8,4	6,9	6,3	5,6	5,6
ΜΑΛΤΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	4,3	8,3	6,2	5,8	6,6	7,1	6,9	6,3	4,9	3,8	3,2	2,8	2,4	2,7
ΑΥΣΤΡΙΑ	1,7	3,6	3,2	3,4	3,9	3,8	3,9	4,4	4,4	4,5	3,9	3,7	3,6	4,3
ΠΟΛΩΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	10,9	10,2	13,4	16,4	18,5	19,9
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	4,4	8,7	4,6	4	5,7	7	7,3	7,3	6,8	5,1	4,5	4,1	4,1	5,1
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	6,9	6,9	7,4	7,2	6,6	5,8	6
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	16,7	18,7	19,4	18,6
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	2,4	6	3,3	7,2	16,9	17,4	16,3	15,4	14,6	11,4	10,2	9,8	9,1	9,1
ΣΟΥΗΔΙΑ	1,8	3	1,8	3,3	9,5	9,8	9,2	10	9,9	8,2	6,7	5,6	4,9	4,9
ΑΓΓΛΙΑ	3,2	11,5	7,1	8,8	10,5	9,6	8,8	8,2	6,9	6,2	5,9	5,4	5	5,1

Πηγή: European Commission, 2003, 'Employment in Europe'

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

Για τη μακροχρόνια ανεργία του εργατικού δυναμικού διαθέσιμα στοιχεία υπάρχουν απ' το 1992 (βλ. Πίνακα 2.29). Σύμφωνα με αυτά η Ε.Ε.-15 παρουσιάζει ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας 3,3%, ενώ η Ε.Ε.-25 4%. Σημαντική μείωση του ποσοστού μακροχρόνιας ανεργίας εμφανίζει η Ιρλανδία που με ποσοστό 1,5% το 2003 έναντι 9,7 το 2002. Επίσης μειώνουν τα αντίστοιχα ποσοστά τους η Ολλανδία, από 2,5% σε 1, και η Αγγλία από 3,6% σε 1,1. Αντίθετα η Γερμανία βλέπει το ποσοστό της να ανέρχεται από 2,2% το 1992 σε 4,6 το 2003, όπως και η Ελλάδα με ποσοστό 3,8 το 1992 και 5,1 το 2003. Από τα νέα κράτη μέλη σημαντικά ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας εμφανίζει η Σλοβακία (11,1%) η Πολωνία (10,7%), και η Λιθουανία με 6,1%, με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη να ακολουθούν και να έχουν επίσης ποσοστά πάνω του μέσου ορού έκτος από την Κύπρο με ποσοστό 1,1% και την Ουγγαρία με ποσοστό 2,4%.

Πίνακας 2.29. Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (%) για Ε.Ε.-15 και Ε.Ε.-25 (1992-2002)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	:	4,4	4,1	4	3,8	3,9	4
ΕΕ-15	:	4,4	5	4,9	4,9	4,9	4,4	4	3,5	3,1	3,1	3,3
ΒΕΛΓΙΟ	4	4,5	5,6	5,8	5,6	5,4	5,5	4,9	3,7	3,2	3,5	3,7
ΤΣΕΧΙΑ	:	:	:	:	:	:	1,9	3,1	4,2	4,1	3,7	3,8
ΔΑΝΙΑ	2,4	2,6	2,5	2	1,8	1,5	1,3	1	1	0,8	0,9	1,1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2,2	3,1	3,7	3,9	4,2	4,9	4,7	4,3	3,9	3,8	4,1	4,6
ΕΣΘΟΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	4,3	5	5,7	5,7	5	4,6
ΕΛΛΑΔΑ	3,8	4,2	4,4	4,7	5,2	5,3	5,8	6,4	6	5,4	5,1	5,1
ΙΣΠΑΝΙΑ	7,2	9,2	11	10,5	9,7	8,9	7,6	5,9	4,7	3,9	3,9	3,9
ΓΑΛΛΙΑ	3,4	4	4,5	4,5	4,6	4,8	4,6	4,2	3,6	3	3	3,4
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	9,7	10	9,7	8	7,4	6	3,9	2,6	1,6	1,2	1,3	1,5
ΙΤΑΛΙΑ	:	5,8	6,7	7,3	7,5	7,5	7	6,8	6,4	5,8	5,3	4,9
ΚΥΠΡΟΣ	:	:	:	:	:	:	:	:	1,3	0,9	0,8	1,1
ΛΕΤΟΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	7,9	7,6	7,9	7,2	5,7	4,3
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	:	:	:	:	:	:	6,7	4,3	7,6	9,1	7,3	6,1
ΛΟΥΞ/ΡΓΟ	0,4	0,8	0,9	0,7	0,8	0,9	0,9	0,7	0,6	0,6	0,7	0,8
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	:	:	:	:	5,2	4,5	4,2	3,3	3	2,5	2,4	2,4
ΜΑΛΤΑ	:	:	:	:	:	:	:	4,6	4,6	3,2	3,2	:
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	2,5	3,3	3,3	3,1	3	2,3	1,5	1,2	0,8	0,7	0,7	1
ΑΥΣΤΡΙΑ	:	:	1,1	1	1,2	1,3	1,3	1,2	1	0,9	0,9	1,1
ΠΟΛΩΝΙΑ	:	:	:	:	:	5,1	4,8	5,8	7,6	9,3	10,8	10,7
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1,4	2	2,7	3,3	3,4	3,3	2,2	1,8	1,7	1,5	1,8	2,2
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	:	:	:	:	3,4	3,4	3,3	3,2	4,1	3,5	3,4	3,4
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	:	:	:	:	:	:	:	7,8	10,1	11,4	12,2	11,1
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	:	:	:	:	:	4,9	4,1	3	2,8	2,5	2,3	2,3
ΣΟΥΗΔΙΑ	0,5	1,4	2,3	2,3	2,8	3,1	2,6	1,9	1,4	1	1	1
ΑΓΓΛΙΑ	3,6	4,2	4,1	3,6	3,1	2,5	1,9	1,7	1,5	1,3	1,1	1,1

Πηγή: European Commission, 2003, 'Employment in Europe'

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

3. Η Μετάβαση από την Ε.Ε.-15 στην Ε.Ε.-25: Σύγκλιση ή Απόκλιση;

3.1. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισσαβώνας

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποίησε Ειδική Σύνοδο στις 23 και 24 Μαρτίου 2000 στη Λισσαβώνα για να συμφωνήσει ένα νέο στρατηγικό στόχο για την Ένωση προκειμένου να ενισχυθεί η απασχόληση, η οικονομική μεταρρύθμιση και η κοινωνική συνοχή στο πλαίσιο μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση (Lisbon European Council, 2000).

Την χρονική περίοδο αυτή η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει μια μεγάλη ποιοτική αλλαγή που προκύπτει από την παγκοσμιοποίηση και τις προκλήσεις μιας νέας οικονομίας βασιζόμενη στην κοινωνία της γνώσης. Στο περιβάλλον αυτό η Ε.Ε. παρουσιάζει τα εξής δυνατά και αδύνατα σημεία που καθόρισαν την υιοθέτηση του στρατηγικού στόχου:

- *Ισχυρά σημεία:* Οι μακροοικονομικές προοπτικές της Ένωσης είναι οι καλύτερες που υπήρξαν σε διάστημα μιας γενεάς, ο πληθωρισμός και τα επιτόκια είναι χαμηλά, τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα έχουν μειωθεί εντυπωσιακά και το ισοζύγιο πληρωμών της Ε.Ε. είναι υγιές. Το ευρώ έχει καθιερωθεί επιτυχώς και αποδίδει τα αναμενόμενα οφέλη για την ευρωπαϊκή οικονομία. Η εσωτερική αγορά έχει, σε μεγάλο βαθμό, ολοκληρωθεί και παράγει απτά οφέλη τόσο για τους καταναλωτές, όσο και για τις επιχειρήσεις. Η μελλοντική διεύρυνση θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες οικονομικής αύξησης και απασχόλησης. Η Ένωση διαθέτει ένα ως επί το πλείστον καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, συστήματα κοινωνικής προστασίας ικανά να παράσχουν, το σταθερό πλαίσιο που απαιτείται για τη διαχείριση των διαρθρωτικών αλλαγών που προϋποθέτει η μετάβαση προς μια κοινωνία βασισμένη στη γνώση. Η οικονομική αύξηση και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης έχουν ξαναρχίσει.
- *Αδύνατα σημεία:* Περισσότεροι από 15 εκατομμύρια Ευρωπαίοι είναι ακόμα άνεργοι. Το ποσοστό απασχόλησης είναι πάρα πολύ χαμηλό και χαρακτηρίζεται από ανεπαρκή συμμετοχή των γυναικών και των ηλικιωμένων εργαζομένων στην αγορά εργασίας. Η διαρθρωτική ανεργία μακράς διάρκειας και οι έκδηλες περιφερειακές ανισότητες ως προς την ανεργία παραμένουν ενδημικά στοιχεία σε ορισμένες περιοχές της Ένωσης. Ο τομέας των υπηρεσιών δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στο χώρο των τηλεπικοινωνιών και του Διαδικτύου. Υπάρχει

διευρυνόμενη έλλειψη δεξιοτήτων, ειδικά στην τεχνολογία των πληροφοριών όπου ολοένα και περισσότερες θέσεις εργασίας παραμένουν κενές.

Συνέπεια των σημείων αυτών η Ε.Ε. καθορίζει ένα **νέο στρατηγικό στόχο** για την επόμενη δεκαετία : να γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Για την επίτευξη αυτού του στόχου καθορίζεται μια **συνολική στρατηγική**³ που στοχεύει :

- στην προετοιμασία της μετάβασης σε μια οικονομία και σε μια κοινωνία βασισμένες στη γνώση, μέσω καλύτερων πολιτικών για την κοινωνία της πληροφορίας και την Ε&Α, καθώς και μέσω της ενίσχυσης της διαδικασίας διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία και της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς,
- στον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, την επένδυση στον άνθρωπο και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού,
- στη στήριξη της υγιούς οικονομικής προοπτικής και των ευνοϊκών προβλέψεων οικονομικής αύξησης με την εφαρμογή ενός κατάλληλου συνδυασμού μακροοικονομικών πολιτικών,

για την μετάβαση στην κοινωνία της γνώσης και την οικοδόμηση μιας ανταγωνιστικής και δυναμικής οικονομίας καθορίζονται οι εξής άξονες ανάπτυξης πολιτικών :

- **Μια κοινωνία της πληροφορίας για όλους**
- **Δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και Καινοτομίας**
- **Οικονομικές μεταρρυθμίσεις για μια πλήρη και εντελώς λειτουργική εσωτερική αγορά**
- **Αποτελεσματικές και ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές**
- **Συντονισμός των μακροοικονομικών πολιτικών: δημοσιονομική εξυγίανση, ποιότητα και βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών**
- **Εκπαίδευση και κατάρτιση για τη ζωή και την εργασία στην κοινωνία της γνώσης**
- **Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας στην Ευρώπη: ανάπτυξη μιας ενεργητικής πολιτικής για την απασχόληση**
- **Εκσυγχρονισμός της κοινωνικής προστασίας**

³ www.europa.eu.int/lisbon/202000.htm

3.2. Οι διαρθρωτικοί δείκτες για την μέτρηση της σύγκλισης

Το Συμβούλιο της Λισσαβώνας αποφασίζει επίσης ότι η εφαρμογή των πολιτικών για την υλοποίηση των στόχων απαιτεί μετρίσιμους δείκτες και συντονισμό της εφαρμογής των. Ο φιλόδοξος στόχος του Συμβουλίου της Λισσαβώνας σε συνδυασμό με την επιτάχυνση της διαδικασίας προς την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση δημιουργεί ένα περιβάλλον αλληλοεξάρτησης μεταξύ των κρατών μελών. Είναι προφανές ότι απαιτείται διαδικασία και μέσα συντονισμού για την περαιτέρω λήψη πολιτικών αποφάσεων. Η παρακολούθηση των πολιτικών για την επίτευξη της Ευρωπαϊκής Σύγκλισης επιτυγχάνεται με υψηλής ποιότητας στατιστικά δεδομένα (Α. Τραγακη, κείμενο υπό δημοσίευση). Για την παρακολούθηση των πολιτικών καθιερώνονται οι ‘διαρθρωτικοί δείκτες’ (structural indicators) προκειμένου να αποτιμάται με ενιαίο τρόπο η πορεία κάθε κράτους-μέλους καθώς και το σύνολο των στόχων της Λισσαβώνας για την Ε.Ε. Σε επόμενα συμβούλια του Γκέτεμποργκ, της Στοκχόλμης και της Βαρκελώνης, ο κατάλογος των διαρθρωτικών δεικτών εμπλουτίστηκε και οριστικοποιήθηκε ώστε να καλύπτεται της προσπάθειας για μεταρρύθμιση και σύγκλιση. Οι διαρθρωτικοί δείκτες καλύπτουν έξι μεγάλες θεματικές ενότητες: το οικονομικό υπόβαθρο, την απασχόληση, την έρευνα και καινοτομία, τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις, την κοινωνική συνοχή και το περιβάλλον.

Ειδικότερα στο Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ αποφασίσθηκε μια στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, πού συμβαδίζει με την δέσμευση της Ε.Ε. στην Παγκόσμια Διάσκεψη για την αειφόρο ανάπτυξη του Γιοχάνεσμπουργκ το 2002. Η Ευρωπαϊκή στρατηγική υιοθετεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στη λήψη αποφάσεων που αποσκοπούν στην ισορροπία μεταξύ οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων (Eurostat, 2004).

Με την μελέτη των διαρθρωτικών δεικτών θα διερευνήσουμε στο τμήμα αυτό εάν η Ε.Ε. από το επίπεδο των 15 μελών στην διεύρυνση των 25 επιτυγχάνει την σύγκλιση που στοχεύει με τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Λισσαβώνας καθώς και σε ποιο βαθμό επιτυγχάνονται οι επιμέρους στόχοι. Επίσης θα καταβληθεί προσπάθεια να διερευνηθεί εάν η είσοδος των νέων κρατών μελών συμβάλλει στην επίτευξη της σύγκλισης ή αντίθετα επιτείνει τις αποκλίσεις από τους στόχους.

Διαρθρωτικοί δείκτες επίδοσης σύγκλισης

1. Οικονομικό υπόβαθρο

- 1.1 Ρυθμός μεταβολής (%) ΑΕΠ σε τιμές αγοράς (EUR- σταθερές τιμές 1995=100,0)
- 1.2 Κατά κεφαλή ΑΕΠ σε ΜΑΔ

2. Απασχόληση

- 2.1 Συνολικό ποσοστό απασχόλησης
- 2.2 Ποσοστό απασχόλησης ανδρών
- 2.3 Ποσοστό απασχόλησης γυναικών
- 2.4 Ποσοστό απασχόλησης των εργαζομένων 55-64 ετών (σύνολο)

3. Έρευνα και Καινοτομία

- 3.1 Ακαθάριστη εγχώρια δαπάνη για Έρευνα και Ανάπτυξη (ως % ΑΕΠ)
- 3.2 Επίπεδο πρόσβασης στο διαδίκτυο
- 3.3 Δαπάνες για Τεχνολογία και Πληροφορική (ως % ΑΕΠ)

4. Οικονομικές μεταρρυθμίσεις

- 4.1 Τιμές Κοινής ωφέλειας
 - 4.1.α Τηλεπικοινωνίες- αστική κλήση (σε Ευρώ)
 - 4.1.β. Τηλεπικοινωνίες- εθνική κλήση (σε Ευρώ)
 - 4.1.γ. Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας- για τα νοικοκυριά (Εύρω ανά kwh)
 - 4.1.δ. Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας- Μέσοι βιομηχανικοί χρήστες (Ευρώ ανά kwh)
- 4.2. Επιχειρηματικές επενδύσεις (ως % του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές)
- 4.3. Ολοκλήρωση αγοράς
 - 4.3.α Ολοκλήρωση αγοράς- Εμπορική ενοποίηση- Αξία εισαγωγών-εξαγωγών των αγαθών (ως % του ΑΕΠ)
 - 4.3.β Ολοκλήρωση αγοράς- Εμπορική ενοποίηση- Αξία εισαγωγών-εξαγωγών των υπηρεσιών (ως % του ΑΕΠ)

5. Κοινωνική Συνοχή

5.1 Ποσοστό πληθυσμού στα όρια της φτώχειας

5.1.α. Ποσοστό πληθυσμού στα όρια της φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις

5.1.β. Ποσοστό πληθυσμού στα όρια της φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις

5.2. Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας

5.3. Διαρροή από την εκπαίδευση

5.4. Διασπορά κατανομής της απασχόλησης ανα περιφέρεια

6. Περιβάλλον

6.1. Εκπομπές αερίων που συντελούν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου (1990=0)

Πηγή: www.statistics.gr/gr_tables

**Αναλυτική παρουσίαση των δεικτών και του τρόπου υπολογισμού τους είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα www.eurostat.eu.int. Η επεξεργασία των δεδομένων για την εξαγωγή συμπερασμάτων έγινε από τον Β. Παπαϊωάννου στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής και είναι διαθέσιμα.*

3.3. Ορισμός και μέτρηση της σύγκλισης

Η σύγκλιση μιας μεταβλητής x ορίζεται ως η τάση προς την μείωση των διαφοροποιήσεων σε μια χρονική περίοδο αυτής της μεταβλητής σε διάφορες χώρες. Οι γεωγραφικές περιοχές που εξετάζουμε είναι η Ε.Ε.-15 και η Ε.Ε.-25. Η έννοια της σύγκλισης συνεπάγεται ότι οι χώρες με τη χαμηλή επίδοση θα επιταχύνουν τον ρυθμό τους και οι διαφορές θα μειωθούν.

Για να μετρήσουμε τη σύγκλιση, εφαρμόζουμε ένα απλό μέτρο σύγκλισης, συγκεκριμένα τον συντελεστή μεταβλητότητας (coefficient of variation), ο οποίος δίνει την τυπική απόκλιση σαν αναλογία του μέσου όρου. Δηλαδή:

$$C.V. = \frac{S}{\bar{X}} = \frac{\sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (X_i - \bar{X})^2}{N}}}{\bar{X}}$$

Οπού:

x_i : η μεταβλητή X στην χώρα i

$\bar{X}$: ο μέσος όρος της μεταβλητής X

S : η τυπική απόκλιση της μεταβλητής X και

N : το πλήθος των παρατηρήσεων

Ο συντελεστής μεταβλητότητας υπολογίζεται, για την περίοδο 1992-2003, για ένα επιλεγμένο σύνολο μεταβλητών που καλύπτουν την οικονομική, κοινωνική, τεχνολογική και περιβαλλοντική επίδοση. Οι μεταβλητές αυτές αποτελούν τους σημαντικότερους από τους διαρθρωτικούς δείκτες, που δημοσιεύονται ετησίως από την Eurostat. Σύγκλιση για την μεταβλητή x προκύπτει όταν ο συντελεστής μεταβλητότητας μειώνεται, κατά τη ροή του χρόνου. Αντίστροφα όταν ο συντελεστής μεταβλητότητας για την μεταβλητή x αυξάνεται προκύπτει απόκλιση. Για τους κύριους τομείς των επιλεγμένων μεταβλητών, υπολογίζουμε επίσης το μέσο συντελεστή μεταβλητότητας (ACV) για κάθε χρόνο ο οποίος είναι:

$$ACV = \sum w_i CV_i$$

Οπου:

CV ο υπολογισμένος συντελεστής μεταβλητότητας της μεταβλητής X και w_i το βάρος της μεταβλητής αυτής σύμφωνα με την σημασία της στην διαδικασία της σύγκλισης. Υποθέτουμε ότι όλες οι επιλεγμένες μεταβλητές είναι της ίδιας σημαντικότητας ($w_i=1$).

Οι διαρθρωτικοί δείκτες χρησιμοποιούνται για την διερεύνηση της σύγκλισης της Ε.Ε.-15 και ΕΕ-25 αλλά και για την σύγκριση των επιδόσεων μεταξύ Ε.Ε.-15, Ε.Ε.-25, ΗΠΑ και Ιαπωνία.

Πίνακας 3.1 Πίνακας εξέλιξης CV ανά δείκτη E.E.-15

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ	:	:	:	0,62	0,96	0,62	0,46	0,56	0,45	0,71	0,84	1,14	0,4	0,3
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	:	:	:	0,21	0,21	0,22	0,22	0,25	0,26	0,25	0,25	0,25	0,26	0,26
Ποσοστό απασχόλησης (σύνολο)	0,12	0,12	0,12	0,12	0,11	0,11	0,1	0,1	0,1	0,09	0,09	0,08	:	:
Ποσοστό απασχόλησης (ανδρών)	0,06	0,06	0,07	0,07	0,06	0,06	0,06	0,06	0,05	0,05	0,05	0,05	:	:
Ποσοστό απασχόλησης (γυναικών)	0,23	0,23	0,21	0,21	0,2	0,19	0,19	0,18	0,17	0,17	0,16	0,14	:	:
Ποσοστό απασχόλησης ατόμων 55-64 ετών	0,3	0,28	0,29	0,28	0,29	0,29	0,28	0,28	0,28	0,29	0,29	0,26	:	:
Δαπάνες για Έρευνα και ανάπτυξη	:	0,38	0,29	0,45	0,29	0,46	0,36	0,46	0,33	0,49	0,3	0,19	:	:
Πρόσβαση στο διαδίκτυο	:	:	:	:	:	:	:	:	0,58	0,35	0,41	0,36	:	:
Δαπάνες για Τεχνολογία και Πληροφορική	:	:	:	:	:	:	:	:	0,31	0,32	0,33	0,33	:	:
Τηλ/νίες αστική κλήση	:	:	:	:	:	0,37	0,4	0,38	0,33	0,32	0,29	0,29	:	:
Τηλ/νίες εθνική κλήση	:	:	:	:	:	0,52	0,55	0,51	0,49	0,44	0,4	0,39	:	:
Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας νοικοκυριών	:	0,27	0,26	0,27	0,25	0,27	0,28	0,26	0,25	0,27	0,22	0,21	0,2	:
Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας βιομηχανίας	:	0,19	0,17	0,2	0,2	0,19	0,19	0,2	0,18	0,23	0,22	0,14	0,16	:
Επιχειρηματικές επενδύσεις	:	0,14	0,15	0,12	0,14	0,12	0,12	0,12	0,12	0,11	0,12	0,12	:	:
Ολοκλήρωση αγοράς- αγαθών	0,42	0,44	0,42	0,42	0,42	0,43	0,45	0,42	0,42	0,4	0,5	0,49	:	:
Ολοκλήρωση αγοράς- υπηρεσιών	0,38	0,36	0,35	0,33	0,36	0,37	0,39	0,49	0,54	0,55	1,14	1,15	:	:
Πληθυσμός στα όρια της φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	:	:	:	0,13	0,12	0,17	0,12	0,12	0,13	0,14	:	:	:	:
Πληθυσμός στα όρια της φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	:	:	:	0,24	0,27	0,31	0,27	0,27	0,27	0,27	:	:	:	:
Μακροχρόνια ανεργία	0,73	0,61	0,63	0,61	0,57	0,53	0,57	0,63	0,67	0,7	0,66	0,6	:	:
Διαρροή από την εκπαίδευση	0,33	0,39	0,39	0,45	0,49	0,52	0,55	0,51	0,51	0,52	0,54	0,5	:	:
Διασπορά κατανομής της απασχόλησης ανά περιφέρεια	:	:	:	:	:	:	:	0,6	0,59	0,59	0,61	0,6	:	:
Εκπομπές αερίων	0,04	0,04	0,06	0,09	0,1	0,11	0,13	0,16	0,16	0,16	0,16	:	:	:

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

*Οι τιμές για το έτος 2005 αποτελούν προβλέψεις

Πίνακας 3.2 Πίνακας εξέλιξης CV ανά δείκτη Ε.Ε.-25

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ	0,41	0,84	0,79	0,97	0,49	0,42
Κατά κεφαλή ΑΕΠ	0,43	0,41	0,4	0,39	0,39	0,38
Ποσοστό απασχόλησης (σύνολο)	0,1	0,1	0,1	0,09	:	:
Ποσοστό απασχόλησης (ανδρών)	0,08	0,09	0,08	0,08	:	:
Ποσοστό απασχόλησης (γυναικών)	0,15	0,16	0,16	0,15	:	:
Ποσοστό απασχόλησης ατόμων 55-64 ετών	0,29	0,3	0,29	0,28	:	:
Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη	0,56	0,65	0,63	0,57	:	:
Πρόσβαση στο διαδίκτυο	0,72	0,59	0,58	0,43	:	:
Δαπάνες για Τεχνολογία και Πληροφορική	0,32	0,31	0,31	0,3	:	:
Τηλ/νίες αστική κλήση	0,33	0,32	0,29	0,29	:	:
Τηλ/νίες εθνική κλήση	0,49	0,44	0,46	0,39	:	:
Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας νοικοκυριών	0,28	0,28	0,26	0,25	0,28	:
Τιμές ηλεκτρικής ενέργειας βιομηχανίας	0,19	0,26	0,22	0,18	0,19	:
Επιχειρηματικές επενδύσεις	0,14	0,15	0,16	0,18	:	:
Ολοκλήρωση αγοράς- αγαθών	0,43	0,41	0,43	0,43	:	:
Ολοκλήρωση αγοράς- υπηρεσιών	0,53	0,59	0,98	0,98	:	:
Πληθυσμός στα όρια της φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	0,15	0,15	:	:	:	:
Πληθυσμός στα όρια της φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	0,25	0,28	:	:	:	:
Μακροχρόνια ανεργία	0,66	0,79	0,81	0,74	:	:
Διαρροή από την εκπαίδευση	0,47	0,52	0,69	0,65	:	:
Διασπορά κατανομής της απασχόλησης ανά περιφέρεια	0,51	0,5	0,52	0,51	:	:
Εκπομπές αερίων	0,3	0,29	0,3	:	:	:

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Όπου : μη διαθέσιμα στοιχεία

*Οι τιμές για το έτος 2005 αποτελούν προβλέψεις

3.4. Σχολιασμός της μεταβολής του δείκτη CV για την E.E.-15 και E.E.-25

Η πορεία της E.E.-15 και η μετάβαση στην E.E.-25, χαρακτηρίζεται απ τα παρακάτω σημεία:

Ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ επιβραδύνεται σημαντικά από το 1999 για την E.E.-15, σύμφωνα όμως με το δείκτη CV παρουσιάζεται μια τάση σύγκλισης των οικονομιών από το 2001 στο 2004. Στο επίπεδο της E.E.-25 η τιμή του δείκτη CV αποδεικνύει ότι αυξάνει η απόκλιση των οικονομικών επιδόσεων, των κρατών-μελών με την είσοδο μη προηγμένων οικονομικά κρατών.

Το κατά κεφαλή ΑΕΠ το 2004 για την E.E.-15 αυξάνει σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, υπάρχει όμως σημαντικό εύρος αποκλίσεων μεταξύ των κρατών-μελών. Οι διακυμάνσεις του δείκτη CV και η αύξηση των τιμών το 2003 και 2004 αποδεικνύουν ότι δεν επιτυγχάνεται η σύγκλιση. Στο επίπεδο της E.E.-25 το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι χαμηλότερο του κατά κεφαλή ΑΕΠ της E.E.-15, το εύρος των διαφορών είναι έντονο, μεταξύ των νέων και παλαιών κρατών-μελών και παρατηρείται ένας μικρός αριθμός από τα νέα κράτη-μέλη με κατά κεφαλή ΑΕΠ στο ήμισυ του ΑΕΠ της E.E.-25. Ο δείκτης CV για την E.E.-25 παρουσιάζει διακυμάνσεις από το 2000, και η τιμή είναι υψηλότερη απ' την αντίστοιχη της E.E.-15 που αποδεικνύει ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των 25 κρατών και ότι αυξάνεται η απόκλιση.

Σχετικά με την απασχόληση στην E.E.-15, οι τιμές του δείκτη CV μειώνονται σταδιακά από το 1999 έως το 2003 και αποδεικνύεται μια σημαντική βελτίωση στη διαδικασία της σύγκλισης στην απασχόληση στην E.E.-15. Για την E.E.-25 ο δείκτης CV την αντίστοιχη περίοδο παρουσιάζει υψηλότερες τιμές με τάσεις μείωσης αλλά εμφανώς αποδεικνύεται ότι εντείνεται η απόκλιση στον τομέα της απασχόλησης για την E.E.-25.

Για την απασχόληση των ανδρών στην E.E.-15 η τιμή του δείκτη CV κάτω από 10% αποδεικνύει σύγκλιση. Στο επίπεδο της E.E.-25, η τιμή του δείκτη CV αυξάνει, παραμένει όμως κάτω του 10% γεγονός που υποδηλώνει σύγκλιση στην απασχόληση των ανδρών.

Για την απασχόληση των γυναικών στην Ε.Ε.-15, οι τιμές του δείκτη CV παρουσιάζουν σταδιακή μείωση από το 1992 έως το 2003, όμως υποδηλώνεται απόκλιση στην απασχόληση γυναικών εφόσον ο CV ξεπέρασε το 10%. Αντίστοιχα στην Ε.Ε.-25 ο δείκτης CV είναι ελάχιστα μεγαλύτερος από αυτόν της Ε.Ε.-15, υποδηλώνοντας αντίστοιχη απόκλιση.

Η απασχόληση εργαζομένων 55-64 ετών, για την Ε.Ε.-15 παρουσιάζει απόκλιση εφόσον ο δείκτης CV έχει τιμή σημαντικά μεγαλύτερη του 10%. Πρέπει όμως να επισημανθεί σταδιακή μείωση των τιμών του δείκτη από το 1992 έως το 2003. Για την Ε.Ε.-25 ο δείκτης CV παρουσιάζει μια μικρή αύξηση γενικώς που υποδηλώνει μεγαλύτερη απόκλιση της απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων.

Για τις δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη οι τιμές του δείκτη CV με τις συνεχείς αυξομειώσεις από το 1993 έως το 2001, αποδεικνύουν ότι δεν υπάρχει συνέχεια στις πολιτικές των κρατών-μελών στην Ε.Ε.-15. Οι διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών αυξάνονται αλλά παρατηρείται μεγάλο εύρος επιδόσεων μεταξύ των κρατών-μελών. Στην Ε.Ε.-25 η τιμή του δείκτη CV αυξάνει σημαντικά γεγονός που αποδεικνύει την απόκλιση των νέων κρατών σε σχέση με τα παλαιά κράτη-μέλη.

Σχετικά με την πρόσβαση στο διαδίκτυο υπάρχει σαφής πρόοδος στην μείωση των αποκλίσεων για την Ε.Ε.-15, ενώ αντίθετα στην Ε.Ε.-25 η απόκλιση αυξάνει σημαντικά.

Όσον αφορά στον τομέα των δαπανών για Τεχνολογία και Πληροφορική στην Ε.Ε.-15 δεν υπάρχει βελτίωση την τελευταία διετία. Για την Ε.Ε.-25 ο δείκτης CV έχει μικρότερη τιμή του αντίστοιχου δείκτη CV της Ε.Ε.-15 γεγονός που υποδηλώνει μεγαλύτερο βαθμό σύγκλισης στο επίπεδο της Ε.Ε.-25.

Σχετικά με τις τηλεπικοινωνίες σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, στην Ε.Ε.-15 παρατηρείται μια συνεχής μείωση των τιμών κυρίως σε τοπικό αλλά και σε εθνικό επίπεδο και συνεπώς ο δείκτης CV μειώνεται αντίστοιχα. Όσον αφορά την Ε.Ε.-25 ο δείκτης CV είναι χαμηλότερος τόσο σε τοπικό όσο και εθνικό επίπεδο γεγονός που υποδηλώνει τάση σύγκλισης μεταξύ των κρατών-μελών.

Όσον αφορά τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας, στην Ε.Ε.-15 παρατηρείται τάση μείωσης της τιμής του CV. Στην Ε.Ε.-25 οι τιμές του CV είναι υψηλότερες γεγονός που αποδεικνύει την απόκλιση των επιδόσεων μεταξύ των νέων κρατών-μελών με την Ε.Ε.-15.

Για τις επιχειρηματικές επενδύσεις παρουσιάζονται διακυμάνσεις των τιμών για την Ε.Ε.-15 και η τιμή του CV για την Ε.Ε.-15 αυξάνει το 2003 σε σχέση με τα προηγούμενα έτη. Στο επίπεδο της Ε.Ε.-25 οι τιμές του δείκτη CV από το 2000 έως το 2003 αυξάνουν και η τιμή του CV για το 2003 είναι υψηλότερη του αντίστοιχου της Ε.Ε.-15.

Σχετικά με την ολοκλήρωση της αγοράς αγαθών και υπηρεσιών για την Ε.Ε.-15 παρατηρείται διακύμανση των τιμών του δείκτη CV από το έτος 1999-2003 όσο αφορά τα αγαθά, ενώ στις υπηρεσίες παρατηρείται αντίστοιχη διακύμανση αλλά και αύξηση της τιμής του δείκτη CV. Για την Ε.Ε.-25 στον τομέα των αγαθών η τιμή του δείκτη CV μειώνεται όπως συμβαίνει και με τον CV για τον τομέα των υπηρεσιών.

Στον τομέα της κοινωνικής συνοχής, στην Ε.Ε.-15 σχετικά με το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται στα όρια της φτώχειας, τόσο πριν όσο και μετά από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις εμφανίζονται διακυμάνσεις των τιμών του δείκτη CV, ενώ στην Ε.Ε.-25 οι τιμές του δείκτη CV είναι υψηλότερες.

Για την μακροχρόνια ανεργία, στην Ε.Ε.-15 ο δείκτης CV παρουσιάζει διακυμάνσεις με αυξητικές τιμές που υποδηλώνουν διαφοροποιήσεις των κρατών-μελών. Για την Ε.Ε.-25, ο δείκτης CV παρουσιάζει μεγαλύτερη τιμή από τον αντίστοιχο της Ε.Ε.-15.

Για την σχολική διαρροή, στην Ε.Ε.-15 εμφανίζεται μια μικρή μείωση του δείκτη CV μετά από μια περίοδο διακυμάνσεων. Στην Ε.Ε.-25 οι τιμές του δείκτη CV είναι εμφανώς υψηλότερες.

Για την απασχόληση ανά περιφέρεια στην Ε.Ε.-15 ο δείκτης εμφανίζει μια μείωση των τιμών τα έτη 2000 και 2001, και αύξηση της τιμής το 2002 και 2003. Για την Ε.Ε.-25 οι τιμές του δείκτη είναι μικρότερες της Ε.Ε.-15, κατά μια περίπου μονάδα.

Για την εκπομπή των αερίων για την E.E.-15, ο δείκτης CV παρουσιάζει διακυμάνσεις με τάσεις αύξησης, ενώ για την E.E.-25 ο δείκτης είναι σημαντικά μεγαλύτερος.

3.5. Ανάλυση και μελέτη των διαρθρωτικών δεικτών της E.E.-15 και της E.E.-25

Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ

Με βάση τις τιμές του 1995, όπου ο μέσος όρος αύξησης του *ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ* στην E.E. των 15 είναι 3,14, παρατηρούμε αυξομειώσεις για την επόμενη πενταετία και καταλήγουμε το 2002 και το 2003 σε σημαντική μείωση της ανάπτυξης με 1,76 και 1,36 αντίστοιχα.

Στην επιμέρους εξέταση της ανάπτυξης των κρατών παρατηρούμε ότι η Ιρλανδία όλη την εξεταζόμενη περίοδο 1995-2003 παρουσιάζει μια σταθερή ανάπτυξη ενώ αντίθετα τα άλλα κράτη παρουσιάζουν συνεχείς αυξομειώσεις. Η Ελλάδα που το 1995 παρουσίαζε έναν απ τους μικρότερους δείκτες ανάπτυξης του ΑΕΠ, το 2003 παρουσιάζει τον υψηλότερο δείκτη ανάπτυξης που είναι 4,5, ενώ τρία κράτη παρουσιάζουν αρνητικούς δείκτες ανάπτυξης για το ίδιο έτος (Γερμανία, Ολλανδία, Πορτογαλία).

Με την εξέταση του *δείκτη CV* παρατηρούμε ότι τα έτη 1995, 1996, 1997 υπάρχει μια σχετική ανομοιογένεια, με τις τιμές να κυμαίνονται από 0,62-0,64. Τα έτη 1998, 1999, 2000, οι τιμές του δείκτη μειώνονται σε 0,46-0,56, γεγονός που υποδηλώνει την αύξηση της ομοιογένειας της ταυτόχρονης ανάπτυξης των κρατών, συνέπεια των προσπαθειών τους. Τα έτη 2001, 2002, 2003 παρατηρείται αύξηση της τιμής του δείκτη, με τις τιμές των ετών να είναι οι υψηλότερες για όλη την χρονική περίοδο 1995-2003, το οποίο σημαίνει αύξηση της ανομοιογένειας των κρατών μελών (2001: 0,71, 2002: 0,84 και 2003: 1,14 αντίστοιχα).

Αναφορικά με την E.E. των 25, εάν το έτος 2000 στον υπολογισμό του μέσου όρου του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ, ενσωματώσουμε τους δείκτες ανάπτυξης του ΑΕΠ των δέκα κρατών, παρουσιάζεται μια αύξηση του μέσου όρου ανάπτυξης από 4,52 για την E.E. των 15, σε 4,64 για την E.E. των 25. Στην συνέχεια τα έτη 2001, 2002 και 2003 ο μέσος όρος ανάπτυξης μειώνεται, συνέπεια κυρίως της μείωσης της ανάπτυξης των

κρατών της Ε.Ε. των 15. Από τους δείκτες ανάπτυξης των νέων κρατών παρατηρούμε ότι οι χώρες αυτές είναι χώρες με αναπτυσσόμενες οικονομίες που παρουσιάζουν μερικές εξ' αυτών σημαντικούς δείκτες ανάπτυξης όπως η Λετονία με 7,5 το 2003 η Εσθονία με 5,1, η Λιθουανία με 9.

Με την χρήση του δείκτη *CV* με βάση το έτος 2000 παρατηρείται τα επόμενα έτη 2001, 2002, 2003 αύξηση των τιμών του δείκτη που σημαίνει αύξηση της ανομοιογένειας της επίδοσης των οικονομιών των κρατών μελών της Ε.Ε. Πρέπει όμως να παρατηρήσουμε ότι αυτή η αύξηση της ανομοιογένειας δεν οφείλεται στις χαμηλές επιδόσεις των νέων κρατών-μελών αλλά στις χαμηλές επιδόσεις των οικονομιών των περισσότερων παλαιών μελών κρατών.

Κατά κεφαλή ΑΕΠ

Με βάση τις τιμές του 1995 παρατηρείται μια σταθερή αύξηση του Ευρωπαϊκού μέσου όρου του κατά κεφαλή εισοδήματος, μέχρι το 2002. Το 2003 εμφανίζεται μια μικρή μείωση του μέσου όρου που συνεχίζεται και το 2004. Σύμφωνα με τους δείκτες ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ, όπως αυτοί παρουσιάστηκαν παραπάνω, είναι προφανές ότι σημαντικές επιδόσεις παρουσιάζει το σύνολο σχεδόν των κρατών μελών της ΕΕ των 15, με εξαίρεση την Γερμανία, που παρουσιάζει σταθερή μείωση καθ' όλη την χρονική περίοδο 1995-2003 (από 119,4 σε 107,8 αντίστοιχα), το Βέλγιο που παρουσιάζει μείωση από 120,3 το έτος 1995 σε 117,8 το έτος 2003 και την Γαλλία που παρουσιάζει μείωση του κεφαλή ΑΕΠ, από 115,2 το έτος 1995 σε 113,3 το έτος 2003. Όσον αφορά την **Ελλάδα**, το κατά κεφαλή ΑΕΠ, μετά από μια περίοδο σχετικής σταθερότητας από το 1995 έως το 2000, παρουσιάζει σημαντική αύξηση το διάστημα 2001-2004. Έτσι, ενώ το 1995-2000 το κατά κεφαλή ΑΕΠ κυμαίνεται γύρω στο 71,5-72,5, το έτος 2001 το κατά κεφαλή ΑΕΠ ανέρχεται σε 73,8 το έτος 2002 σε 77,5, το έτος 2003 σε 79,6 και το έτος 2004 σε 80,9.

Ο δείκτης *CV* για το κατά κεφαλή ΑΕΠ, ακολουθεί την εξέλιξη του αντίστοιχου δείκτη ΑΕΠ, με την τιμή του να αυξάνεται από 0,21 το έτος 1995 σε 0,26 το έτος 2004, με την αύξηση αυτή όμως να μην είναι σημαντική.

Στην επόμενη κατηγορία εξέτασης των δεικτών που σχετίζονται με **την απασχόληση** εξετάζονται οι δείκτες του συνολικού ποσοστού απασχόλησης, οι δείκτες απασχόλησης

ανδρών και γυναικών και των ηλικιωμένων εργαζομένων (ήτοι το % απασχόλησης ατόμων 55 έως 64 ετών).

Ποσοστό απασχόλησης-Σύνολο

Με βάση της τιμές του 1992 ο μέσος όρος απασχόλησης στην *E.E.-15* είναι 62,4%. Η επιμέρους εξέταση των δεικτών απασχόλησης των κρατών μελών παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από τον μέσο όρο, με την Ισπανία να έχει το μικρότερο ποσοστό απασχόλησης του ενεργού πληθυσμού, ήτοι 49% του ενεργού πληθυσμού ενώ η Σουηδία παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό, ήτοι 75,9% του ενεργού πληθυσμού. Τα έτη 1993, 1994, 1995 και 1996, παρουσιάζεται μείωση του μέσου όρου απασχόλησης στην Ευρώπη συγκριτικά με το 1992, με την Ισπανία να βλέπει τους δείκτες απασχόλησης να χειροτερεύουν συνεχώς μέχρι το 1996 (από 49 το 1992 σε 47,9 το 1996). Το 1992 μόνον 7 κράτη έχουν ποσοστά απασχόλησης πάνω του κοινοτικού μέσου όρου. Από το έτος 1998 μέχρι και το έτος 2003, αρχίζει να παρουσιάζεται μια σταδιακή αύξηση του Ευρωπαϊκού μέσου όρου απασχόλησης και το 2003 ο μέσος όρος απασχόλησης είναι 65,7%. Το 2003, 8 ευρωπαϊκά κράτη έχουν ποσοστό απασχόλησης μεγαλύτερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη της *E.E.-15*, που μελετήσαμε παραπάνω, αυτή παρουσιάζει αυξητικά ποσοστά μέχρι και το 2000, ενώ τα έτη 2001, 2002, 2003, παρουσιάζει σημαντική μείωση του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ. Παρατηρούμε συνεπώς ότι η αρνητική εξέλιξη των Ευρωπαϊκών οικονομιών δεν επηρέασε αρνητικά την απασχόληση, ακόμα και τα έτη 2001, 2002, 2003 που παρουσιάζεται μειωμένη οικονομική ανάπτυξη. Προφανώς, αυτό οφείλεται στην κεκτημένη δυναμική των Ευρωπαϊκών οικονομιών των προηγούμενων ετών και στην ανάπτυξη αντίστοιχων ευρωπαϊκών πολιτικών για την αύξηση της απασχόλησης στην Ευρώπη.

Αναφορικά με την εξέλιξη των δεικτών απασχόλησης στην *E.E.-25* παρατηρούμε με έτος αναφοράς το 2000 μια αύξηση του μέσου όρου της απασχόλησης απ' το 62,9 σε 63,57 το 2003. Από τις δέκα νέες χώρες η Τσεχία και η Κύπρος παρουσιάζουν ποσοστά απασχόλησης το 2000 που προσεγγίζουν ή υπερβαίνουν τον κοινοτικό μέσο όρο. Αντίθετα οι υπόλοιπες 8 υπολείπονται του Ευρωπαϊκού μέσου όρου. Συγκριτικά με το ποσοστό απασχόλησης της *EE* των 15 το 2000 που είναι 65,3 το ίδιο έτος το ποσοστό

απασχόλησης της Ευρώπης των 25 είναι 62,3%. Επίσης τα έτη 2001,2002,2003 το ποσοστό απασχόλησης της Ε.Ε. των 25 είναι μικρότερο από το ποσοστό απασχόλησης στην Ε.Ε. των 15, με μια διαφορά που κυμαίνεται στο 2%.

Η εξέταση του δείκτη *CV* για τους δείκτες της απασχόλησης με έτος αναφοράς το 1992 δείχνει μια μείωση τιμών μέχρι και το έτος 2003. Ο δείκτης μεταβάλλεται από 0,126 το 1992 σε 0,087 το 2003. Παρατηρείται δηλαδή μια αύξηση της ομοιογένειας της απασχόλησης στα Ευρωπαϊκά κράτη μέλη των 15. Η εξέταση του ίδιου δείκτη για την Ευρώπη των 25 με έτος αναφοράς το 2000 δείχνει μια μείωση τιμών μέχρι και το έτος 2003. Αυτό αποδεικνύει ότι η αύξηση της ομοιογένειας των δεικτών απασχόλησης των κρατών μελών της Ε.Ε. των 15, αντανακλάται και στα νέα κράτη μέλη. Από τα νέα κράτη-μέλη 3 κράτη η Τσεχία, η Εσθονία, και η Σλοβενία πλησιάζουν τον μέσο όρο απασχόλησης της Ευρώπης των 25 το 2003 αλλά υπολείπονται του μέσου όρου της Ε.Ε. των 15 το αντίστοιχο έτος.

Ποσοστό απασχόλησης-Άνδρες

Σχετικά με τους δείκτες απασχόλησης των ανδρών στην Ε.Ε. των 15 παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος απασχόλησης ανδρών το 1992 είναι 72,8% έναντι του αντίστοιχου μέσου όρου 62,39% της συνολικής απασχόλησης. Τα επόμενα έτη 1993 και 1994 ο δείκτης απασχόλησης ανδρών μειώνεται σε αντιστοιχία της μείωσης του μέσου όρου απασχόλησης του συνολικού πληθυσμού και από το 1995 βαίνει συνεχώς αυξανόμενος με τον μέσο όρο απασχόλησης ανδρών να φτάνει το 73,56% το έτος 2003. Ο μέσος όρος απασχόλησης ανδρών στην Ε.Ε. των 15 ακολουθεί την αυξητική τάση του μέσου όρου απασχόλησης του συνολικού πληθυσμού στην Ε.Ε. των 15. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι στην πορεία των ετών 1992-2003 που εξετάζουμε η απασχόληση των ανδρών στα 15 κράτη μέλη είναι πάντα μεγαλύτερη του μέσου όρου απασχόλησης του ενεργού πληθυσμού.

Σε σχέση με τον δείκτη *CV* απασχόλησης ανδρών στην Ε.Ε. των 15, παρατηρούμε ότι την περίοδο 1992-2003 παρουσιάζει την αντίστοιχη πτωτική τάση που παρουσιάζει ο ίδιος δείκτης για την απασχόληση του ενεργού πληθυσμός (από 0,065 το έτος 1992 σε 0,051 το 2003). Το συμπέρασμα είναι εμφανές, εφόσον παρατηρήσαμε παραπάνω ότι το ποσοστό απασχόλησης ανδρών είναι πάντοτε μεγαλύτερο του αντίστοιχου ποσοστού συνολικής απασχόλησης.

Σε σχέση με τα στοιχεία *απασχόλησης ανδρών στην Ε.Ε. των 25* παρατηρούμε επίσης ότι το μέσο ποσοστό απασχόλησης ανδρών είναι μεγαλύτερο του μέσου ποσοστού συνολικής απασχόλησης της Ε.Ε. των 15 (ήτοι 71,2 έναντι 62,8 για το έτος 2000) αλλά μικρότερο του μέσου ποσοστού απασχόλησης ανδρών στην Ε.Ε. των 15 (ήτοι 71,2 έναντι 74,2 για το έτος 2000). Από τα νέα κράτη μέλη μόνον η Κύπρος παρουσιάζει ποσοστό απασχόλησης ανδρών μεγαλύτερο του μέσου όρου της Ε.Ε. των 15, ήτοι 78,7% για το έτος 2000. Επίσης, η Τσεχία προσεγγίζει σημαντικά το αντίστοιχο ποσοστό της Ε.Ε. των 15 με ποσοστό απασχόλησης ανδρών 73,1% για το έτος 2000. Αντίθετα, οι υπόλοιπες χώρες παρουσιάζουν σημαντικά μικρότερα ποσοστά από το μέσο όρο.

Ο δείκτης *CV της απασχόλησης των ανδρών στην Ε.Ε. των 25* βαίνει μειούμενος ακολουθώντας την πτωτική τάση του αντίστοιχου δείκτη CV συνολικής απασχόλησης στην Ε.Ε. των 25 (από 0,088 το έτος 2000 σε 0,080 το έτος 2003).

Ποσοστό απασχόλησης-γυναίκες

Σχετικά με την *απασχόληση των γυναικών στην Ε.Ε. των 15* την περίοδο 1992-2003 παρατηρούμε μια περίοδο, 1992-1997 με μικρές αυξομειώσεις του μέσου όρου απασχόλησης των γυναικών (με τις τιμές να κυμαίνονται από 50,2 έως 52,5) ενώ από το έτος 1998 μια σταθερή αύξηση έως το 2003 (από 53,67% έως 58,03% αντίστοιχα) του μέσου όρου απασχόλησης γυναικών στην Ε.Ε. των 15.

Παρατηρούμε ότι στην Ε.Ε. των 15, ο μέσος όρος απασχόλησης των γυναικών είναι σημαντικά μικρότερος του μέσου όρου συνολικής απασχόλησης. Το έτος 2003 ο μέσος όρος του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών (58,03%) υπολείπεται κατά 7 περίπου μονάδες του αντίστοιχου συνολικού ποσοστού απασχόλησης (65,7%). Επίσης, το ίδιο έτος ο μέσος όρος απασχόλησης των γυναικών υπολείπεται κατά 15 μονάδες του αντίστοιχου ποσοστού των ανδρών (73,56%) στην Ε.Ε. των 15.

Ο δείκτης *CV για την απασχόληση των γυναικών στην Ε.Ε. των 15* την περίοδο 1992-2003 έχει τιμές συνεχώς μειούμενες που αποδεικνύει την αύξηση της ομοιογένειας των πολιτικών των 15 κρατών της Ευρώπης για την απασχολησιμότητα των γυναικών. Έτσι, ενώ το έτος 1992 ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 0,23 το έτος 2003 ο δείκτης είναι 0,15.

Στην Ευρώπη των 25 ο δείκτης CV απασχόλησης των γυναικών δεν ακολουθεί την περίοδο 2000-2003 την αντίστοιχη πτωτική τάση του αντίστοιχου δείκτη της Ε.Ε. των 15, εφόσον οι διακυμάνσεις του ποσοστού απασχόλησης γυναικών στην Ευρώπη των 25 είναι σημαντικές. Σημειώνουμε ότι το έτος 2000 το μέσο ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην Ε.Ε. των 15 (56,40%) υπολείπεται κατά 9 μονάδες του ποσοστού συνολικής απασχόλησης της Ε.Ε. των 15 (65,3%), ενώ το μέσο ποσοστό απασχόλησης γυναικών στην Ε.Ε. των 25 είναι κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες μικρότερο της απασχόλησης γυναικών στην Ε.Ε. των 15 (53,86%) και 12 ποσοστιαίες μονάδες μικρότερο του μέσου όρου συνολικής απασχόλησης της Ε.Ε. των 15.

Αξίζει τέλος να σημειωθεί, ότι υπάρχει σημαντική αναντιστοιχία μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. όσον αφορά το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Συγκεκριμένα, πολλές νότιες χώρες της Ε.Ε. των 15, εμφανίζουν ποσοστά απασχόλησης γυναικών σημαντικά μικρότερα του Ευρωπαϊκού μέσου όρου (58,03% το 2003). Η Ελλάδα με 43,8%, η Ισπανία με 46%, η Ιταλία με 42,7%, υπολείπονται σημαντικά των Βόρειων χωρών, όπως της Σουηδίας με ποσοστό 71,5% .

Ποσοστό απασχόλησης ατόμων 55-64 ετών

Σχετικά με τη συμμετοχή των ηλικιωμένων εργαζομένων στην αγορά εργασίας της Ευρώπης των 15, ενώ το 1992, η απασχόληση των ηλικιωμένων ανερχόταν σε ποσοστό 39,13%, τα επόμενα 6 χρόνια έως το 1997 εμφανίζει πτωτικές τάσεις (37,56%), για να σημειωθούν τάσεις ανόδου την περίοδο 1998-2003, με το ποσοστό να ανέρχεται σε 43,78% το έτος 2003. Η συμμετοχή των ατόμων 55-64 ετών στην αγορά εργασίας το έτος 2002 αλλά και καθ' όλη την περίοδο 1992-2002, διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα. Έτσι τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στη Σουηδία (68,6) και τα χαμηλότερα στο Βέλγιο (28,1). Τα υψηλά αυτά ποσοστά απασχόλησης ηλικιωμένων εργαζομένων δείχνουν την πραγματικότητα του ενεργού πληθυσμού της Ευρώπης των 15 που μεγάλο μέρος της είναι ηλικιακά ώριμο. Αυτό είναι προφανές σε συνάρτηση με προηγούμενες αναφορές για την μείωση της γεννητικότητας.

Ο δείκτης CV για την απασχόληση των ηλικιωμένων εργαζομένων στην Ε.Ε. των 15 την περίοδο 1992-2003 βαίνει μειούμενος (από 0,30 το έτος 1992 σε 0,26 το έτος 2003) που

αποδεικνύει ότι όλες οι Ευρωπαϊκές χώρες παρουσιάζουν το ίδιο πρόβλημα μεγάλου ποσοστού ηλικιωμένων εργαζομένων στο ενεργό ανθρώπινο δυναμικό.

Για την Ε.Ε. των 25 ο μέσος όρος απασχόλησης ηλικιωμένων είναι χαμηλότερος κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες του μέσου όρου της Ε.Ε. των 15 (37,22% έναντι 39,98 το έτος 2000). Τα έτη 2001, 2002, 2003 το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων αυξάνεται (από 38,08 σε 41,08% αντίστοιχα) αλλά παρόλα αυτά υπολείπεται του μέσου όρου της Ε.Ε. των 15. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι στα νέα κράτη-μέλη Σλοβενία, Σλοβακία, Πολωνία και Ουγγαρία το ποσοστό απασχόλησης ηλικιωμένων κυμαίνεται γύρω στο 25% και συνεπώς συμβάλλουν σημαντικά στην μείωση του αντίστοιχου μέσου όρου στην Ε.Ε. των 25. Όπως έχουμε δει από την ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων, τα νέα κράτη μέλη, δεν διαθέτουν ιδιαίτερα νεαρούς πληθυσμούς και η μικρή συμμετοχή των ηλικιωμένων στη αγορά εργασίας οφείλεται αφενός μεν στα ισχυρά κοινωνικά συστήματα, που προϋπήρχαν στις προαναφερόμενες χώρες και όχι στη σύνθεση πληθυσμού εφόσον τα ποσοστά απασχόλησης είναι υψηλότερα η προσεγγίζουν τον κοινοτικό μέσο όρο.

Επίσης, είναι αξιοσημείωτο ότι ο δείκτης *CV για την απασχόληση των ηλικιωμένων εργαζομένων στην Ε.Ε. των 25* την περίοδο 2000-2003 εξακολουθεί να βαίνει μειούμενος (από 0,29 το έτος 2000 σε 0,28 το έτος 2003).

Οι δείκτες *επενδύσεων στην καινοτομία και την έρευνα* αντιπροσωπεύουν το ποσοστό του ΑΕΠ που επενδύουν οι χώρες για τους τομείς αυτούς.

Έρευνα και Ανάπτυξη

Κατ' αρχάς ο πρώτος εξ' αυτών για την έρευνα και την ανάπτυξη, στην Ε.Ε. των 15 την περίοδο 1993-2001, όπου υπάρχουν επαρκή στοιχεία, ο μέσος όρος παρουσιάζει μια σταθερή αύξηση (από 1,73 σε 1,96% αντίστοιχα). Η χώρα που πραγματοποιεί τις μεγαλύτερες επενδύσεις στους τομείς αυτούς είναι η Σουηδία σε ποσοστό 4,27 του ΑΕΠ της το 2001, ενώ αντίθετα η Ελλάδα είναι η τελευταία με ποσοστό 0,64 επί του ΑΕΠ της.

Ο δείκτης *CV* για την *E.E.* των 15 την αναφερόμενη περίοδο δείχνει αυξομειώσεις με τελική τιμή το 2001 μεγαλύτερη αυτής του 1993 (0,49 έναντι 0,38 αντίστοιχα), γεγονός που αποδεικνύει ότι τα κράτη μέλη αφ' ενός μεν δεν επενδύουν συστηματικά αυξανόμενο ποσοστό, αφ' ετέρου δε αυξάνει συνεχώς η ψαλίδα των επενδύσεων στην έρευνα μεταξύ των κρατών της *E.E.* των 15.

Για την *E.E.* των 25 το έτος 2000 η εικόνα που παρουσιάζεται αποδεικνύεται ακόμα πιο ανομοιογενής εφόσον τα νέα κράτη μέλη επενδύουν μικρά ποσοστά του ΑΕΠ, στην πλειοψηφία τους. Ο δείκτης αυτός δεν παρουσιάζει σταθερότητα αλλά αυξομειώνεται ακολουθώντας την αντίστοιχη εμφάνιση του δείκτη στην *E.E.* των 15. Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι ο μέσος όρος επενδύσεων στην *E.E.* των 25 το 2000, είναι κατά μισή ποσοστιαία μονάδα μικρότερος (1,41 έναντι 1,91 για την *E.E.* των 15).

Πρόσβαση στο διαδίκτυο

Ο επόμενος δείκτης που εξετάζεται στα πλαίσια της καινοτομίας και της έρευνας, είναι το ποσοστό του πληθυσμού που έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Στοιχεία για την *E.E.* των 15 υπάρχουν απ' το 2002 όπου, το ποσοστό ήταν 22,83%, ποσοστό που σχεδόν διπλασιάζεται (40,16%) την επόμενη χρονιά και διατηρείται σε αντίστοιχα επίπεδα το 2002 και 2003. Χρειάζεται ωστόσο να αναφερθεί ότι η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση στην Ευρώπη των 15 με το ποσοστό της το έτος 2001 να ανέρχεται σε 11,7% ενώ τα πρωτεία κατέχει η Σουηδία με 65,3%.

Ο δείκτης *CV* με σημαντική μείωση το 2003 σε σχέση με το 2000 (0,36 έναντι 0,58 αντίστοιχα) αποδεικνύει ότι όλες οι χώρες της *E.E.* των 15 καταβάλλουν προσπάθειες για την μεγαλύτερη πρόσβαση στο διαδίκτυο με στόχο τα προφανή αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα.

Για την *E.E.* των 25 ενώ το 2000, παρουσιάζονται 5 ποσοστιαίες μονάδες διαφορά με την *E.E.* των 15 (17,9 έναντι 22,8% αντίστοιχα), το 2003 η διαφορά μειώνεται στις 3 μονάδες (39 έναντι 36,3% αντίστοιχα) και ο δείκτης *CV* παρουσιάζει την ίδια πτωτική τάση (από 0,72 το έτος 2000 σε 0,43 το έτος 2003) που αποδεικνύει και την αντίστοιχη προσπάθεια που καταβάλλουν τα 10 νέα κράτη μέλη στον τομέα αυτό. Σημαντικό είναι

να αναφέρουμε ότι και σ' αυτόν τον δείκτη την πρώτη θέση ποσοστού πληθυσμού που έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι η Σουηδία. Επίσης άξια αναφοράς είναι οι επιδόσεις και οι βελτιώσεις της Τσεχίας, της Κύπρου, της Ιρλανδίας, της Λιθουανίας, του Λουξεμβούργου, της Αυστρίας, της Πολωνίας, της Πορτογαλίας, που ουσιαστικά διπλασιάζουν το ποσοστό τους μέσα σε μια τετραετία.

Δαπάνες για Τεχνολογία και Πληροφορική

Ο τρίτος δείκτης της ομάδας καινοτομίας και έρευνας είναι ο δείκτης 'Δαπάνες για Τεχνολογία και Πληροφορική' ως ποσοστού επενδύσεων του ΑΕΠ.

Για την *E.E.-15* την περίοδο 2000-2003, ο μέσος όρος του δείκτη αυτού παρουσιάζει μια συνεχιζόμενη μείωση από 3,27 το έτος 2002 σε 2,82% το έτος 2003 και ο δείκτης CV μια συνεχιζόμενη ελαφρά αύξηση (από 0,31 το έτος 2000 σε 0,33 το 2003) γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν επενδύουν αντίστοιχα όλες οι χώρες. Και στον δείκτη αυτό, τις υψηλότερες επενδύσεις, για το έτος 2002, τις πραγματοποιεί η Σουηδία (4,6%) με τελευταία στην Ε.Ε. των 15 την Ελλάδα (1,3%).

Για την *E.E.-25* ο μέσος όρος των δαπανών στην τεχνολογία και πληροφορική παρουσιάζει μια μικρή υστέρηση (0,31 έναντι 0,33% της Ε.Ε. των 15, για το έτος 2003) και ο δείκτης CV την αντίστοιχη πτωτική τάση (από 0,32 το έτος 2000 σε 0,30 το έτος 2003), παρόμοια με αυτή της Ε.Ε. των 15. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι νέες χώρες Τσεχία, Εσθονία, βρίσκονται στις 10 πρώτες χώρες σε σχέση με τις επενδύσεις ενώ η Ελλάδα καταλαμβάνει την τελευταία θέση.

Οι δείκτες που παρουσιάζουν τις **οικονομικές μεταρρυθμίσεις**, περιλαμβάνουν τις τιμές για τις επιχειρηματικές επενδύσεις, το κόστος τηλεπικοινωνιών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, το κόστος ηλεκτρικής ενέργειας για την βιομηχανία και τα νοικοκυριά, επενδύσεις στη βιομηχανία και την εμπορική ενοποίηση-αξία αγαθών και εμπορική ενοποίηση-αξία υπηρεσιών.

Τηλεπικοινωνίες-Αστική κλήση/Εθνική κλήση

Αναλυτικότερα το κόστος τηλεπικοινωνιών-αστική κλήση στην *E.E.-15* παρουσιάζει μια σταθερότητα τιμών την περίοδο 1997-2003 (περί του 0,37). Ο δείκτης CV για την

αντίστοιχη περίοδο παρουσιάζει μια πτωτική τάση που αποδεικνύει συναφή τιμολογιακή πολιτική των κρατών (από 0,37 το 1997 σε 0,29 το 2003).

Για την E.E.-25 ο μέσος όρος τιμών προσεγγίζει αυτόν της E.E. των 15, το ίδιο και η πτωτική τάση του δείκτη CV της E.E. των 25.

Οι ίδιες τάσεις μείωσης των τιμών και σύγκλιση της τιμολογιακής πολιτικής εμφανίζεται για τον δείκτη των τηλεπικοινωνιακών σε εθνικό επίπεδο τόσο στην E.E.-15 όσο και στην E.E.-25.

Ηλεκτρική ενέργεια-Νοικοκυριά

Οι τιμές για την ηλεκτρική ενέργεια στα νοικοκυριά στην E.E.-15, παρουσιάζουν μια σταθερή μείωση από το 1992 μέχρι το 2002 (από 0,10 σε 0,09 αντίστοιχα) και αυξάνονται ελαφρά το 2003 και το 2004 (0,10). Οι επιμέρους διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών είναι μερικές φορές σημαντικές, όπως το παράδειγμα της Ελλάδας που το 2003 οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά αποτελούν το μισό της αντίστοιχης της Γερμανίας (0,06 έναντι 12 αντίστοιχα). Ο δείκτης CV παρουσιάζει αυξομειώσεις με πτωτική τάση (από 0,27 το 1993 σε 0,21 το 2003) γεγονός που αποδεικνύει την κοινή προσπάθεια προσέγγισης των τιμολογιακών πολιτικών.

Για την E.E.-25 το 2000 ο μέσος όρος τιμών ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά είναι μικρότερος του μέσου όρου της E.E. των 15 (0,08 έναντι 0,09 αντίστοιχα) και ο δείκτης παρουσιάζει τις ίδιες τάσεις με αυτές της E.E. των 15.

Ηλεκτρική ενέργεια-Βιομηχανία

Οι τιμές για την ηλεκτρική ενέργεια στη βιομηχανία στην E.E.-15, την περίοδο 1993-2004 παρουσιάζει αυξομειώσεις με πτωτική τάση (από 0,07 το 1993 σε 0,06 το 2004), το ίδιο και ο δείκτης CV (από 0,19 το 1993 σε 0,16 το 2004) γεγονός που αποδεικνύει και εδώ, την προσπάθεια προσέγγισης των τιμολογιακών πολιτικών. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας για την βιομηχανία το έτος 2003 είναι για την Ελλάδα 0,0614 και για την Γερμανία 0,0697. Επίσης παρατηρούμε σε σύγκριση τιμών για την ηλεκτρική ενέργεια των νοικοκυριών διαφέρει σημαντικά από

χώρα σε χώρα, ενώ αυτή των τιμών για την βιομηχανία παρουσιάζει μια μεγαλύτερη ομοιομορφία. Η προσεγμένη τιμολογιακή πολιτική ηλεκτρικού ρεύματος για τη βιομηχανία αντικατοπτρίζει το ιδιαίτερο ενδιαφέρον των κρατών μελών για τη στήριξη αυτής.

Για την E.E.-25 ο μέσος όρος τιμών ηλεκτρικής ενέργειας για την βιομηχανία, υπολείπεται ελάχιστα του κοινοτικού μέσου όρου (0,060 έναντι 0,061), λόγω των χαμηλότερων τιμών που παρατηρούνται σε μερικά από τα νέα κράτη-μέλη. Για παράδειγμα, νέα κράτη μέλη όπως η Λιθουανία, η Πολωνία και η Εσθονία έχουν τιμές που κυμαίνονται γύρω στο 0,04, όταν παλαιά κράτη μέλη όπως η Γερμανία και το Βέλγιο έχουν τιμές που κυμαίνονται σε 0,07.

Ο δείκτης CV ακολουθεί την πορεία αυτού της E.E.-15.

Επιχειρηματικές επενδύσεις

Οι επιχειρηματικές επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ για την E.E. των 15 την περίοδο 1993-2003 παρουσιάζουν μια αυξομειούμενη αυξητική τάση. Το 1993 ο μέσος όρος επενδύσεων ανέρχεται στο 16,3% του ΑΕΠ ενώ το 2003 αντιπροσωπεύει το 17,41%.

Ο δείκτης CV παρουσιάζει αυξομειώσεις γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν υπάρχει σταθερότητα επιχειρηματικών επενδύσεων στα κράτη-μέλη και σύγκλιση επενδυτικών πολιτικών.

Στην E.E. των 25 ο μέσος όρος παρουσιάζεται το 2000 υψηλότερος του μέσου όρου της E.E. των 15 (19,55 έναντι 18,92% αντίστοιχα) λόγω των σημαντικών επενδύσεων που πραγματοποιούνται στα νέα κράτη μέλη εν' όψει της ένταξής τους στην E.E. Στο επίπεδο των νέων κρατών μελών, τα μεγαλύτερα ποσοστά επενδύσεων παρουσιάζουν η Εσθονία (25,0%), στην Σλοβακία (23,2%), στην Λετονία (22,9%) και στην Τσεχία (22,4%). Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι το έτος 2001 η Ελλάδα καταλαμβάνει την 6^η θέση στην E.E. των 25, με ποσοστό 21,8% γεγονός που μπορεί εν μέρει να αποδοθεί στην προετοιμασία των Ολυμπιακών αγώνων του 2004.

Ο δείκτης CV για τις επιχειρηματικές επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζει αυξητικές τάσεις στην Ε.Ε. των 25 (από 0,14 το 2000 σε 0,18 το 2003), γεγονός που αποδεικνύει, την διαφορετική πολιτική των κρατών μελών και την αυξομείωση των επενδύσεων.

Εμπορική ενοποίηση-Αξία Εισαγωγών-Εξαγωγών των αγαθών

Σχετικά με την *αξία Εισαγωγών-Εξαγωγών των αγαθών* των κρατών-μελών της *Ευρώπης των 15* στην διεθνή οικονομία, παρατηρούμε ότι την περίοδο 1992-2002 παρουσιάζεται μια σημαντική αύξηση των κεφαλαίων εισαγωγών-εξαγωγών (από 22,93 σε 34,69% αντίστοιχα), γεγονός που αποδεικνύει τις επιδόσεις και τις συμπεριφορές των χωρών της Ε.Ε. των 15 στο διεθνές εμπόριο.

Ο δείκτης CV για την Ε.Ε. των 15 με αυξομειώσεις την περίοδο 1992-2002 (από 0,42 σε 0,50) παρουσίαζε συνολικά μια αυξητική τάση η οποία εμφανίζει την διαφορετικότητα των επιδόσεων ενσωμάτωσης των κρατών-μελών στη διεθνή οικονομία. Πρέπει να επισημάνουμε ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές επιδόσεων μεταξύ των κρατών-μελών. Για παράδειγμα το Βέλγιο, για το οποίο δεν υπάρχουν τιμές για τα προηγούμενα χρόνια, παρουσιάζει ένα σημαντικό ποσοστό (82,5% το 2002), ενώ αντίθετα η Ελλάδα κατατάσσεται πάλι τελευταία (15,4% το 2002). Ακόμα παρατηρούμε ότι ο δείκτης CV παρουσιάζει μια αυξητική τάση απ' το 2001 (0,40) στο 2002 (0,50) και το 2003 (0,49) γεγονός που αποδεικνύει ότι εισέρχονται σε μια περίοδο δυσμενέστερων εμπορικών συναλλαγών.

Για την Ε.Ε. των 25 το έτος 2000, το μέσο ποσοστό, είναι μεγαλύτερο αυτού της Ε.Ε. των 15 γεγονός που αποδεικνύει ότι τα 10 νέα κράτη έχουν ήδη ανεπτυγμένη διακίνηση αγαθών. Προφανές γεγονός σύμφωνα με την προετοιμασία τους για την ένταξη τους στην Ε.Ε. των 15. Ο δείκτης CV για την Ε.Ε. των 25 παρουσιάζει για την περίοδο 2000-2003 μια σχετική σταθερότητα γεγονός που αποδεικνύει ότι οι επιδόσεις των κρατών-μελών συγκλίνουν.

Εμπορική ενοποίηση-Αξία Εισαγωγών-Εξαγωγών των υπηρεσιών

Σχετικά με την αξία εισαγωγών-εξαγωγών των υπηρεσιών ως ποσοστού του ΑΕΠ παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος της Ε.Ε. των 15 την περίοδο 1992-2003 υπερδιπλασιάζεται (από 6,97 σε 15,14% αντίστοιχα). Οι τιμές ποικίλουν από κράτος σε κράτος και από έτος σε έτος. Η αύξηση της αξίας των οικονομικών συναλλαγών αποδεικνύει ότι η Ε.Ε. των 15 αυξάνει καθημερινά την παρουσία της στην διεθνή κοινότητα.

Αντίθετα η ανοδική τάση, του δείκτη *CV* την ίδια περίοδο (από 0,38 το 1992 σε 1,15 το 2003) αποδεικνύει ότι υπάρχει μια σημαντική διαφορετικότητα μεταξύ των κρατών-μελών. Οι τιμές του 2002 και 2003 που παρουσιάζουν μια σημαντική αύξηση απ' τα προηγούμενα χρόνια οφείλεται στον συνυπολογισμό για πρώτη φορά των τιμών του Λουξεμβούργου (με ποσοστά 77,6% και 76,2% αντίστοιχα). Παρ' όλα αυτά η μελέτη των δεικτών των επιμέρους κρατών αποδεικνύει τον διαφορετικό βαθμό ενσωμάτωσης αυτών στην διεθνή οικονομία.

Για την Ε.Ε. των 25 ο μέσος όρος αξίας εισαγωγών-εξαγωγών των υπηρεσιών, είναι μεγαλύτερος του μέσου όρου των Ε.Ε. των 15 (12,04 έναντι 10,67 για το έτος 2000), γεγονός που οφείλεται στην κίνηση υπηρεσιών με την προετοιμασία των υπό ένταξη χωρών. Το έτος 2003, από τα νέα κράτη μέλη, σημαντικές επιδόσεις έχουν η Κύπρος (με ποσοστό 29,1%) που καταλαμβάνει την τρίτη θέση, η Μάλτα (με ποσοστό 21,4%) που καταλαμβάνει την τέταρτη θέση, η Εσθονία, που καταλαμβάνει την πέμπτη (με ποσοστό 19,8), ενώ αντίθετα παλαιά κράτη μέλη καταλαμβάνουν τις τελευταίες θέσεις, όπως η Γερμανία (6,2%), που καταλαμβάνει την εικοστή πρώτη θέση, η Φινλανδία (5,7%) καταλαμβάνει την εικοστή δεύτερη και η Ιταλία που είναι τελευταία με 4,9%. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα βρίσκεται στο μέσο των επιδόσεων των 25, καταλαμβάνοντας την δωδέκατη θέση με ποσοστό 10,3% για το έτος 2003.

Η αύξηση του δείκτη *CV* για την Ε.Ε. των 25 (από 0,53 το 2000 σε 0,98 το 2003), αποδεικνύει την διαφορετικότητα της επίδοσης των κρατών-μελών. Σημαντικό είναι να αναφερθούμε στο φαινόμενο της Ιρλανδίας που διαχρονικά παρουσιάζει την μεγαλύτερη αύξηση τιμών (από 10,3 το 1992 σε 29,6 % το 2003, συνολική αύξηση

περίπου 187%) γεγονός που αποδίδεται στην γνωστή προσέλκυση ξένων επενδύσεων στην ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών και του διαδικτύου, και της τηλεργασίας.

Η επόμενη μεγάλη ομάδα δεικτών που έχει επιλεχτεί για την μέτρηση της επίδοσης της Ε.Ε. είναι **κοινωνικοί δείκτες** που αποδεικνύουν τον βαθμό επίτευξης της κοινωνικής συνοχής.

Ποσοστό πληθυσμού στα όρια της φτώχειας

Ο δείκτης του *ποσοστού του πληθυσμού που βρίσκεται στα όρια της φτώχειας*, που αντιπροσωπεύει το 60% του εθνικού μέσου όρου, σε συνδυασμό με τον δείκτη του ποσοστού του πληθυσμού, που βρίσκεται κάτω απ' το όριο της φτώχειας μετά την παροχή κοινωνικών παροχών εμφανίζει την προσπάθεια των κρατών μελών, για κοινωνική συνοχή, και ενσωμάτωση.

Στην Ε.Ε. των 15 την περίοδο 1995-2001 το ¼ του πληθυσμού περίπου, με πτωτικές βέβαια τάσεις, από 26,38 το 1995 σε 23,33% το 2001, βρίσκεται στο όριο της φτώχειας. Ένα 14-16% παραμένει στο όριο της φτώχειας και μετά την παροχή κοινωνικών παροχών. Η μείωση του ποσοστού αυτού αποδεικνύει την προσπάθεια, της κοινωνικής παρέμβασης των κρατών-μελών.

Αντίστοιχα στην Ε.Ε. των 25 ο αντίστοιχος δείκτης ποσοστού πληθυσμού, που βρίσκεται στο όριο της φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές, είναι σχεδόν στα ίδια επίπεδα με την Ε.Ε. των 15 χωρίς εξαιρετικές διακυμάνσεις (γύρω στο 23,3%).

Ο δείκτης CV των 25 ακολουθεί την τάση του δείκτη CV των 15, με εξαιρετικά μικρές πτωτικές τάσεις, γεγονός που αποδεικνύει την αποτελεσματικότητα των ευρωπαϊκών πολιτικών για την κοινωνική συνοχή. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός, ότι στις 5 υψηλότερες θέσεις ποσοστού πληθυσμού στο όριο της φτώχειας στην Ε.Ε. των 25 βρίσκονται τρεις παλαιές χώρες, η Ιρλανδία (30% το έτος 2001), η Δανία (29% το 2001) και το Ηνωμένο Βασίλειο (29% το 2001). Αντίθετα η Σουηδία παρουσιάζει το μικρότερο ποσοστό πληθυσμού που βρίσκεται στο όριο της φτώχειας (17%). Η Ελλάδα βρίσκεται στην μέση της Ε.Ε. των 15 και 25 αντιστοίχως με ποσοστό 23% για το έτος 2001.

Μακροχρόνια ανεργία

Ο επόμενος δείκτης που εξετάζει την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής, είναι το ποσοστό των μακροχρόνιων ανέργων στον ενεργό πληθυσμό.

Ο μέσος όρος της *E.E. των 15* την περίοδο 1992-2003 παρουσιάζει αυξομειώσεις με σημαντικά πτωτικές τάσεις. Τα έτη 1993, 1994, 1995, 1996, 1997 το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων, υπερέβαινε το 4% ενώ το 2003, πέφτει στο 2,52%. Υπάρχουν εντυπωσιακά χαμηλά ποσοστά μακροχρόνια ανέργων όπως της Σουηδίας, της Αυστρίας, της Ολλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, όπου το 2003, προσεγγίζουν το 1%. Αντίθετα στις χώρες της Μεσόγειου, όπως η Ελλάδα (5,1%), η Ισπανία (3,9%), η Γαλλία (3,5%), η Ιταλία (4,9%) το 2003 παρουσιάζουν απ' τα υψηλότερα ποσοστά μακροχρόνιων ανέργων, όπως και η Γερμανία (4,6%) μετά την ενοποίηση του κράτους. Πρέπει να αναφερθούμε στην εξαιρετική επίδοση της Ιρλανδίας η οποία μέσα σε μια δεκαετία (1994-2003) πέτυχε να μειώσει το ποσοστό μακροχρόνιων ανέργων από 9,2 σε 1,5% αντίστοιχα.

Ο δείκτης CV για την Ευρώπη των 15, παρουσιάζει αυξομειώσεις με πτωτικές τάσεις (από 0,73 το 1992 σε 0,60 το 2003), γεγονός που αντιπροσωπεύει την διαφορετικότητα της επίτευξης μειώσεων του ποσοστού των μακροχρόνιων ανέργων στα κράτη μέλη.

Για την *E.E. των 25*, τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας για τα έτη 2000, 2001, 2002, 2003 είναι υψηλότερα κατά μια περίπου ποσοστιαία μονάδα (3,8% έναντι 2,3% για το 2001), γεγονός που οφείλεται στα υψηλά ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας, πολλών νεοεισερχομένων κρατών (Σλοβακία 11,1%, Πολωνία 10,7%, Λιθουανία 6,1%, Εσθονία 4,6%).

Ο δείκτης CV για την μακροχρόνια ανεργία της *E.E. των 25* παρουσιάζει αυξητικές τάσεις (από 0,66 το 2000 σε 0,74 το 2003), γεγονός που εύκολα αποδίδεται στις μεγάλες αποκλίσεις, των επιδόσεων της αγοράς εργασίας των νέων κρατών μελών όπως είδαμε παραπάνω.

Διαρροή από την εκπαίδευση

Το ποσοστό της *διαρροής από την εκπαίδευση*, αποδεικνύει την ποιότητα και την επιτυχία των σχολικών συστημάτων των κρατών, και η αύξηση των ποσοστών σημαίνει έλλειψη αποτελεσματικών εκπαιδευτικών πολιτικών καθώς και έλλειψη πόρων για την αναστροφή του φαινομένου.

Για την *E.E. των 15* την περίοδο 1992-2003, ο ευρωπαϊκός μέσος όρος από 32,28% με συνεχή πτωτική τάση, μειώνεται στο μισό με 16,52% το 2003. Εντυπωσιακό είναι να αναφερθούμε στα πολύ υψηλά ποσοστά της Πορτογαλίας, 40,4 το 2003, της Ισπανίας 29,8 αντίστοιχα, και της Ιταλίας 23,5.

Ο δείκτης *CV* για την περίοδο 1992-2003, παρουσιάζει μια αυξητική τάση (από 0,33 σε 0,50 αντίστοιχα), γεγονός που αποδεικνύει την αδυναμία σύγκλισης των πολιτικών των κρατών-μελών και κυρίως της Ευρωπαϊκής πολιτικής μετά της ατζέντα της Λισσαβώνας.

Για τη *E.E. των 25*, ο μέσος όρος σχολικής διαρροής το 2000, είναι μικρότερος του μέσου όρου της *E.E. των 15* (16,86% έναντι 17,41% για την *E.E. των 15*) και συνεχίζει να είναι μικρότερος και τα έτη 2001, 2002, 2003 (15,44%). Αυτό οφείλεται στα σχετικά χαμηλά ποσοστά σχολικής διαρροής των νέων κρατών-μελών (π.χ. Σλοβακία 4,9%, Σλοβενία 4,3%, Τσεχία 6%).

Ο δείκτης *CV* για την *E.E. των 25* παρουσιάζει την αντίστοιχη αυξητική τάση (από 0,47 το 2000 σε 0,65 το 2003) αυτού της *E.E. των 15* εφόσον ενσωματώνει τα υψηλά ποσοστά που προαναφέραμε.

Η *απασχόληση του εργατικού δυναμικού 15-64 ετών* σε σχέση με τον πληθυσμό της αντίστοιχης ηλικίας σε επίπεδο περιφέρειας, αποτελεί δείκτη κοινωνικής συνοχής, εφόσον αποδεικνύει ότι τόσο τα κράτη μέλη, όσο και η Ευρωπαϊκή πολιτική μεριμνούν για την ισόρροπη ανάπτυξη όλων των περιφερειών. Όταν ο δείκτης του ποσοστού απασχολούμενων 15-64 με τον αντίστοιχο πληθυσμό, παρουσιάζει χαμηλές τιμές, σημαίνει ότι υπάρχει ισόρροπη ανάπτυξη.

Διασπορά κατανομής της απασχόλησης ανά Περιφέρεια

Για την Ε.Ε. των 15 ο μέσος όρος, του δείκτη διασποράς κατανομής της απασχόλησης ανά Περιφέρεια, παρουσιάζει σχετικά χαμηλές τιμές, με τάσεις μείωσης, από 6,65 το έτος 2000 στο 6,1% το έτος 2003, ενώ μεταξύ των κρατών παρουσιάζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις, όπως της Ολλανδία με ποσοστό 2,4 % το έτος 2003 και της Ιταλίας με το μεγαλύτερο ποσοστό 17% για το ίδιο έτος, που αντικατοπτρίζει την ανισορροπία της ανάπτυξης Βορρά-Νότου.

Ο δείκτης CV για την Ε.Ε. των 15, για την διασπορά κατανομής της απασχόλησης ανά Περιφέρεια, δείχνει μια στασιμότητα για την περίοδο 1999-2003 (περί του 0,60), γεγονός που αποδεικνύει ότι η μακροχρόνια Περιφερειακή Ευρωπαϊκή πολιτική δεν εξελίσσεται.

Ο αντίστοιχος μέσος όρος για την Ε.Ε. των 25 είναι ελαφρά υψηλότερος, αυτού της Ε.Ε. των 15 (6,75 έναντι 6,25 το 2000) και ο δείκτης CV παρουσιάζει, σχετική στασιμότητα για την περίοδο 2000-2003 (περί του 0,51). Πρέπει να σημειώσουμε ότι πολλά απ' τα νέα κράτη, παρουσιάζουν επιδόσεις περιφερειακής συνοχής, χαμηλότερου του μέσου όρου της Ε.Ε. των 15 (π.χ. Τσεχία 5,8).

Εκπομπές αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου

Ο δείκτης επίδοσης της Ε.Ε. για το περιβάλλον, για την μέτρηση των ρύπων αντικατοπτρίζει, το ιδιαίτερο ενδιαφέρον, για την προστασία του περιβάλλοντος. Είναι προφανές ότι δεν θεωρείται ανάπτυξη εάν δεν υπάρχει μια ισόρροπη προστασία, του περιβάλλοντος για τις επόμενες γενεές. Η πολιτική αυτή, εντάσσεται στα πλαίσια της στρατηγικής απόφασης για αειφόρο ανάπτυξη, με στόχο την οικονομική ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον. Στα πλαίσια της συνθήκης του Kyoto για την προστασία του περιβάλλοντος η Ε.Ε. δεσμεύτηκε για την μείωση των ρύπων, την περίοδο 2008-2012, βάση των τιμών του 1990. Έχει γίνει κατανομή μεταξύ των κρατών μελών για το μέγιστο ύψος ρύπων ανά κράτος και μπορούν να αυξομειώνονται, εφ' όσον υπάρχει συμφωνία, αντίστοιχης μείωσης από άλλο κράτος μέλος. Ο δείκτης μέτρα τις εκπομπές 6 ρύπων, που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Για την Ε.Ε. των 15 την περίοδο 1992-2002, παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος ρύπων, αυξάνεται συνεχώς (από 100,42 το έτος 1992 σε 107,16 για το έτος 2002). Παράλληλα ο δείκτης CV αυξάνεται επίσης (από 0,04 το 1992 σε 0,17 το 2002) γεγονός που σηματοδοτεί, ότι μπορεί μεν να έχουν ληφθεί πολιτικές αποφάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος στην κορυφή της Ε.Ε., στην πραγματικότητα, αλλά τα κράτη-μέλη, δεν καταβάλλουν προσπάθεια εφαρμογής, της συνθήκης του Kyoto. Μελετώντας τις επιμέρους επιδόσεις των κρατών-μελών παρατηρούμε ο δείκτης της εκπομπής ρύπων, είναι ανάλογος της οικονομικής ανάπτυξης, με πρωταθλητές στην εκπομπή ρύπων, την Πορτογαλία (141 το 2002), την Ισπανία (139,4), και την Ελλάδα (126,5). Αντίθετα, οι χώρες με υψηλή οικονομική ανάπτυξη εμφανίζουν συγκριτικά χαμηλούς ρύπους [π.χ. Γερμανία (81,1), Αγγλία (85,2), Γαλλία (98,1), Σουηδία (96,3)].

Στο επίπεδο της *Ευρώπης των 25*, παρατηρούμε ότι με έτος αναφοράς το 2000, ο μέσος όρος, είναι χαμηλότερος, αυτού της Ε.Ε. των 15 (0,30 έναντι 104,93) και ο δείκτης CV δεν παρουσιάζει αξιόλογες διακυμάνσεις την περίοδο 2000-2002. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι στις χαμηλότερες θέσεις, εκπομπής ρύπων, συμπεριλαμβάνονται 7 από τα νέα κράτη μέλη (Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Πολωνία, Εσθονία, Λιθουανία, Λετονία). Αυτό αποδίδεται στο γεγονός ότι τα κράτη αυτά δεν έχουν ιδιαίτερα αναπτυγμένη βιομηχανική δραστηριότητα που να συμβάλλει σημαντικά στην εκπομπή ρύπων.

3.6. Η πρόκληση σύγκλισης στα πλαίσια της διεύρυνσης της Ε.Ε. των 25

Για την διερεύνηση της επίτευξης σύγκλισης των κρατών-μελών, σύμφωνα με τις επιταγές των Ευρωπαϊκών πολιτικών, την κεφαλαιοποίηση του Ευρωπαϊκού κεκτημένου της Ε.Ε. των 15, και τις επιπτώσεις της διεύρυνσης της Ε.Ε. των 25, χρησιμοποιούμε τον δείκτη CV, που υποδηλώνει ομοιογένεια ή ανομοιογένεια σύγκλισης των κρατών-μελών, σε τομεακό επίπεδο. Όπως προαναφέρθηκε, η Ε.Ε., χρησιμοποιεί δείκτες ανάπτυξης, που κατατάσσονται σε 6 μεγάλους τομείς: τους γενικούς οικονομικούς δείκτες, τις επιδόσεις στην απασχόληση, την εξέλιξη στην τεχνολογία, τις οικονομικές διαρθρωτικές αλλαγές, την κοινωνική συνοχή, και την προστασία του περιβάλλοντος. Ο δείκτης CV σε τομεακό επίπεδο, προκύπτει απ' το

μέσο όρο των επιμέρους δεικτών (βλ. Τέλος Κεφαλαίου 'Συγκεντρωτικοί Πίνακες πορείας σύγκλισης).

Για τους γενικούς οικονομικούς δείκτες για την Ε.Ε. των 15, και την Ε.Ε. των 25 παρατηρούμε ότι ο αντίστοιχος δείκτης CV, αυξάνεται από 0,41 σε 0,51. Η διαφορά αυτή σηματοδοτεί την αύξηση της ανομοιογένειας της οικονομικής κατάστασης των νέων κρατών μελών σε σχέση με τα παλαιά κράτη μέλη. Όπως προαναφέραμε, ο δείκτης CV για το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ, παρουσιάζει μια σχετική αύξηση ενώ για το ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλή εισοδήματος είναι ακόμα μεγαλύτερος. Αυτό αποτυπώνει το διαφορετικό επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης των νέων κρατών-μελών και έτσι αποδεικνύεται η επιβολή στη συνθήκη ένταξης των απαιτήσεων για σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία.

Για τις επιδόσεις στην απασχόληση, παρατηρούμε ότι ο δείκτης CV για την Ε.Ε. των 25, με τιμή 0,161, σε σύγκριση με τον δείκτη CV για την Ε.Ε. των 15, 0,164 παρουσιάζει οριακή μείωση. Αυτή η οριακή μείωση δεν αντιπροσωπεύει μια ουσιαστική σύγκλιση των πολιτικών για την απασχόληση, διότι οι επιμέρους δείκτες απασχόλησης, απασχόλησης ανδρών, απασχόλησης ηλικιωμένων εργαζομένων, παρουσιάζουν οριακή επιδείνωση με τη διεύρυνση της Ε.Ε., η οποία εξισορροπείται απ' την μείωση του αντίστοιχου δείκτη για την συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι για το έτος 2003, όπου 8 από τις νέα κράτη-μέλη (Εσθονία, Σλοβενία, Λετονία, Λιθουανία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία) παρουσιάζουν ποσοστά απασχόλησης χαμηλότερα του κοινοτικού μέσου όρου.

Για τον τομέα, έρευνας και ανάπτυξης παρατηρούμε ότι ο δείκτης παρουσιάζει μια σημαντική επιδείνωση, από την Ε.Ε. των 15, τιμή 0,348, στην Ε.Ε. των 25 0,430, που αποδεικνύει μια σημαντική διαφορά στο επίπεδο της τεχνολογικής ανάπτυξης και της έρευνας στα νέα κράτη-μέλη. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι το 2001, για το οποίο υπάρχει μια επάρκεια στατιστικών δεδομένων, 8 απ' τα νέα κράτη μέλη, δείχνουν επιδόσεις στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης επιδόσεις κάτω του κοινοτικού μέσου όρου. Το ίδιο παρουσιάζεται και στην πρόσβαση στο διαδίκτυο και στις τηλεπικοινωνίες. Το γεγονός αυτό πρέπει να σηματοδοτήσει μια σημαντική προσπάθεια των νέων κρατών για επενδύσεις στους τομείς αυτούς γιατί η οικονομική ανάπτυξη θα επιτευχθεί και θα προσεγγίσει τον κοινοτικό μέσο όρο, στα πλαίσια αυτά.

Για τον τομέα των διαρθρωτικών αλλαγών, παρατηρούμε επίσης μια ελαφρά επιδείνωση του δείκτη σύγκλισης. Η τάση αυτή είναι αναμενόμενη εφόσον όπως

προαναφέραμε στην ανάλυση των επιμέρους δεικτών σημαντική επιδείνωση, παρουσιάζει μόνο ο δείκτης των συναλλαγών των υπηρεσιών, ενώ οι υπόλοιποι επιμέρους δείκτες έχουν οριακές μεταβολές. Με την μελέτη των δεικτών γίνεται αντιληπτό, ότι δεν επιτυγχάνεται σύγκλιση, αλλά μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι στον τομέα αυτό, οι οικονομίες των νέων κρατών-μελών βρίσκονται στη σωστή κατεύθυνση. Στον τομέα της κοινωνικής συνοχής παρατηρούμε, μια μικρή βελτίωση του δείκτη CV, από την Ε.Ε. των 15 στην Ε.Ε. των 25. Η μείωση της τιμής που σηματοδοτεί μια τάση σύγκλισης οφείλεται κυρίως, στην μείωση του δείκτη των περιφερειακών ανισοτήτων όπου, οι νέες χώρες εμφανίζουν ικανοποιητικές επιδόσεις. Στον τομέα αυτό η ερμηνεία του δείκτη πρέπει να γίνει με προσοχή, διότι η διαφοροποίηση του δεν οφείλεται στις χαμηλές επιδόσεις των νέων κρατών μελών, όπως θα ήταν αναμενόμενο, σε αντιστοιχία με την οικονομική τους ανάπτυξη, αλλά στις χαμηλές επιδόσεις παλαιών κρατών μελών όπου 7 χώρες βρίσκονται στις 10 πρώτες, του ποσοστού του πληθυσμού που βρίσκεται στο κατώφλι της φτώχειας.

Στον τομέα του περιβάλλοντος, δεν μπορούν να βγουν ασφαλή συμπεράσματα, εφόσον χρησιμοποιείται ένας μόνο δείκτης, και όπως προαναφέραμε και από τα παλαιά κράτη μέλη δεν εμφανίζεται ουσιαστική πρόθεση βελτίωσης των πολιτικών περιβάλλοντος.

Συμπερασματικά, η μέχρι τώρα ανάλυση των δεικτών για την μελέτη της σύγκλισης, δεν εντοπίζει, ακραίες τιμές, και συνεπώς, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι στους κυρίους τομείς, έστω και αν δεν υπάρχει απόλυτη σύγκλιση, οι τάσεις είναι ενθαρρυντικές. Αυτό είναι ένα αποτέλεσμα της δεκάχρονης προετοιμασίας των νέων κρατών-μελών, για την ένταξη τους στην Ε.Ε., των σημαντικών διαρθρωτικών αλλαγών που προαπαιτήθηκαν, που είχαν επιπτώσεις όπως διαπιστώσαμε παραπάνω, είχαν επιπτώσεις στους κοινωνικούς δείκτες. Επίσης σημαντική παράμετρο σύγκλισης αποτέλεσε η οικονομική βοήθεια, προς τα νέα κράτη μέλη εν' όψει της προετοιμασίας της ένταξης. Με την οριστική ένταξη τους στην νέα Ε.Ε. των 25, τα νέα κράτη-μέλη είναι βέβαιο, ότι θα ενισχυθούν επιπλέον τόσο θεσμικά, όσο και οικονομικά για την επίτευξη της περαιτέρω σύγκλισης.

Συγκεντρωτικοί Πίνακες πορείας σύγκλισης

Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.589996
E.E.-25	0.621392

Κατά κεφαλή ΑΕΠ

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.246678
E.E.-25	0.401058

Γενικό οικονομικό υπόβαθρο

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.418337
E.E.-25	0.511225

Συνολικό % απασχόλησης

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.109911
E.E.-25	0.101136

% Απασχόλησης Ανδρών

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.062845
E.E.-25	0.086802

% Απασχόλησης Γυναικών

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.196733
E.E.-25	0.162055

Ποσοστό Απασχόλησης ηλικιωμένων

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.286547
E.E.-25	0.293965

Απασχόληση

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.164009
E.E.-25	0.1609895

Πηγή: Eurostat, 2004, Επεξεργασία Δεδομένων: Β. Παπαϊωάννου

Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.33795
E.E.-25	0.484507

Πρόσβαση στο Διαδίκτυο

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.364969
E.E.-25	0.4893

Δαπάνες για Τεχνολογία και Πληροφορική

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.32858
E.E.-25	0.316942

Έρευνα και Καινοτομία

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.34833
E.E.-25	0.4302496

Τιμές τοπικών τηλεπικοινωνιών

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.347149
E.E.-25	0.312815

Τιμές εθνικών τηλεπικοινωνιών

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.476689
E.E.-25	0.448236

Τιμές ηλ. Ενέργειας (νοικοκυριά)

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.255992
E.E.-25	0.27767

Τιμές ηλ. Ενέργειας (βιομηχανία)

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.193929
E.E.-25	0.21485597

Πηγή: Eurostat, 2004, Επεξεργασία Δεδομένων: Β. Παπαϊωάννου

Επιχειρηματικές επενδύσεις

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.120877
E.E.-25	0.128351

Ολοκλήρωση αγοράς (αγαθά)

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.441293
E.E.-25	0.431014

Ολοκλήρωση αγοράς (υπηρεσίες)

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.540152
E.E.-25	0.774863

Οικονομικές μεταρρυθμίσεις

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.33944014285
E.E.-25	0.36968642428

% Πληθυσμού στα όρια της φτώχειας (πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις)

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.13044
E.E.-25	0.0838435

% Πληθυσμού στα όρια της φτώχειας (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις)

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.275974
E.E.-25	0.150264

Μακροχρόνια ανεργία

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.631358
E.E.-25	0.752836

Σχολική διαρροή

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.481759
E.E.-25	0.589767

Διασπορά κατανομής της απασχόλησης ανά περιφέρεια

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.603311
E.E.-25	0.514146

Πηγή: Eurostat, 2004, Επεξεργασία Δεδομένων: Β. Παπαϊωάννου

Κοινωνική συνοχή

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.4245684
E.E.-25	0.418713

Εκπομπές ρύπων

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.119723
E.E.-25	0.261048

Περιβάλλον

	Δείκτης CV
E.E.-15	0.119723
E.E.-25	0.261048

Πηγή: Eurostat, 2004, Επεξεργασία Δεδομένων: Β. Παπαϊωάννου

4. Η εξέλιξη της θέσης της Ελλάδας από την Ε.Ε.-15 στην Ε.Ε.-25

4.1. Ανάλυση και μελέτη των διαρθρωτικών δεικτών για την Ελλάδα

Η Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία του 2004, στην Ε.Ε. των 15, *πληθυσμιακά*, καταλάμβανε την 7η θέση, γεγονός που την κατέτασσε, σε μια μικρομεσαία χώρα, στο Ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Στην Ε.Ε. των 25 όμως, καταλαμβάνει την 8^η θέση, υποσκελιζόμενη, μόνον απ' την Πολωνία, από τα νέα κράτη-μέλη. Με την είσοδο λοιπόν των 10 νέων μελών, μπορούμε να διακρίνουμε, 3 ομαδοποιήσεις, κρατών μελών από απόψεως πληθυσμού, τις πολυπληθείς χώρες (τις 6 πρώτες χώρες, με πληθυσμό άνω των 30 εκ. κατοίκων), η μεσαία ομάδα, στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα, που περιλαμβάνει 8 χώρες με πληθυσμό από 8-16 εκ. κατοίκους, και τέλος η ομάδα των μικρών χωρών που περιλαμβάνει 11 χώρες. Η νέα αυτή πληθυσμιακή κατάταξη της Ελλάδας, θα μπορούσε να της προσδώσει ένα νέο ρόλο, στα πλαίσια των διαδικασιών λήψεων αποφάσεων, για παράδειγμα στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο.

Σχετικά με τους *οικονομικούς δείκτες* η Ελλάδα την τελευταία δεκαετία παρουσίαζε μια τάση ανάπτυξης. Ειδικότερα στα πλαίσια της Ε.Ε. των 15, η Ελλάδα καταλάμβανε την τρίτη θέση στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ (βλ. Πίνακα 4.1), μια τάση η οποία είχε αυξητική πορεία όλη την δεκαετία. Στην Ε.Ε.-25, κατατάσσεται στην 11^η θέση (βλ. Πίνακα 4.2), εφόσον υποσκελίζεται από 8 νέα κράτη μέλη, τα οποία στην προσπάθεια σύγκλισης τους με τις Ευρωπαϊκές οικονομίες, επιδεικνύουν υψηλά ποσοστά, οικονομικής ανάπτυξης. Η Ελλάδα αντιμετωπίζει πλέον ένα ανταγωνιστικότερο Ευρωπαϊκό περιβάλλον, ενώ παράλληλα, οι ισχύοντες, υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, μπορούν να σηματοδοτήσουν την μετατόπιση των Ευρωπαϊκών επιδοτήσεων από την Ελλάδα στα νέα κράτη-μέλη.

Πίνακας 4.1. Κατάταξη ως προς τον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ Ε.Ε.-15 (2004)

IRL	5,2
LUX	4
GRE	3,8
SWE	3,7
UK	3,3
FIN	3
SPA	2,6
BEL	2,5
FRA	2,4
DEN	2,3
GER	1,9
AUS	1,9
NED	1,4
ITA	1,3
POR	1,3

*Όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.2. Κατάταξη ως προς τον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ Ε.Ε.-25 (2004)

LAT	7,5
LIT	7,1
EST	5,9
POL	5,8
IRL	5,2
SVK	4,9
LUX	4
SLN	4
HUN	3,9
CZ	3,8
GRE	3,8
SWE	3,7
CYP	3,5
UK	3,3
FIN	3
SPA	2,6
BEL	2,5
FRA	2,4
DEN	2,3
GER	1,9
AUS	1,9
NED	1,4
ITA	1,3
POR	1,3
MAL	1

Παρ' όλους τους υψηλούς δείκτες ανάπτυξης, στην Ελλάδα το 2004 στην Ε.Ε. των 15, το κατά κεφαλή ΑΕΠ ήταν κάτω του κοινοτικού μέσου όρου και καταλάμβανε την 14η θέση στην Ευρωπαϊκή κατάταξη (βλ. Πίνακα 4.3). Στο επίπεδο της Ευρώπης των 25, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 15 θέση (βλ. Πίνακα 4.4), εφόσον το σύνολο των νέων κρατών μελών, εξαιρουμένης της Κύπρου, έχουν μικρότερο κατά κεφαλή εισόδημα και κατατάσσονται μετά από αυτήν. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ελλάδας ανέρχεται στο 80% του κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ε.Ε.-25, ενώ στην Ε.Ε.-15 ανέρχεται στο 73%.

Πίνακας 4.3. Κατάταξη ως προς το κατά κεφαλή ΑΕΠ Ε.Ε.-15 (2004)

LUX	214
IRL	132,2
DEN	123,3
AUS	120,4
UK	119,1
NED	117,7
BEL	116,8
SWE	115
FRA	113,6
FIN	109,4
GER	107,3
ITA	106,1
SPA	95
GRE	80,9
POR	72,9

*Όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.4. Κατάταξη ως προς το κατά κεφαλή ΑΕΠ Ε.Ε.-25 (2004)

LUX	214
IRL	132,2
DEN	123,3
AUS	120,4
UK	119,1
NED	117,7
BEL	116,8
SWE	115
FRA	113,6
FIN	109,4
GER	107,3
ITA	106,1
SPA	95
CYP	81,8
GRE	80,9
SLN	78,4
CZ	75
POR	72,9
MAL	72,1
HUN	61,7
SVK	51,7
LIT	48,4
EST	48,3
POL	47,4
LAT	44,9

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Τα ποσοστά απασχόλησης στην Ελλάδα, το 2004, παρουσιάζουν μια στασιμότητα στην εξέλιξη τους, γεγονός που βέβαια δεν συμβαδίζει με τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που παρουσίασε η χώρα την τελευταία πενταετία. Το 2003, η Ελλάδα ήταν 14, στην κατάταξη της απασχόλησης του ανθρωπίνου δυναμικού (βλ. Πίνακα 4.5) και η απασχόληση στην Ελλάδα υπολείπονταν 8 ποσοστιαίες μονάδες από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Στο επίπεδο της Ε.Ε. των 25, η Ελλάδα κατατάσσεται 20 (βλ. Πίνακα 4.6), εφόσον 6 νέες χώρες παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης και μάλιστα η Κύπρος παρουσιάζει ποσοστά μεγαλύτερα, (69,2%) του Ευρωπαϊκού μέσου όρου των 15 που είναι 65,7.

Πίνακας 4.5. Κατάταξη ως προς το συνολικό ποσοστό απασχόλησης E.E.-15 (2003)

DEN	75,1
NED	73,5
SWE	72,9
UK	71,8
AUS	69,2
FIN	67,7
POR	67,2
IRL	65,4
GER	65
FRA	63,2
LUX	62,7
SPA	59,7
BEL	59,6
GRE	57,8
ITA	56,1

* Όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.6. Κατάταξη ως προς το συνολικό ποσοστό απασχόλησης E.E.-25 (2003)

DEN	75,1
NED	73,5
SWE	72,9
UK	71,8
AUS	69,2
CYP	69,2
FIN	67,7
POR	67,2
IRL	65,4
GER	65
CZ	64,7
FRA	63,2
EST	62,9
LUX	62,7
SLN	62,6
LAT	61,8
LIT	61,1
SPA	59,7
BEL	59,6
GRE	57,8
SVK	57,7
HUN	57
ITA	56,1
MAL	54,2
POL	51,2

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Η συμμετοχή των ανδρών στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα παρουσιάζεται χαμηλότερη του κοινοτικού μέσου όρου στην E.E.-15 όπου η Ελλάδα καταλαμβάνει την 10η θέση.(βλ. Πίνακα 4.7) Στην E.E.-25 η Ελλάδα καταλαμβάνει την 13^η (βλ. Πίνακα 4.8) και το ποσοστό απασχόλησης ανδρών είναι υψηλότερο του Ευρωπαϊκού μέσου όρου, αφού τα νέα κράτη μέλη παρουσιάζουν χαμηλότερες επιδόσεις από αυτές της Ελλάδας με εξαίρεση την Κύπρο, τη Μάλτα, και τη Τσεχία.

Πίνακας 4.7. Κατάταξη ως προς ποσοστό το απασχόλησης ανδρών E.E.-15 (2003)

NED	80,9
DEN	79,6
UK	78,1
AUS	75,8
IRL	75
SWE	74,2
POR	74,1
LUX	73,3
SPA	73,2
GRE	72,4
GER	70,9
FIN	69,7
ITA	69,6
FRA	69,4
BEL	67,3

* Όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.8. Κατάταξη ως προς το ποσοστό απασχόλησης ανδρών E.E.-25 (2003)

NED	80,9
DEN	79,6
CYP	78,8
UK	78,1
AUS	75,8
IRL	75
MAL	74,5
SWE	74,2
POR	74,1
LUX	73,3
SPA	73,2
CZE	73,1
GRE	72,4
GER	70,9
FIN	69,7
ITA	69,6
FRA	69,4
SLN	67,4
BEL	67,3
EST	67,2
LAT	66,1
LIT	64
HUN	63,5
SVK	63,3
POL	56,5

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Στην απασχόληση των γυναικών στο επίπεδο της E.E.-15, καταλαμβάνει τη 14 θέση (βλ. Πίνακα 4.9), με ποσοστά απασχόλησης γυναικών το οποίο βέβαια βελτιώθηκε σημαντικά την τελευταία δεκαετία κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες (36,2 το 1992 και 43,8 το 2000), υπολείπεται όμως κατά 15 μονάδες του κοινοτικού μέσου όρου της E.E. των 15. Στην E.E.-25, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 23η θέση στην απασχόληση γυναικών (βλ. Πίνακα 4.10), όπου και πάλι εμφανίζει σημαντική διαφορά με τον μέσο όρο των 25 κατά 13 ποσοστιαίες μονάδες. Το γεγονός αυτό οφείλεται ότι με εξαίρεση την Μάλτα, όλα τα νέα κράτη μέλη, παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης γυναικών.

Πίνακας 4.9. Κατάταξη ως προς ποσοστό το απασχόλησης γυναικών Ε.Ε.-15 (2003)

SWE	71,5
DEN	70,5
NED	65,8
FIN	65,7
UK	65,3
AUS	62,8
POR	60,6
GER	59
FRA	57,2
IRL	55,8
LUX	52
BEL	51,8
SPA	46
GRE	43,8
ITA	42,7

* Όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.10. Κατάταξη ως προς το ποσοστό απασχόλησης γυναικών Ε.Ε.-25 (2003)

SWE	71,5
DEN	70,5
NED	65,8
FIN	65,7
UK	65,3
AUS	62,8
POR	60,6
CYP	60,4
GER	59
EST	59
LIT	58,4
LAT	57,9
SLN	57,6
FRA	57,2
CZE	56,3
IRL	55,8
SVK	52,2
LUX	52
BEL	51,8
HUN	50,9
SPA	46
POL	46
GRE	43,8
ITA	42,7
MAL	33,6

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Έτσι λοιπόν, λόγω της χαμηλής συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση, μπορούν να ερμηνευθούν, τα χαμηλά ποσοστά συνολικής απασχόλησης της Ελλάδας στην Ε.Ε., παρά τη σχετικά σημαντική απασχόληση ανδρών. Μπορούμε να υποθέσουμε, ότι για να διατηρηθούν και να αυξηθούν περισσότερο οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης της χώρας θα πρέπει να ευνοηθεί η ένταξη περισσότερων γυναικών στην αγορά εργασίας.

Στα πλαίσια της απασχόλησης, στην Ε.Ε. των 15 των ηλικιωμένων εργαζομένων, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 8^η θέση με ποσοστό 42,1%, ποσοστό που υπολείπεται του κοινοτικού μέσου όρου που είναι 43,7% (βλ. Πίνακα 4.11). Στην Ε.Ε. των 25, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 13^η θέση (βλ. Πίνακα 4.12), και το ποσοστό της είναι μεγαλύτερο από του μέσου όρου της Ε.Ε. των 25, 41,08%, εφόσον το ποσοστό των ηλικιωμένων στα 10 νέα κράτη-μέλη παραμένει χαμηλότερο (13,3%) συγκριτικά με το ποσοστό ηλικιωμένων στην Ε.Ε. των 15.

Πίνακας 4.11. Κατάταξη ως προς ποσοστό το απασχόλησης ηλικιωμένων Ε.Ε.-15 (2003)

SWE	68,6
DEN	60,2
UK	55,5
POR	51,1
FIN	49,6
IRL	49
NED	44,8
GRE	42,1
SPA	40,8
GER	39,5
FRA	36,8
AUS	30,4
ITA	30,3
LUX	30
BEL	28,1

* Όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.12. Κατάταξη ως προς ποσοστό το απασχόλησης ηλικιωμένων Ε.Ε.-15 (2003)

SWE	68,6
DEN	60,2
UK	55,5
EST	52,3
POR	51,1
CYP	50,4
FIN	49,6
IRL	49
NED	44,8
LIT	44,7
LAT	44,1
CZ	42,3
GRE	42,1
SPA	40,8
GER	39,5
FRA	36,8
MAL	32,5
AUS	30,4
ITA	30,3
LUX	30
HUN	28,9
BEL	28,1
POL	26,9
SLK	24,6
SLN	23,5

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Στον τομέα των δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικά του κοινοτικού μέσου της Ε.Ε. των 15, με ποσοστό δαπανών 0,64% επί του ΑΕΠ, έναντι 1,96% το έτος 2001, για το οποίο έχουμε πλήρη στοιχεία, και καταλαμβάνει τη 14^η θέση (βλ. Πίνακα 4.13). Στην Ε.Ε. των 25, η Ελλάδα μετατοπίζεται στην 19^η θέση (βλ. Πίνακα 4.14), καθώς την υποσκελίζουν πολλά απ' τα νέα κράτη-μέλη, στην προσπάθεια τους, να δώσουν αναπτυξιακή προοπτική στις οικονομίες τους, για να πετύχουν την σύγκλιση των οικονομιών τους με αυτή της Ε.Ε. των 15. Άξιο αναφοράς είναι όμως το γεγονός, η αναντιστοιχία δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη, με τους ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ, γεγονός που υποδηλώνει ότι η χώρα πρέπει να καταβάλλει επιπλέον προσπάθειες και πόρους για να δρομολογήσει μια σύγχρονη αναπτυξιακή πορεία, συμπεριλαμβάνοντας και νέες οικονομικές δραστηριότητες.

Πίνακας 4.13. Κατάταξη ως προς τις δαπάνες για E&A E.E.-15 (2001)*¹

SWE	4,27
FIN	3,41
GER	2,51
DEN	2,4
FRA	2,23
BEL	2,17
AUS	2,07
NED	1,89
UK	1,89
IRL	1,15
ITA	1,11
SPA	0,95
POR	0,85
GRE	0,64

*¹ Στην κατάταξη δεν συμπεριλαμβάνονται το Λουξεμβούργο (για E.E.-15, E.E.-25) και η Μάλτα (για E.E.-25)

*² όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.14. Κατάταξη ως προς τις δαπάνες για E&A E.E.-25 (2001)*¹

SWE	4,27
FIN	3,41
GER	2,51
DEN	2,4
FRA	2,23
BEL	2,17
AUS	2,07
NED	1,89
UK	1,89
SLN	1,56
CZE	1,22
IRL	1,15
ITA	1,11
SPA	0,95
HUN	0,95
POR	0,85
EST	0,73
LIT	0,68
GRE	0,64
POL	0,64
SVK	0,64
LAT	0,41
CYP	0,27

Στην κατάταξη πρόσβασης στο διαδίκτυο η Ελλάδα καταλαμβάνει την τελευταία θέση, στην E.E.-15 (βλ. Πίνακα 4.15). Παρατηρείται όμως μια μεγάλη αύξηση των ποσοστών την τετραετία 2000-2003, για την οποία έχουμε διαθέσιμα στοιχεία, όμως παρόλα αυτά υπολείπεται όμως σημαντικά του κοινοτικού μέσου όρου. Στην E.E.-25, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 17^η θέση (βλ. Πίνακα 4.16) και εξακολουθεί να υπολείπεται σημαντικά του νέου κοινοτικού μέσου όρου. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό, με τα χαμηλά ποσοστά δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη, υποδηλώνει ότι δεν δίνεται έμφαση στην εξέλιξη των τεχνολογιών.

Πίνακας 4.15. Κατάταξη ως προς την πρόσβαση στο διαδίκτυο Ε.Ε.-15 (2001)

SWE	64,3
DEN	58,9
NED	58,5
FIN	48,1
UK	46,5
IRL	46,2
AUS	46,2
LUX	43,6
GER	37,9
BEL	34,7
ITA	32,9
FRA	26,2
SPA	23,4
POR	23,4
GRE	11,7

*όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.16. Κατάταξη ως προς την πρόσβαση στο διαδίκτυο Ε.Ε.-25 (2001)

SWE	64,3
DEN	58,9
NED	58,5
FIN	48,1
UK	46,5
IRL	46,2
AUS	46,2
LUX	43,6
DER	37,9
BEL	34,7
ITA	32,9
FRA	26,2
SLN	24
SPA	23,4
POR	23,4
CYP	20
GRE	11,7
CZE	11
EST	9,8
POL	7,7
LIT	3,2
LAT	2,3

Η ίδια υστέρηση επενδύσεων, σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο, εμφανίζεται και στον τομέα των δαπανών για Τεχνολογία και Πληροφορική, όπου η Ελλάδα στην Ε.Ε. των 15 βρίσκεται στην τελευταία θέση (βλ. Πίνακα 4.17), με ποσοστό πολύ μικρότερο του κοινοτικού μέσου όρου. Στην Ε.Ε. των 25 καταλαμβάνει την 23^η θέση (βλ. Πίνακα 4.18) και υπολείπεται και πάλι σημαντικά του νέου κοινοτικού μέσου όρου.

Πίνακας 4.17. Κατάταξη ως προς τις δαπάνες για Τ&Π Ε.Ε.-15 (2002)

SWE	4,6
LUX	4,5
UK	3,8
NED	3,7
DEN	3,5
FIN	3,5
FRA	3,3
BEL	3,1
GER	3,1
AUS	2,9
ITA	2
POR	1,9
IRL	1,8
SPA	1,6
GRE	1,3

*¹ Στην κατάταξη δεν συμπεριλαμβάνονται η Κύπρος και η Μάλτα

*² όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.18. Κατάταξη ως προς τις δαπάνες για Τ&Π Ε.Ε.-25 (2002)*¹

SWE	4,6
LUX	4,5
UK	3,8
CZE	3,7
NED	3,7
DEN	3,5
EST	3,5
FIN	3,5
FRA	3,3
BEL	3,1
GER	3,1
HUN	2,9
AUS	2,9
SVK	2,9
LAT	2,5
SLN	2,1
ITA	2
POL	1,9
POR	1,9
IRL	1,8
LIT	1,8
SPA	1,6
GRE	1,3

Στον τομέα των οικονομικών διαρθρωτικών αλλαγών, στις τιμές των υπηρεσιών τηλεπικοινωνίας, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 9^η θέση και βρίσκεται κάτω του κοινοτικού μέσου όρου (βλ. Πίνακες 4.19 και 4.21), ενώ στην Ε.Ε. των 25 καταλαμβάνει, και στα δυο είδη, την 15^η θέση (βλ. Πίνακες 4.20 και 4.22). Το γεγονός ότι το κόστος των τηλεπικοινωνιών στην Ελλάδα είναι σχετικά χαμηλό, είναι θετικό, εν τούτης όμως, δεν συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της πρόσβασης στο διαδίκτυο στην χώρα.

Πίνακας 4.19. Κατάταξη ως προς τις τιμές υπηρεσιών τηλ/νίας (τοπικά) E.E.-15 (2002)

AUS	0,56
UK	0,56
BEL	0,54
IRL	0,51
GER	0,42
FRA	0,39
DEN	0,37
NED	0,32
GRE	0,31
LUX	0,31
POR	0,31
SWE	0,3
SPA	0,28
ITA	0,25
FIN	0,23

Πίνακας 4.20. Κατάταξη ως προς τις τιμές υπηρεσιών τηλ/νίας (τοπικά) E.E.-25 (2002)

AUS	0,56
UK	0,56
BEL	0,54
IRL	0,51
CZ	0,48
GER	0,42
LAT	0,42
FRA	0,39
LIT	0,39
HUN	0,39
DEN	0,37
SVK	0,37
POL	0,35
NED	0,32
GRE	0,31
LUX	0,31
POR	0,31
SWE	0,3
SPA	0,28
SLN	0,28
EST	0,25
ITA	0,25
MAL	0,23
FIN	0,23
CYP	0,17

Πίνακας 4.21. Κατάταξη ως προς τις τιμές υπηρεσιών τηλ/νίας (εθνικά) E.E.-15 (2002)

GER	1,23
ITA	1,22
POR	1,15
UK	1,13
SPA	0,96
FRA	0,96
IRL	0,94
FIN	0,88
GRE	0,77
AUS	0,67
BEL	0,54
NED	0,48
DEN	0,37
LUX	0,31
SWE	0,3

Πίνακας 4.22. Κατάταξη ως προς τις τιμές υπηρεσιών τηλ/νίας (εθνικά) E.E.-25 (2002)

CZE	1,25
HUN	1,25
GER	1,23
ITA	1,22
POL	1,22
LAT	1,21
LIT	1,2
POR	1,15
UK	1,13
SVK	1,03
SPA	0,96
FRA	0,96
IRL	0,94
FIN	0,88
GRE	0,77
AUS	0,67
BEL	0,54
NED	0,48
DEN	0,37
LUX	0,31
SWE	0,3
SLN	0,28
EST	0,25
CYP	0,17

* όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Όσον αφορά, στις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά, η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση, στην Ε.Ε. των 15 (βλ. Πίνακα 4.23), ενώ στην Ε.Ε. των 25, βρίσκεται, κάτω απ' τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο (βλ. Πίνακα 4.24). Αντίθετα όσον αφορά την τιμή ηλεκτρικής ενέργειας για την βιομηχανία, η Ελλάδα βρίσκεται στην 8^η θέση στην Ε.Ε. των 15 (βλ. Πίνακα 4.25) και στην 11 θέση της Ε.Ε. των 25 (βλ. Πίνακα 4.26). Είναι αντιληπτό, η προσπάθεια της συγκράτησης της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά, λαμβάνοντας υπ' όψιν τη διαφορά εισοδημάτων στην Ελλάδα και στην Ε.Ε. των 15. Απ' την άλλη πλευρά, η υψηλή τιμολογιακή πολιτική της ηλεκτρικής ενέργειας για την βιομηχανία, στερεί ένα συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη της. Πρέπει να παρατηρήσουμε βέβαια, ότι οι χαμηλότερες τιμές, ηλεκτρικής ενέργειας για την βιομηχανία παρατηρούνται στην Γαλλία, και το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου διαθέτουν πρώτες ύλες καθώς και πυρηνική ενέργεια.

Πίνακας 4.23. Κατάταξη ως προς τις τιμές ηλ. ενέργειας (νοικοκυριά) Ε.Ε.-15 (2004) ^{*1}

ITA	0,1434
POR	0,1283
GER	0,1259
LUX	0,1215
BEL	0,1145
IRL	0,1055
NED	0,1031
AUS	0,0981
DEN	0,0915
SWE	0,0898
SPA	0,0885
UK	0,0837
FIN	0,081
GRE	0,0621

^{*1} Στην κατάταξη δεν συμπεριλαμβάνεται η Γαλλία

^{*2} όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.24. Κατάταξη ως προς τις τιμές ηλ. ενέργειας (νοικοκυριά) Ε.Ε.-25 (2004) ^{*1}

ITA	0,1434
POR	0,1283
GER	0,1259
LUX	0,1215
BEL	0,1145
IRL	0,1055
NED	0,1031
AUS	0,0981
CYP	0,0928
DEN	0,0915
SWE	0,0898
SPA	0,0885
UK	0,0837
FIN	0,081
HUN	0,0794
CZE	0,066
GRE	0,0621
POL	0,0613
MAL	0,0588
EST	0,055
LAT	0,0487

**Πίνακας 4.25. Κατάταξη ως προς τις τιμές
ηλ. ενέργειας (βιομηχανία) E.E.-15
(2004)*¹**

ITA	0,079
IRL	0,0787
BEL	0,0755
GER	0,074
LUX	0,069
POR	0,0684
DEN	0,0631
GRE	0,063
FIN	0,0543
SPA	0,0538
FRA	0,0533
SWE	0,052
UK	0,0478

*¹ Στην κατάταξη δεν συμπεριλαμβάνονται η Σλοβενία και η Σλοβακία (για E.E.-25) και η Ολλανδία και η Αυστρία (για E.E.-15, E.E.-25)

*² όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

**Πίνακας 4.26. Κατάταξη ως προς τις τιμές
ηλ. ενέργειας (βιομηχανία) E.E.-25
(2004)*¹**

CYP	0,0818
ITA	0,079
IRL	0,0787
BEL	0,0755
GER	0,074
LUX	0,069
POR	0,0684
HUN	0,0654
MAL	0,0651
DEN	0,0631
GRE	0,063
FIN	0,0543
SPA	0,0538
FRA	0,0533
SWE	0,052
LIT	0,0513
CZE	0,0492
UK	0,0478
EST	0,0455
POL	0,0446
LAT	0,0431

Στον τομέα των επιχειρηματικών επενδύσεων ως ποσοστού του ΑΕΠ, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 2η θέση στην E.E. των 15 (βλ. Πίνακα 4.27), ποσοστό μεγαλύτερο του κοινοτικού μέσου όρου, και στην E.E. των 25 την 6^η θέση (βλ. Πίνακα 4.28). Το ύψος των ιδιωτικών επενδύσεων μπορεί να ερμηνευθεί από τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας, και τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις.

Πίνακας 4.27. Κατάταξη ως προς τις επιχειρηματικές επενδύσεις ως % ΑΕΠ Ε.Ε.-15 (2003)

SPA	22,1
GRE	21,8
AUS	20,3
IRL	19,7
POR	19,1
DEN	18,2
BEL	17,3
ITA	16,5
NED	16,5
GER	16,3
FRA	15,9
FIN	15,3
LUX	15
UK	14,6
SWE	12,6

* όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.28. Κατάταξη ως προς τις επιχειρηματικές επενδύσεις ως % ΑΕΠ Ε.Ε.-15 (2003)

EST	25
SVK	23,2
LAT	22,9
CZE	22,4
SPA	22,1
GRE	21,8
SLN	21,1
AUS	20,3
IRL	19,7
POR	19,1
DEN	18,2
LIT	17,8
BEL	17,3
ITA	16,5
NED	16,5
GER	16,3
MAL	16,1
FRA	15,9
FIN	15,3
POL	14,9
UK	14,6
CYP	14,1
SWE	12,6

Στον τομέα της ολοκλήρωσης της αγοράς, η χώρα καταλαμβάνει την 15^η θέση στην Ε.Ε. των 15 (βλ. Πίνακα 4.29), και παρουσιάζει μια εξελικτική πορεία, γεγονός που αποδεικνύει τον μεγαλύτερο βαθμό ενσωμάτωσης στην διεθνή οικονομία. Βέβαια, η κατάσταση αυτή σε μεγάλο βαθμό οφείλεται, στον όγκο εισαγωγών, που πραγματοποιεί η χώρα, που είναι πολύ μεγαλύτερος από αυτόν των εξαγωγών. Η κατάσταση αυτή θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά, εάν αυξάνονταν οι εξαγωγές. Στην Ε.Ε. των 25 η Ελλάδα καταλαμβάνει την τελευταία θέση (βλ. Πίνακα 4.30), γεγονός που σηματοδοτεί ακόμα περισσότερο, την προσπάθεια που πρέπει να καταβάλει η Ελλάδα, για την εντατικοποίηση του εμπορίου.

Πίνακας 4.29. Κατάταξη ως προς την ολοκλήρωση αγοράς (αγαθά) E.E.-15 (2003)

BEL	80,3
NED	53,7
LUX	46,7
IRL	46,4
AUS	34,8
SWE	30,6
FIN	28,7
DEN	28,1
GER	28,1
POR	26,8
SPA	21,5
FRA	20,5
ITA	19,6
UK	19,2
GRE	14,7

* όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.30. Κατάταξη ως προς την ολοκλήρωση αγοράς (αγαθά) E.E.-15 (2003)

BEL	80,3
SVK	68,2
EST	59,2
MAL	58,1
CZE	55,1
HUN	53,9
NED	53,7
SLN	47,5
LUX	46,7
LIT	46,6
IRL	46,4
LAT	37,6
AUS	34,8
SWE	30,6
POL	30,4
FIN	28,7
DEN	28,1
GER	28,1
POR	26,8
SPA	21,5
FRA	20,5
CYP	19,7
ITA	19,6
UK	19,2
GRE	14,7

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Σχετικά με την αξία των συναλλαγών των υπηρεσιών, η Ελλάδα στην E.E. των 15, καταλαμβάνει την 7^η θέση (βλ. Πίνακα 4.31), ενώ στην E.E. των 25, την 12^η θέση (βλ. Πίνακα 4.32). Εδώ πρέπει να παρατηρήσουμε όμως ότι εάν και στις δυο περιπτώσεις, η Ελλάδα υπολείπεται του Ευρωπαϊκού μέσου όρου, εν τούτης η αυξητική τάση που παρουσιάζει σηματοδοτεί την πρόοδο της ενσωμάτωσης της εθνικής οικονομίας στην παγκόσμια αγορά.

Πίνακας 4.31. Κατάταξη ως προς την ολοκλήρωση αγοράς (υπηρεσίες) E.E.-15 (2003)

LUX	76,2
IRL	29,6
AUS	16,5
BEL	14,5
DEN	14,3
NED	12,4
GRE	10,3
SWE	9,9
UK	7,5
SPA	7,3
POR	6,7
GER	6,2
FIN	5,7
FRA	5,2
ITA	4,9

* όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.32. Κατάταξη ως προς την ολοκλήρωση αγοράς (υπηρεσίες) E.E.-15 (2003)

LUX	76,2
IRL	29,6
CYP	29,1
MAL	21,4
EST	19,8
AUS	16,5
BEL	14,5
DEN	14,3
NED	12,4
HUN	11,3
LAT	11,1
GRE	10,3
SVK	9,9
SWE	9,9
SLN	8,9
LIT	8,6
CZE	8,3
UK	7,5
SPA	7,3
POR	6,7
GER	6,2
FIN	5,7
FRA	5,2
POL	5,2
ITA	4,9

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Στους δείκτες κοινωνικής συνοχής στο ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται στο κατώφλι της φτώχειας, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 7^η θέση (βλ. Πίνακα 4.33), με τιμή ταυτόσημη με τον μέσο όρο της E.E. των 15. Στο επίπεδο της E.E. των 25, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 10^η θέση (βλ. Πίνακα 4.34) και βρίσκεται εκ νέου κοντά στο κοινοτικό μέσο όρο. Η επίδοση αυτή δεν είναι ικανοποιητική, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας, και σηματοδοτεί την δυσλειτουργία της αγοράς εργασίας και την ανισοκατανομή του εθνικού πλούτου και την έλλειψη ισχυρού κράτους πρόνοιας.

Πίνακας 4.33. Κατάταξη ως προς το % πληθυσμού στα όρια της φτώχειας (πριν της κοινωνικές μεταβιβάσεις E.E.-15 (2003)

IRL	30
DEN	29
UK	29
FRA	24
POR	24
BEL	23
GRE	23
SPA	23
LUX	23
ITA	22
AUS	22
GER	21
NED	21
FIN	19
SWE	17

*¹ Στην κατάταξη δεν συμπεριλαμβάνονται η Κύπρος, Λετονία, Μάλτα, Σλοβενία και η Σλοβακία (για E.E.-25)

*² όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.34. Κατάταξη ως προς το % πληθυσμού στα όρια της φτώχειας (πριν της κοινωνικές μεταβιβάσεις E.E.-25 (2003) *¹

IRL	30
DEN	29
UK	29
EST	25
FRA	24
LIT	24
POR	24
BEL	23
GRE	23
SPA	23
LUX	23
ITA	22
AUS	22
GER	21
NED	21
HUN	20
FIN	19
CZ	18
SWE	17

Μελετώντας την παρέμβαση των κοινωνικών παροχών και την μείωση του πληθυσμού που βρίσκεται στο κατώφλι της φτώχειας, παρατηρούμε ότι η Ελλάδα καταλαμβάνει την 2^η θέση στην E.E. των 15 (βλ. Πίνακα 4.35) και συνεπώς, αποδεικνύεται ότι προσφέρει ελάχιστη κοινωνική βοήθεια, στα ασθενέστερα στρώματα. Αντίθετα αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση της Δανίας που ενώ καταλάμβανε την 2^η θέση ποσοστού πληθυσμού (29%) που βρίσκεται στο κατώφλι της φτώχειας, μετά τις κοινωνικές παροχές το ποσοστό αυτό του πληθυσμού μειώνεται στο 10% και η χώρα βρίσκεται πλέον την 14^η θέση (βλ. Πίνακα 4.36). Αντίστοιχα αξιόλογα συστήματα κοινωνικών παροχών έχει η πλειονότητα των άλλων κρατών μελών της E.E. των 15. Ο κοινοτικός μέσος όρος, μειώνεται μετά την παροχή κοινοτικών παροχών κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες, από 23 σε 14. Στο επίπεδο της E.E. των 25, παρατηρούμε αντίστοιχη μείωση του Ευρωπαϊκού μέσου όρου. Αν και δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία, για τα νέα κράτη μέλη, πρέπει να αναφερθούμε στις περιπτώσεις της Τσεχίας, και της Ουγγαρίας που μειώνουν στο ήμισυ το ποσοστό αυτό.

Πίνακας 4.35. Κατάταξη ως προς το % πληθυσμού στα όρια της φτώχειας (πριν της κοινωνικές μεταβιβάσεις E.E.-15 (2003)

IRL	21
GRE	20
POR	20
SPA	19
ITA	19
UK	17
FRA	15
BEL	13
LUX	12
AUS	12
GER	11
NED	11
FIN	11
DEN	10
SWE	9

* όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.36. Κατάταξη ως προς το % πληθυσμού στα όρια της φτώχειας (πριν της κοινωνικές μεταβιβάσεις E.E.-25 (2003) ^{*1}

IRL	21
GRE	20
POR	20
SPA	19
ITA	19
EST	18
LIT	17
UK	17
FRA	15
POL	15
BEL	13
LUX	12
AUS	12
GER	11
NED	11
FIN	11
DEN	10
HUN	10
SWE	9
CZ	8

Στον τομέα της μακροχρόνιας ανεργίας η Ελλάδα το 2003 καταλαμβάνει την 1^η θέση, (βλ. Πίνακα 4.37) με ποσοστό 5,1%, διπλάσιο του μέσου όρου της E.E. των 15, ο οποίος είναι 2,5%. Ανησυχητικό φαινόμενο είναι ότι το ποσοστό των μακροχρόνιων ανέργων σταθεροποιείται διαχρονικά. Στο επίπεδο της E.E. των 25, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 4^η θέση (βλ. Πίνακα 4.38) με την Σλοβακία, την Λιθουανία και την Πολωνία να παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά μακροχρόνιων ανέργων απ' την Ελλάδα. Τα υψηλά ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας συνδέονται άμεσα και με το ποσοστό πληθυσμού που βρίσκεται στο κατώφλι της φτώχειας στη χώρα μας.

Πίνακας 4.37. Κατάταξη ως προς το % μακροχρόνιας ανεργίας E.E.-15 (2003)

GRE	5,1
ITA	4,9
GER	4,6
SPA	3,9
BEL	3,7
FRA	3,5
FIN	2,3
POR	2,2
IRL	1,5
DEN	1,1
AUS	1,1
UK	1,1
NED	1
SWE	1
LUX	0,9

* όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.38. Κατάταξη ως προς το % μακροχρόνιας ανεργίας E.E.-25 (2003)

SVK	11,1
POL	10,7
LIT	6,1
GRE	5,1
ITA	4,9
GER	4,6
EST	4,6
LAT	4,3
SPA	3,9
CZ	3,8
BEL	3,7
FRA	3,5
MAL	3,5
SLN	3,4
HUN	2,4
FIN	2,3
POR	2,2
IRL	1,5
DEN	1,1
CYP	1,1
AUS	1,1
UK	1,1
NED	1
SWE	1
LUX	0,9

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Αναφορικά με τη *σχολική διαρροή* η Ελλάδα καταλαμβάνει την 6^η θέση στην E.E. των 15 (βλ. Πίνακα 4.39), με ποσοστό σχολικής διαρροής το 2003, 15,3%, χαμηλότερο του Ευρωπαϊκού μέσου όρου (16,52%). Σημαντικό είναι να αναφέρουμε την επίδοση της χώρας που κατάφερε να μειώσει, την σχολική διαρροή κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες από το 1992 (25,2%) Στην E.E. των 25 η Ελλάδα εξακολουθεί να καταλαμβάνει μια αξιοπρεπή θέση (βλ. Πίνακα 4.40), την 8^η, με ποσοστό κάτω του κοινοτικού μέσου όρου. Είναι εντυπωσιακά τα χαμηλά ποσοστά σχολικής διαρροής για την Ελλάδα, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι η Πορτογαλία εμφανίζει 40,4%, η Ισπανία 29,8%, Ιταλία 23,5%, και από τα νέα κράτη μέλη, η Μάλτα 48,2%. Η σχολική διαρροή αποτελεί έναν απ' τους βασικούς δείκτες αποτελεσματικότητας του σχολικού συστήματος, και είναι

εμφανής η προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί από τις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες για μια αποτελεσματική πορεία προς την κοινωνία της γνώσης.

Πίνακας 4.39. Κατάταξη ως προς την σχολική διαρροή E.E.-15 (2003)

POR	40,4
SPA	29,8
ITA	23,5
LUX	17
UK	16,7
GRE	15,3
NED	15
FRA	13,7
BEL	12,8
GER	12,8
IRL	12,1
FIN	10,7
DEN	10
AUS	9
SWE	9

* όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πίνακας 4.40. Κατάταξη ως προς την σχολική διαρροή E.E.-25 (2003)

MAL	48,2
POR	40,4
SPA	29,8
ITA	23,5
LAT	18,1
LUX	17
UK	16,7
GRE	15,3
CYP	15,1
NED	15
FRA	13,7
BEL	12,8
GER	12,8
IRL	12,1
EST	11,8
LIT	11,8
HUN	11,8
FIN	10,7
DEN	10
AUS	9
SWE	9
POL	6,3
CZ	6
SVK	4,9
SLN	4,3

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Στον τομέα της *ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης* οι διαφοροποιήσεις απασχόλησης δεν είναι σημαντικές για την Ελλάδα, που παρουσιάζει καλές επιδόσεις καταλαμβάνοντας την 10^η θέση, στην E.E. των 15 (βλ. Πίνακα 4.41) με δείκτη 3,6 την ίδια στιγμή που ο κοινοτικός μέσος όρος είναι 6,1. Στην E.E. των 25 η Ελλάδα καταλαμβάνει την 14^η θέση (βλ. Πίνακα 4.42), με επίδοση και πάλι χαμηλότερη του κοινοτικού μέσου όρου.

Πίνακας 4.41. Κατάταξη ως προς την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη E.E.-15 (2003)*¹

ITA	17
SPA	8,9
BEL	7,7
FIN	6,1
GER	6
UK	6
FRA	5
SWE	4,3
POR	3,9
GRE	3,6
AUS	3,1
NED	2,4

*¹ Στην κατάταξη δεν συμπεριλαμβάνονται η Δανία, Ιρλανδία και Λουξεμβούργο (για E.E.-15, E.E.-25) και Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Εσθονία, Μάλτα και Σλοβενία (για E.E.-25)

*² όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.42. Κατάταξη ως προς την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη E.E.-25 (2003)*¹

ITA	17
SPA	8,9
HUN	8,5
BEL	7,7
SVK	7,6
POL	7,2
FIN	6,1
GER	6
UK	6
CZ	5,8
FRA	5
SWE	4,3
POR	3,9
GRE	3,6
AUS	3,1
NED	2,4

Στον τομέα των ρύπων η Ελλάδα καταλαμβάνει την 4^η θέση (βλ. Πίνακες 4.43, 4.44), γεγονός που σηματοδοτεί την έλλειψη δέουσας προσοχής προς το περιβάλλον. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να μας προβληματίσει ιδιαίτερα, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι η χώρα δεν διαθέτει αξιόλογη βιομηχανία, ενώ αντίθετα χώρες με σημαντική βιομηχανική παραγωγή όπως η Γερμανία και η Γαλλία, καταλαμβάνουν μόνο την 15 και 11 θέση αντίστοιχα.

Πίνακας 4.43. Κατάταξη ως προς τις εκπομπές ρύπων Ε.Ε.-15 (2003)

POR	141
SPA	139,4
IRL	128,9
GRE	126,5
ITA	109
AUS	108,5
FIN	106,8
BEL	102,1
NED	100,6
DEN	99,2
FRA	98,1
SWE	96,3
UK	85,1
LUX	84,9
GER	81,1

* όπου με μαύρα έντονα γράμματα σημειώνεται η θέση της Ελλάδας

Πηγή: EUROSTAT, Structural Indicators, 2004

Πίνακας 4.44. Κατάταξη ως προς τις εκπομπές ρύπων Ε.Ε.-15 (2003)

POR	141
SPA	139,4
IRL	128,9
MAL	128,5
GRE	126,5
ITA	109
AUS	108,5
FIN	106,8
BEL	102,1
NED	100,6
DEN	99,2
SLN	98,7
FRA	98,1
SWE	96,3
UK	85,1
LUX	84,9
GER	81,1
CZ	74,3
SVK	71,8
HUN	69
POL	67,7
EST	44,8
LIT	39,8
LAT	36,9

4.2. Προοπτικές σύγκλισης της Ελλάδας στην Ε.Ε.-25

Συμπερασματικά, πρέπει να τονίσουμε ότι αν και η Ελλάδα επιδεικνύει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, στο επίπεδο της Ευρώπης των 25, υπερσκελίζεται από την δυναμικότητα πολλών νέων κρατών μελών. Καταλαμβάνοντας την 15 θέση στο κατά κεφαλή εισόδημα, χαμηλότερο βέβαια του κοινοτικού μέσου όρου βρίσκεται σημαντικά μπροστά από τα νέα κράτη μέλη. Οι επιδόσεις στον τομέα της απασχόλησης δεν είναι ικανοποιητικές, τα ίδια όμως προβλήματα, παρουσιάζουν και άλλα νέα κράτη μέλη. Εντυπωσιακά χαμηλό είναι το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών. Στον τομέα επενδύσεων στην καινοτομία και την έρευνα, η Ελλάδα, δείχνει χαμηλές επιδόσεις, ακόμα και στο επίπεδο της Ε.Ε. των 25. Στους δείκτες διαρθρωτικών αλλαγών της οικονομίας, η Ελλάδα με δυσκολία, καταλαμβάνει μια μεσαία θέση, ιδιαίτερα,

ανησυχητικό γεγονός, λαμβάνοντας υπ' όψιν μας την δυναμικότητα των νέων κρατών-μελών, που ουσιαστικά θα απορροφήσουν στο μέλλον, το μεγαλύτερο μέρος των Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων. Επίσης στους δείκτες κοινωνικής συνοχής συνολικά, η Ελλάδα δεν παρουσιάζει, ιδιαίτερες επιδόσεις, ενώ στον τομέα του περιβάλλοντος, θα απαιτηθούν αποφασιστικές πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος.

Στα πλαίσια της Ε.Ε. των 25, παρατηρούμε ότι η Ελλάδα εμφανίζει μια μεσαία θέση επιδόσεων. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό για την πορεία της χώρας, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι τα νέα κράτη μέλη έχουν μια δεκαετή περίπου προετοιμασία διαρθρωτικών αλλαγών για την ένταξη τους στην Ε.Ε., ενώ η Ελλάδα έχει διανύσει μια 25ετία σχεδόν, με σημαντικές χρηματοδοτήσεις, που δεν αντιστοιχούν στις σημερινές επιδόσεις της. Είναι βέβαιο ότι η Ελλάδα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειες διαρθρωτικών αλλαγών και ανάπτυξης για να αποκτήσει ανταγωνιστικά αποτελέσματα, ενώ σε αντίθετη περίπτωση με τους ρυθμούς ανάπτυξης πολλών νέων κρατών μελών, κινδυνεύει να αναδειχτεί σε ουραγό του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος.

Η εξέταση των επιδόσεων της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό οικοδόμημα, μας οδηγεί στην επισήμανση προβλημάτων που πιθανώς να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην Ελληνική οικονομία. Πιο συγκεκριμένα ενδέχεται να προκύψει μείωση των κοινοτικών πόρων που εισέρχονται στη χώρα μετά την αύξηση του κατά κεφαλή ΑΕΠ που παρουσιάζει η χώρα στο επίπεδο της Ε.Ε.-25 που πλησιάζει το 80% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου.

Οι μεσαίες επιδόσεις στον οικονομικό τομέα, δεν δημιουργούν αναπτυξιακό κλίμα για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και περαιτέρω οικονομικής ανάπτυξης. Αντίθετα τα νέα κράτη-μέλη ενδεχόμενα να λειτουργήσουν ανταγωνιστικά προς την Ελλάδα. Η χώρα θα πρέπει να λάβει μέτρα ώστε να αντισταθμισθεί η μείωση των Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων με την προσέλκυση ξένων επενδύσεων για να συνεχισθούν οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, που παρουσίασε η χώρα τα τελευταία χρόνια.

Σχετικά με την μετανάστευση από τα νέα κράτη-μέλη προς την Ελλάδα η χώρα δεν αναμένεται να αυξηθεί ο αριθμός των μεταναστών εφόσον ήδη η Ελλάδα είναι χώρα υποδοχής κυρίως μεταναστών από τρίτες χώρες. Αντίθετα οι Ευρωπαϊκές

χρηματοδοτήσεις θα συγκρατήσουν τον πληθυσμό των νέων κρατών-μελών στις χώρες αυτές.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στο θέμα της μετεγκατάστασης των Ελληνικών επιχειρήσεων προς τα νέα κράτη-μέλη, που παρουσιάζουν φτηνό εργατικό δυναμικό και ευνοϊκότερους επιχειρηματικούς όρους. Οι Ελληνικές επιχειρήσεις κυρίως στοχεύουν στην αγορά μεριδίων τηλεπικοινωνιών, τραπεζών, και δικτύων εμπορικής διανομής.

5. Σύγκριση Ε.Ε. - Η.Π.Α. - Ιαπωνίας

5.1. Σύγκριση δεικτών για Ε.Ε., Η.Π.Α., Ιαπωνία

Οι νέες διεθνείς συνθήκες που διαμορφώθηκαν στον κόσμο μετά τις κοσμοϊστορικές πολιτικές αλλαγές των κρατών της ανατολικής Ευρώπης, υπήρξαν αφετήρια μεγάλου προβληματισμού για τον ρόλο των μεγάλων οικονομικών δυνάμεων: ΗΠΑ, Ε.Ε.-15, Ιαπωνία. Στην συνέχεια η τελευταία διεύρυνση της Ε.Ε. επέτεινε τον προβληματισμό για τις προοπτικές τους. Στα τελευταία 50 χρόνια, ο κόσμος από μονοπολίκος, με επίκεντρο τις ΗΠΑ, μεταβλήθηκε σε τριπολικό, με βασικούς πόλους την Ιαπωνία, την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ. Ξεκινώντας από ένα αντίστοιχο επίπεδο παραγωγικότητας και κατά κεφαλή ΑΕΠ στα μέσα του 19^{ου} αιώνα κι ενώ αρχικά η Ευρώπη δεν εμφανίζει την αντίστοιχη αύξηση με τις Η.Π.Α., την δεκαετία του 1950 έχει σημαντικά υψηλότερο ρυθμό μεταβολής κατά κεφαλή ΑΕΠ από το αντίστοιχο των Η.Π.Α. Αν και στην συνέχεια υπήρξε σημαντική πρόοδος των επιδόσεων της Ευρώπης, η παραγωγικότητα υπολείπεται σημαντικά από την αντίστοιχη των Η.Π.Α. και η διαφορά του ΑΕΠ δεν εξισορροπείται. Επίσης το επίπεδο της Ευρωπαϊκής διαβίωσης αντιστοιχεί μόλις στα $\frac{3}{4}$ του αμερικανικού (Gordon, 2003).

Πίνακας 5.1. Ρυθμός μεταβολής κατά κεφαλή ΑΕΠ Ε.Ε. - ΗΠΑ, 1820-2000

	1820-1870	1870-1913	1913-1929	1929-1950	1950-1973	1973-2000
Ε.Ε.*	1.05	1.25	0.97	0.79	3.61	1.77
ΗΠΑ	1.29	1.79	1.65	1.55	2.4	1.64

Πηγή: Gordon, 2003

*περιλαμβάνει τα κράτη της δυτικής Ευρώπης

Την τελευταία δεκαετία παρατηρούμε την Ε.Ε να υπολείπεται σημαντικά στις επιδόσεις σε πολλούς διορθωτικούς δείκτες από τις ΗΠΑ. Η διερεύνηση των αιτίων είναι δύσκολη λόγω των ιδιαιτεροτήτων οργάνωσης των οικονομιών.

Οι ΗΠΑ απολάμβαναν συγκριτικό πλεονέκτημα μιας ενιαίας χώρας, με μέγεθος μιας ολόκληρης ηπείρου, σε αντίθεση με την κατακερματισμένη Ευρώπη.

Η μεγάλη της έκταση της επέτρεψε κατ'αρχάς την μεγάλη παραγωγικότητα στον γεωργικό τομέα, την ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας και του εμπορίου. Η ενιαία Αμερικανική αγορά, ευνόησε την παραγωγή μεγάλης κλίμακας όπως επίσης και την μαζική διάθεση των προϊόντων. Η ύπαρξη μιας τέτοιας αγοράς ευνόησε την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας με την ανάπτυξη μεθόδων οργάνωσης των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα, ιδιαίτερα του ηλεκτρισμού και των τηλεπικοινωνιών.

Οι ΗΠΑ ως ενιαία αγορά με μια κοινή γλώσσα επέτρεψαν την κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού

Η ύπαρξη άφθονων πρώτων υλών επέτρεψε στην Αμερικάνικη οικονομία να καταστεί μια μεγάλη βιομηχανική δύναμη η οποία επέτρεψε στη συνέχεια την ανάπτυξη των τεχνολογιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επίσης είναι ότι οι πρώτες σημαντικές ανακαλύψεις όπως ο ηλεκτρισμός και το τηλέφωνο ανακαλύφθηκαν στις ΗΠΑ

Σε αντίθεση με τις αναπτυσσόμενες ΗΠΑ όπου το ανθρώπινο δυναμικό προέρχονταν κυρίως από μετανάστες και ήταν διατεθειμένοι για σημαντικές θυσίες στις εργασιακές σχέσεις, η από μακρού οργανωμένη οικονομία των Ευρωπαϊκών κρατών και η αντίστοιχη ανάπτυξη των εργατικών δικαιωμάτων είχε ως αποτέλεσμα την ανελαστικότητα στις μεταβολές της οργάνωσης των επιχειρήσεων. Οι Ευρωπαίοι πολίτες απολαμβάνουν από καιρό μακροχρόνιες διακοπές, συστήματα εθνικής υγείας και ασφάλισης (Gordon, 2003).

Επίσης το μεταναστευτικό ρεύμα προς τις ΗΠΑ ήταν πάντα έντονο και είχε την ιδιαιτερότητα της μετανάστευσης τόσο ανειδίκευτου όσο και ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας με φτηνό κόστος εργατικού δυναμικού των επιχειρήσεων. Αντίθετα το μεταναστευτικό ρεύμα των μεσογειακών κρατών προς τον ανεπτυγμένο Ευρωπαϊκό Βορρά, αφορούσε κυρίως ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό.

Πίνακας 5.2. Κατά κεφαλή ΑΕΠ

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΕΕ-25	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	:
ΕΕ-15	110,8	110,5	110,2	110,1	110	109,8	109,7	109,5	109,2 (f)	108,9 (f)	108,6 (f)
ΗΠΑ	152,3	153,5	154,5	154,9	155,9	154	150,9	150,9	152,8	154,7	155,9 (f)
ΙΑΠΩΝΙΑ	123,6	125,4	124,3	119,3	116,2	114,9	113,1 (f)	111,6 (f)	113,3 (f)	115,8 (f)	114,9 (f)

Πηγή: Eurostat, Structural Indicators, 2004 f: πρόβλεψη

: μη διαθέσιμο

Πίνακας 5.3. Ρυθμός αύξησης ΑΕΠ

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΕΕ-25	:	1.8	2.7	3.0	2.9	3.7	1.8	1.1	1.0	2.3	2.0 (f)
ΕΕ-15	2.6	1.7	2.7	2.9	2.9	3.7	1.8	1.1	0.9	2.2	1.9 (f)
ΗΠΑ	2.5	3.7	4.5	4.2	4.4	3.7	0.8	1.9	3.0	4.4	3.6 (f)
ΙΑΠΩΝΙΑ	2.0	3.4	1.8	-1.0	-0.1	2.4	0.2	-0.3	1.4	2.7	1.1 (f)

Πηγή: Eurostat, Structural Indicators, 2004 f: πρόβλεψη

: μη διαθέσιμο

Τη δεκαετία 1995-2005 παρατηρούμε ότι οι ΗΠΑ προηγούνται σταθερά στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ σε σχέση τόσο με την Ε.Ε.-15 όσο και την Ε.Ε.-25 όσο και της Ιαπωνίας. Αρχικά παρατηρούμε για την Ευρωπαϊκή Ένωση ότι με την τελευταία διεύρυνση μειώνεται αισθητά το κατά κεφαλή ΑΕΠ ενώ ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ παραμένει σχεδόν σταθερός. Αυτό οφείλεται στην ένταξη των νέων κρατών μελών με ασθενέστερες οικονομίες, ενώ διαφαίνεται ότι η Ε.Ε.-15 διατηρεί την ευρωστία της εξισορροπώντας την μείωση των νέων κρατών.

Για την Ιαπωνία παρατηρούμε ότι παρουσιάζει μια σταθερά φθίνουσα πορεία τόσο στο κατά κεφαλή ΑΕΠ, όσο και στο ρυθμό αύξησης του. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι είναι η μονή από τις εξεταζόμενες περιπτώσεις που παρουσιάζουν αρνητικές τιμές στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ. Η Ιαπωνία, παρουσιάζει μεγαλύτερο κατά κεφαλή ΑΕΠ τόσο από την Ε.Ε.-15 όσο και από την Ε.Ε.-25, άλλα οι επιδόσεις της είναι αισθητά χαμηλότερες από αυτές των ΗΠΑ.

Για τις ΗΠΑ παρατηρούμε σχετικά σταθερές επιδόσεις, με μικρές διακυμάνσεις, αλλά πολύ υψηλότερες από αυτές τόσο της Ε.Ε.-15, όσο και της Ε.Ε.-25 άλλα και της Ιαπωνίας. Χαρακτηριστικά το 2004, παρουσιάζει ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ διπλάσιο του αντίστοιχου της Ε.Ε.-15 όσο και της Ε.Ε.-25 και αντίστοιχα το κατά κεφαλή ΑΕΠ το ίδιο έτος είναι σχεδόν 50% υψηλότερο του αντίστοιχου της Ε.Ε.-15 και Ε.Ε.-25.

Από τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η Ε.Ε.-25 πρέπει να καταβάλλει ιδιαίτερη προσπάθεια για να φανεί ανταγωνιστική τόσο των ΗΠΑ αλλά και της Ιαπωνίας.

Πίνακας 5.4. Ανεργία

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	9.5	9.1	8.6	8.4	8.7	9.0	9.0
ΕΕ-15	10.0	10.4	10.0	10.1	9.8	9.3	8.5	7.6	7.2	7.6	8.0	8.1
ΗΠΑ	6.8	6.1	5.6	5.4	4.9	4.5	4.2	4.0	4.8	5.8	6.0	5.5
ΙΑΠΩΝΙΑ	2.5	2.9	3.1	3.4	3.4	4.1	4.7	4.7	5.0	5.4	5.3	4.7

Πηγή: Eurostat, Structural Indicators, 2004

: μη διαθέσιμο

Η μελέτη του πίνακα της ανεργίας μας επιτρέπει να διαπιστώσουμε την μειονεκτική θέση που βρίσκεται η Ευρωπαϊκή Ένωση διαχρονικά την εξεταζόμενη περίοδο σε σχέση τόσο με τις ΗΠΑ αλλά και με την Ιαπωνία στην ανεργία του εργατικού δυναμικού. Παρατηρούμε ότι η Ε.Ε. καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο παρουσιάζει υψηλά ποσοστά ανεργίας τα οποία για την Ε.Ε.-15 είχαν πτωτική τάση, ενώ στο επίπεδο της Ε.Ε.-25, η ανεργία εμφανίζεται να μεγεθύνεται ελαφρά. Οι ΗΠΑ παρουσιάζουν μικρότερο ποσοστό ανεργίας κατά 3-4 ποσοστιαίες μονάδες της Ε.Ε. την εξεταζόμενη περίοδο.

Η Ιαπωνία παρουσιάζει αύξηση του ποσοστού ανεργίας κλιμακούμενο από την έναρξη της περιόδου, ενώ σημαντικό είναι να τονίσουμε ότι το 1993 το ποσοστό ανεργίας είναι κατά 75% μικρότερο του αντίστοιχου ποσοστού της Ε.Ε.-15, ενώ το 2004 η διαφορά μειώνεται στο 50% περίπου.

Πίνακας 5.5. Δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ΕΕ-25	:	1.84 ^(s)	1.82 ^(s)	1.82 ^(s)	1.82 ^(s)	1.86 ^(s)	1.88 ^(s)	1.92 ^(s)	1.93 ^(s)	1.95 ^(ps)
ΕΕ-15	1.89 ^(s)	1.88 ^(s)	1.87 ^(s)	1.86 ^(s)	1.86 ^(s)	1.9 ^(s)	1.93 ^(s)	1.98 ^(s)	1.99 ^(s)	2 ^(ps)
ΗΠΑ	2.4 ⁽ⁱ⁾	2.49 ⁽ⁱ⁾	2.53 ⁽ⁱ⁾	2.56 ⁽ⁱ⁾	2.59 ^(bi)	2.63 ⁽ⁱ⁾	2.7 ⁽ⁱ⁾	2.71 ⁽ⁱ⁾	2.64 ^(ip)	2.76 ^(ip)
ΙΑΠΩΝΙΑ	2.58 ⁽ⁱ⁾	2.69 ⁽ⁱ⁾	2.78	2.84	2.95	2.96	2.99	3.07	3.12	:

Πηγή: Eurostat, Structural Indicators, 2004

: μη διαθέσιμο

Με την μελέτη του πίνακα για τις δαπάνες της έρευνας και της ανάπτυξης διαπιστώνουμε ότι και οι τρεις εξεταζόμενες γεωγραφικές περιοχές παρουσιάζουν σταθερή αύξηση των δαπανών τους. Το υψηλότερο ποσοστό δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη εμφανίζει η Ιαπωνία, η οποία προσεγγίζει ποσοστό άνω του 3%, ενώ οι ΗΠΑ παρουσιάζουν ποσοστό σταθερά άνω του 2% ενώ η Ε.Ε. ποσοστό σταθερά κάτω του 2%.

Πίνακας 5.6. Δαπάνες για Πληροφορική και Τηλεπικοινωνίες

	2002	2003	2004
ΕΕ-25	:	:	3.0
ΕΕ-15	3.2	3.1	3.0
ΗΠΑ	4.7	4.6	4.6
ΙΑΠΩΝΙΑ	3.5	3.5	3.6

Πηγή: Eurostat, Structural Indicators, 2004

: μη διαθέσιμο

Αν και τα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν μόνον μια τριετία διαπιστώνουμε ότι η Ε.Ε. πραγματοποιεί δαπάνες σταθερά σε ποσοστό που κυμαίνεται στο 3%. Οι ΗΠΑ παρουσιάζουν ποσοστό υψηλότερο του 4,5% ενώ η Ιαπωνία ποσοστό που κυμαίνεται στο 3,5%

Πίνακας 5.7. Τιμές τοπικών τηλεπικοινωνιών

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	0.38	0.38	0.37
ΕΕ-15	0.39	0.40	0.40	0.40	0.40	0.39	0.39	0.37
ΗΠΑ	0.13	0.10	0.10	0.09	0.09	0.09	0.09	0.08
ΙΑΠΩΝΙΑ	0.42	0.30	0.30	0.33	0.33	0.28	0.28	0.28

Πηγή: Eurostat, Structural indicators, 2004

: μη διαθέσιμο

Πίνακας 5.8. Τιμές εθνικών τηλεπικοινωνιών

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	:	:	:	1.31	1.15	1.06	1.04	0.90
ΕΕ-15	2.35	2.14	1.67	1.33	1.14	1.02	1.01	0.87
ΗΠΑ	1.94	1.43	1.43	0.45	0.45	0.45	0.81	1.07
ΙΑΠΩΝΙΑ	5.75	4.21	2.30	2.46	1.15	1.15	1.15	1.15

Πηγή: Eurostat, Structural indicators, 2004

: μη διαθέσιμο

Μελετώντας τους πίνακες των τιμών των τηλεπικοινωνιών παρατηρούμε ότι οι τιμές των τηλεπικοινωνιών τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο και για τις τρεις εξεταζόμενες γεωγραφικές περιοχές μειώνονται την χρονική περίοδο που εξετάζουμε. Στην Ε.Ε. η μείωση της τιμής των τοπικών τηλεπικοινωνιών είναι μικρότερη της μείωσης των εθνικών τηλεπικοινωνιών, για τις ΗΠΑ υπάρχει μια αντιστοιχία μείωσης εθνικών και τοπικών τιμών, ενώ για την Ιαπωνία, η μείωση της τιμής των εθνικών τηλεπικοινωνιών είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή, που σε μια οκταετία μειώνεται στο 1/5 της αρχικής τιμής.

Πίνακας 5.9. Εμπορικό ισοζύγιο αγαθών

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	:	:	:	9.7	9.2	9.0	9.4
ΕΕ_15	7.3	7.7	8.0	8.3	9.1	9.1	9.2	11.0	10.8	10.3	10.1	10.6
ΗΠΑ	7.9	8.3	9.0	9.1	9.4	9.1	9.3	10.2	9.2	8.8	9.0	:
ΙΑΠΩΝΙΑ	6.5	6.5	6.9	7.6	8.3	7.9	7.7	8.5	8.4	8.7	9.2	:

Πηγή: Eurostat, Structural indicators, 2004

: μη διαθέσιμο

Πίνακας 5.10. Εμπορικό ισοζύγιο υπηρεσιών

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΕΕ-25	:	:	:	:	:	:	:	:	3.4	3.3	3.2	3.3
ΕΕ-15	2.6	2.6	2.6	2.8	3.1	3.1	3.2	3.6	3.6	3.5	3.4	3.5
ΗΠΑ	2.3	2.3	2.4	2.5	2.5	2.5	2.6	2.7	2.5	2.5	2.5	:
ΙΑΠΩΝΙΑ	1.7	1.7	1.8	2.1	2.2	2.2	2.0	2.0	2.1	2.2	2.2	:

Πηγή: Eurostat, Structural indicators, 2004

: μη διαθέσιμο

Οι τιμές των εμπορικών ισοζυγίων αγαθών και υπηρεσιών έχουν αυξηθεί σημαντικά από το 1993 και υπερσκελίζουν τις αντίστοιχες τιμές των ΗΠΑ, και της Ιαπωνίας. Αυτή η θεαματική πρόοδος, οφείλεται στην ανάπτυξη της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς.

Πίνακας 5.11. Εκπομπές ρύπων

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2010
ΕΕ-25	93.8 ^(s)	91.9 ^(s)	91.8 ^(s)	92.1 ^(s)	94.1 ^(s)	92.5 ^(s)	92.2 ^(s)	90.7 ^(s)	90.4 ^(s)	91.5 ^(s)	91.0 ^(s)	:
ΕΕ-15	97.7	96.0	96.1	97.0	99.0	97.3	97.8	96.2	96.3	97.6	97.1	92.0
ΗΠΑ	101.2	103.0	104.9	105.8	109.1	110.4	110.8	111.8	114.8	112.3	113.1	93.0
ΙΑΠΩΝΙΑ	98.1	97.2	102.1	107.3	109.3	109.8	105.6	107.4	108.1	105.3	107.6	94.0

Πηγή: Eurostat, Structural indicators, 2004

Οι εκπομπές ρύπων στην Αμερική εξακολουθούν να αυξάνονται ενώ αντίθετα στην Ε.Ε., βαίνουν μειούμενες. Το έτος 2002, το επίπεδο της Ε.Ε. είναι 22 μονάδες χαμηλότερο των ΗΠΑ, και 16 μονάδες μικρότερο της Ιαπωνίας. Οι προβλέψεις για το 2010, περιλαμβάνουν μείωση και για τρεις εξεταζόμενες γεωγραφικές περιοχές.

5.2. Οι εξωτερικές προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ε.Ε αντιμετωπίζει σήμερα μεγάλες προκλήσεις από την ανάπτυξη των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και των αναδυόμενων οικονομιών της Νότιας Ασίας. Τα 4 τελευταία χρόνια η Ε.Ε είδε τους στόχους της Λισσαβώνας να μην πραγματοποιούνται πλήρως ενώ στο παγκόσμιο περιβάλλον, σημαντικά γεγονότα έλαβαν χώρα: η κατάρρευση των Αμερικανικών μετοχών των εταιριών διαδικτύου, η Αμερικάνικη οικονομία βίωσε μια διετία οικονομικής επιβράδυνσης και ύφεσης και τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11 Σεπτεμβρίου. Σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα παρουσιάστηκαν και οι τιμές του πετρελαίου αυξήθηκαν σημαντικά. Όλα αυτά τα γεγονότα δημιούργησαν έναν αρνητικό αντίκτυπο στην κατανάλωση και στις επενδύσεις των επιχειρήσεων στην Ε.Ε (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2004).

Την τελευταία περίοδο παρατηρούμε ότι οι ΗΠΑ προηγούνται σταθερά στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ τόσο της Ε.Ε.-15, της Ε.Ε.-25 και της Ιαπωνίας, η οποία σε μερικές χρονιές έχει και αρνητικές επιδόσεις.

Ο ρυθμός αύξησης ΑΕΠ των ΗΠΑ είναι διπλάσιος του αντίστοιχου της Ε.Ε. και πολύ ανώτερος αυτού της Ιαπωνίας. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ε.Ε.-25 αντιπροσωπεύει το 2003 τα 2/3 του αντίστοιχου των ΗΠΑ, ενώ και η Ιαπωνία υπολείπεται σημαντικά των ΗΠΑ.

Στα θέματα της ανεργίας η Ε.Ε βρίσκεται σε υποδεέστερη θέση στις επιδόσεις της εφόσον οι ΗΠΑ παρουσιάζουν μικρότερο ποσοστό ανεργίας κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες. Η Ιαπωνία παρουσιάζει διαχρονικά αύξηση των ποσοστών ανεργίας τα οποία παραμένουν όμως στο 50% χαμηλότερα του αντίστοιχου μέσου όρου της Ε.Ε.-25.

Στον τομέα των δαπανών για Έρευνα και Ανάπτυξη η Ιαπωνία υπερσκελίζει και τις ΗΠΑ αλλά και την Ε.Ε., οι οποίες παρουσιάζουν σχεδόν ίδια ποσοστά δαπανών. Σχετικά με τις δαπάνες για Τεχνολογία και Πληροφορική, η Ε.Ε βρίσκεται τελευταία με τις ΗΠΑ να προηγούνται ακολουθούμενη από την Ιαπωνία.

Στις τιμές των τηλεπικοινωνιών παρατηρείται μια αντίστοιχη πολιτική μείωσης τιμών όλων, ενώ σημαντικό είναι να αναφερθεί η εντυπωσιακή μείωση των εθνικών

τηλεπικοινωνιών για την Ιαπωνία η οποία μέσα σε μια οκταετία μείωσε την τιμή τους στο 1/5.

Στον τομέα της ολοκλήρωσης της αγοράς η Ε.Ε παρουσιάζει θεαματικά αποτελέσματα υπερσκελίζοντας την Αμερική και την Ιαπωνία γεγονός που οφείλεται στην ανάπτυξη της ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς.

Στον τομέα του Περιβάλλοντος η Ε.Ε παρουσιάζει επίσης καλύτερες επιδόσεις με μικρότερους ρύπους από την Ιαπωνία και την Αμερική.

Συμπερασματικά η Ε.Ε. αντιμετωπίζει μια μεγάλη ιστορική πρόκληση, ισότιμου οικονομικού ανταγωνισμού, με τις άλλες παγκόσμιες οικονομικές δυνάμεις, με στόχο την διατήρηση του κοινωνικού και πολιτιστικού προφίλ που έχει αναπτυχθεί (Thorow, 1995).

6. Συμπεράσματα

Στα πλαίσια της εργασίας έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί η εξέλιξη του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος με την εξέταση δημογραφικών δεικτών, η σύγκλιση ή η απόκλιση στο οικονομικό, κοινωνικό, τεχνολογικό και περιβαλλοντικό επίπεδο στην Ε.Ε-15 και στην Ε.Ε-25 με την χρήση των διαρθρωτικών δεικτών, η θέση που καταλαμβάνει η Ελλάδα στη νέα διευρυνόμενη Ε.Ε και η διερεύνηση της θέσης της Ε.Ε. σε παγκόσμιο επίπεδο συγκριτικά με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία.

Η μελέτη των δεικτών και η χρήση του δείκτη CV μας οδηγούν στη εξαγωγή συμπερασμάτων για την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην Ε.Ε στα 47 χρόνια ύπαρξης. Η ίδια η Ε.Ε το 2000 έθεσε ως στόχο να καταστεί η Ευρώπη έως το 2010 *‘η δυναμικότερη και η πιο ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης ανα την υφήλιο, ικανή για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή, καθώς και σεβασμό για το περιβάλλον’*. (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Λισσαβώνας, 2000).

Η στρατηγική της Λισσαβώνας αποτέλεσε μια δέσμη μέτρων που στοχεύουν να κεφαλαιοποιήσουν την πρόοδο που είχε επιτευχθεί μέχρι τότε και παράλληλα να την καταστήσουν ανταγωνιστικότερη διασφαλίζοντας το κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον που είχε αναπτυχθεί στην Ευρώπη.

Τα συμπεράσματα της μελέτης αποδεικνύουν ότι αν και έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στους περισσότερους τομείς η Ε.Ε χρειάζεται να επιδείξει ιδιαίτερη αποφασιστικότητα στις πολιτικές και να αναπτύξει αποτελεσματικά μέτρα για να επιτύχει την ουσιαστική σύγκλιση στο εσωτερικό της και να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για να καταστεί ανταγωνιστικότερη σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πιο συγκεκριμένα εντοπίζονται οι εξής τάσεις σε δημογραφικό και οικονομικό επίπεδο:

- παρουσιάζεται σοβαρή μεταβολή του Ευρωπαϊκού πληθυσμού. Η μείωση του ποσοστού των γεννήσεων και η αύξηση του προσδόκιμου ζωής επιφέρουν σημαντική μεταβολή στη διάρθρωση του πληθυσμού της Ε.Ε. Εντοπίζεται αναστροφή της ηλικιακής πυραμίδας με μια σειρά σοβαρών επιπτώσεων στον κοινωνικό και οικονομικό τομέα.

- Οι δημογραφικές εξελίξεις είναι ιδιαίτερα δυσοίωνες για την παραγωγικότητα της Ε.Ε. Λιγότεροι νέοι εισέρχονται στην αγορά εργασίας και η κατάσταση επιδεινώνεται από το χαμηλό ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων. Οι εξελίξεις αυτές παρουσιάζουν σημαντικές επιπτώσεις για τις Ευρωπαϊκές οικονομίες εφόσον η γήρανση του πληθυσμού επιφέρει προβλήματα στα ασφαλιστικά συστήματα. Παράλληλα ο αριθμός των νέων ανθρώπων που συνεισφέρουν σε αυτά μειώνεται.
- Η Ε.Ε.-15 παρουσίασε μεγάλη πρόοδο στον κοινωνικό τομέα με την μείωση-εξάλειψη του ποσοστού της βρεφικής θνησιμότητας, με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής και την ένταξη μεγαλύτερου αριθμού γυναικών στην αγορά εργασίας, που αντιπροσωπεύει βελτίωση της θέσης της γυναίκας στην κοινωνία.
- Η διεύρυνση της Ε.Ε. πληθυσμιακά δεν επέφερε θετικά αποτελέσματα στη διάρθρωση του πληθυσμού. Τα νέα κράτη μέλη παρουσιάζουν σε πολλούς δημογραφικούς δείκτες μικρότερες επιδόσεις από τα παλαιά κράτη-μέλη. Τα ποσοστά παιδικής θνησιμότητας είναι υψηλότερα, ο πληθυσμός είναι εξίσου γερασμένος, τα ποσοστά γεννητικότητας μειώνονται, και το προσδόκιμο ζωής είναι και πάλι χαμηλότερο. Τα ποσοστά εξάρτησης πληθυσμού δεν ανατρέπονται με την είσοδο των νέων κρατών-μελών στην Ε.Ε. και παραμένουν σχεδόν στα ίδια επίπεδα.
- Στις οικονομικές εξελίξεις η Ε.Ε.-15 απ' το 1994-2003 παρουσιάζει μια περίοδο οικονομικής προόδου παρ' όλη την υστέρηση των ετών 2002-2003. Σε πολλά κράτη-μέλη, παρατηρούνται ικανοποιητικοί ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ. Ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία καταγράφεται σταθερή αύξηση του κατά κεφαλή ΑΕΠ.
- Στην Ε.Ε.-25 παρατηρείται μικρότερος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ απ' τον αντίστοιχο στην Ε.Ε.-15, αλλά μερικά από τα νέα κράτη-μέλη παρουσιάζουν σημαντικά υψηλότερους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ από τον αντίστοιχο ρυθμό της Ε.Ε.-15.
- Τα ποσοστά απασχόλησης αυξάνουν διαχρονικά χωρίς όμως να επιτρέπουν την κατάκτηση του στόχου της απασχόλησης 70% του πληθυσμού το 2010. Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών ανέρχεται στο 56% το 2003, πολλά κράτη-μέλη παρουσιάζουν θετικά αποτελέσματα στην αύξηση των ποσοστών απασχόλησης ατόμων 55-64 ετών.
- Η ανεργία μετά από περίοδο 20ετους αύξησης παρουσιάζει απ' το 1998 κάμψη. Πολλά από τα νέα κράτη-μέλη εμφανίζουν διψήφια ποσοστά ανεργίας, με

αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού ανεργίας στην Ε.Ε.-25. Η μακροχρόνια ανεργία μειώνεται ελάχιστα σταδιακά. Τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας για πολλά από τα παλαιά κράτη-μέλη είναι ιδιαίτερα σημαντικά. (Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία) Για πολλά νέα κράτη-μέλη τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας είναι σημαντικά, υψηλότερα του Ευρωπαϊκού μέσου όρου.

- Σχετικά με την απασχόληση παρατηρείται σταδιακή μείωση στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα. Η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα καταλαμβάνει μόνον το 4% της συνολικής απασχόλησης το έτος 2003, για την Ε.Ε.-15. Η απασχόληση στις υπηρεσίες αυξάνεται διαχρονικά και το 2003 αποτελεί το 71,4% της συνολικής απασχόλησης, ενώ και η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα μειώνεται. Για την Ε.Ε.-25 η απασχόληση στον γεωργικό τομέα είναι μεγαλύτερη απ' ότι στην Ε.Ε.-15 και παρατηρούμε ότι πολλά από τα νέα κράτη-μέλη έχουν σημαντικά ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. Η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα δε διαφέρει σημαντικά απ' την Ε.Ε.-15 ενώ τα υψηλά ποσοστά απασχόλησης στις υπηρεσίες και για την Ε.Ε.-25 αποδεικνύουν την προετοιμασία των νέων κρατών-μελών για την ένταξη στην Ε.Ε.

Για την διερεύνηση της σύγκλισης ή της απόκλισης των οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιήθηκαν οι διαρθρωτικοί δείκτες που καθορίστηκαν στα πλαίσια των στόχων του Συμβουλίου της Λισσαβώνας για την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή, την Έρευνα και την Καινοτομία και τη περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

- Το κύριο εύρημα είναι ότι κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας έχει πραγματοποιηθεί πρόοδος στους περισσότερους τομείς όπως αποδεικνύει η μελέτη των διαρθρωτικών δεικτών. Δεν επιτυγχάνεται όμως η σύγκλιση.
- Στο γενικό οικονομικό υπόβαθρο, ο δείκτης CV επιδεινώνεται γεγονός που αποδεικνύει απόκλιση των οικονομιών της Ε.Ε.-25, κάτι που είναι προφανές αφού τα νέα κράτη-μέλη παρουσιάζουν υστέρηση οικονομικής ανάπτυξης. Ο δείκτης CV για τον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ για την Ε.Ε.-25 είναι μεγαλύτερος απ' τον αντίστοιχο της Ε.Ε.-15, όπως και στον δείκτη για το κατά κεφαλή ΑΕΠ γεγονός που αποδεικνύει την υστέρηση σύγκλισης των οικονομιών των νέων κρατών-μελών με τα παλαιά κράτη-μέλη.

- Στον τομέα της απασχόλησης ο δείκτης CV παραμένει στα ίδια επίπεδα για την E.E.-15 και την E.E.-25, γεγονός που σηματοδοτεί ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί πρόοδος στην σύγκλιση μεταξύ των χωρών της E.E.-25 όσον αφορά την απασχόληση. Για την απασχόληση ανδρών ο δείκτης CV αυξάνεται γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν έχει επιτευχθεί σύγκλιση ενώ αντίθετα για τις γυναίκες ο δείκτης CV ελαττώνεται σηματοδοτώντας την σύγκλιση στην απασχόληση γυναικών για την E.E.-25. Για την απασχόληση των ηλικιωμένων εργαζομένων καταγράφεται μια μικρή αύξηση του δείκτη CV, ενώ για το συνολικό ποσοστό απασχόλησης υπάρχει μια οριακή μείωση του δείκτη CV. Συνολικά οι παραπάνω δείκτες σηματοδοτούν μια στασιμότητα στην σύγκλιση στον τομέα απασχόλησης μεταξύ E.E.-15 και E.E.-25.
- Στον τομέα της Έρευνας και της Καινοτομίας, οι επιδόσεις είναι αρνητικές. Με την μελέτη του δείκτη CV καταγράφεται η απόκλιση των επιδόσεων των κρατών-μελών. Καθίσταται προφανές ότι τα νέα κράτη-μέλη υπολείπονται σημαντικά στον τομέα της Έρευνας και της Καινοτομίας συγκρινόμενα με τα παλαιά κράτη-μέλη. Για τις δαπάνες για την Έρευνα και την Ανάπτυξη καταγράφεται απόκλιση των επιδόσεων για την E.E.-25 και ότι τα νέα κράτη-μέλη υστερούν στις αντίστοιχες επενδύσεις. Για την πρόσβαση στο διαδίκτυο στην E.E.-25 παρουσιάζεται και πάλι απόκλιση αφού τα νέα κράτη-μέλη υστερούν στις επιδόσεις στη πρόσβαση στο διαδίκτυο. Στις δαπάνες για Πληροφορική και Τεχνολογία παρουσιάζεται μια μικρή σύγκλιση. Οι χαμηλές αυτές επιδόσεις στον τομέα της Έρευνας και της Καινοτομίας, αποδεικνύουν ότι η E.E. δεν έχει κατανοήσει ότι η οικονομική ανάπτυξη και η αύξηση της απασχόλησης στην κοινωνία της γνώσης προέρχεται από τις επενδύσεις στην Έρευνα και την Καινοτομία.
- Στον τομέα των οικονομικών μεταρρυθμίσεων η μελέτη του δείκτη CV σηματοδοτεί μια μικρή απόκλιση μεταξύ της E.E.-15 και της E.E.-25. Παρατηρείται σύγκλιση όσον αφορά τις τιμολογιακές πολιτικές των τηλεπικοινωνιών, σε εθνικό και σε αστικό επίπεδο για την E.E.-25. Για τις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας παρατηρείται μια μικρή απόκλιση τόσο στα νοικοκυριά όσο και για τη βιομηχανία. Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς για τα αγαθά φανερώνει μια σύγκλιση, ενώ αντίθετα για τις υπηρεσίες μια μεγάλη απόκλιση.
- Στον τομέα της κοινωνικής συνοχής επιτυγχάνεται μια μικρή πρόοδος. Στον τομέα του ποσοστού του πληθυσμού που βρίσκεται στα όρια της φτώχειας πριν και μετά

τις κοινωνικές μεταβιβάσεις παρουσιάζεται μια σύγκλιση στην Ε.Ε.-25. Αντίθετα καταγράφεται απόκλιση για την μακροχρόνια ανεργία και την σχολική διαρροή. Ο δείκτης διασποράς κατανομής της απασχόλησης ανα περιφέρεια αποδεικνύει μια απόκλιση στις περιφερειακές ανισότητες.

- Στον τομέα του Περιβάλλοντος είναι εμφανής η απόκλιση στην Ε.Ε.-25 και καταγράφεται ότι τα νέα κράτη-μέλη δεν ακολουθούν την δέσμευση της Ε.Ε. για το πρωτόκολλο του Kyoto.

Η εξέταση της θέσης της Ελλάδας στα πλαίσια της διεύρυνσης της Ε.Ε. αποδεικνύει ότι η θέση της χώρας στο Ευρωπαϊκό επίπεδο δυσχεραίνεται και οι επιδόσεις της υστερούν σε αρκετές περιπτώσεις των νέων κρατών-μελών. Πρέπει όμως να επισημανθεί η πρόοδος που σημειώθηκε από την ένταξή της στην Ε.Ε.

- Αν και η Ελλάδα παρουσίασε μια τάση ανάπτυξης στους οικονομικούς δείκτες, στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ η Ελλάδα αντιμετωπίζει ένα ανταγωνιστικότερο περιβάλλον, μπροστά στα υψηλότερα ποσοστά ανάπτυξης πολλών νέων κρατών
- Το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ελλάδας ανέρχεται στο 80% του αντίστοιχου της Ε.Ε.-25 ενώ στην Ε.Ε.-15 ανέρχεται στο 73%. Η αλλαγή αυτή μπορεί να σηματοδοτήσει απώλεια Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων.
- Αν και η Ελλάδα παρουσίασε πολύ υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης τα ποσοστά απασχόλησης μένουν στάσιμα και η απασχόληση στην Ελλάδα υπολείπεται κατά 8 μονάδες από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αντίστοιχα παρατηρείται χαμηλότερη συμμετοχή των ανδρών στην αγορά εργασίας απ'ότι στην Ε.Ε., ενώ σημαντική βελτίωση την τελευταία δεκαετία κατά 7% παρουσίασε η απασχόληση των γυναικών σημαντικά χαμηλότερη όμως του Ευρωπαϊκού μέσου όρου, και της απασχόλησης των γυναικών σε πολλά από τα νέα κράτη-μέλη. Το ποσοστό των ηλικιωμένων εργαζομένων είναι μεγαλύτερο του Ευρωπαϊκού μέσου όρου.
- Στον τομέα των δαπανών για την Έρευνα και την Ανάπτυξη η χώρα πρέπει να καταβάλλει τεράστιες προσπάθειες και πόρους για να επιτύχει μια σύγχρονη αναπτυξιακή πορεία εφόσον οι δαπάνες της υπολείπονται σημαντικά της Ε.Ε.-25, πολλά από τα νέα κράτη-μέλη την υπερσκελίζουν. Είναι τελευταία στην Ε.Ε.-15 και μόλις 17^η στην Ε.Ε.-25 στην πρόσβαση στο διαδίκτυο, ενώ στον τομέα των επενδύσεων για Τεχνολογία και Πληροφορική καταλαμβάνει την 23^η θέση στην Ε.Ε.-25.

- Στον τομέα των οικονομικών μεταρρυθμίσεων έχει επιτευχθεί πρόοδος στην τιμολογιακή πολιτική της ηλεκτρικής ενέργειας. Σημαντική επίδοση εμφανίζεται στον τομέα των επιχειρηματικών επενδύσεων που καταλαμβάνει την 2^η και 6^η θέση αντίστοιχα στην Ε.Ε.-15 και στη Ε.Ε.-25, λαμβάνοντας όμως υπόψιν ότι τα δεδομένα αφορούν κατά κύριο λόγο τις επενδύσεις για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.
- Στον τομέα της ολοκλήρωσης της αγοράς, η χώρα υπολείπεται των επιδόσεων της Ε.Ε.-15 και όσο αφορά τα αγαθά βρίσκεται στην τελευταία θέση τόσο της ΕΕ-15 όσο και της Ε.Ε.-25. Στον τομέα της ολοκλήρωσης της αγοράς για τις υπηρεσίες η Ελλάδα καταλαμβάνει τη 7^η θέση στην Ε.Ε.-15 και την 12^η στην Ε.Ε.-25.
- Στον τομέα της κοινωνικής συνοχής, στο ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται στα όρια της φτώχειας πριν τις κοινωνικές παροχές, η Ελλάδα κατατάσσεται 7^η και 10^η αντίστοιχα στην Ε.Ε.-15 και στην Ε.Ε.-25. Όσον αφορά όμως στο ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται στα όρια της φτώχειας μετά τις κοινωνικές παροχές, η Ελλάδα βρίσκεται 2^η και στην Ε.Ε.-15 όσο και στην Ε.Ε.-25, γεγονός που σηματοδοτεί την ανισοκατανομή του εθνικού πλούτου, και την έλλειψη ισχυρού κράτους-πρόνοιας.
- Για την μακροχρόνια ανεργία η Ελλάδα βρίσκεται στην 1^η και 4^η θέση αντίστοιχα στην Ε.Ε.-15 και στην Ε.Ε.-25. Το ποσοστό των μακροχρόνιων ανέργων σταθεροποιείται διαχρονικά και είναι επιτακτική ανάγκη για κοινωνικές μεταρρυθμίσεις για την ενσωμάτωση του πληθυσμού αυτού.
- Η Ελλάδα παρουσιάζει χαμηλότερο ποσοστό σχολικής διαρροής από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Στον τομέα της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης η χώρα καταλαμβάνει την 10^η και 14^η θέση στην Ε.Ε.-15 και στην Ε.Ε.-25.
- Στον τομέα των ρύπων η Ελλάδα καταλαμβάνει τη 4^η θέση στην Ε.Ε.-15 και την 5^η στην Ε.Ε.-25.

Σε παγκόσμιο επίπεδο η Ε.Ε έχει να ανταγωνισθεί τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Μελετώντας τους επιμέρους δείκτες παρατηρούμε ότι:

- Η Ε.Ε υπολείπεται σημαντικά στην πλειονότητα των δεικτών τόσο των ΗΠΑ όσο και της Ιαπωνίας. Η διαπίστωση αυτή ισχύει τόσο για την οικονομική ανάπτυξη, αφού το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ε.Ε. αντιπροσωπεύει μόλις τα 2/3 του αντίστοιχου των ΗΠΑ, όσο και στον τομέα της Έρευνας και Καινοτομίας.
- Στον τομέα των οικονομικών μεταρρυθμίσεων η Ε.Ε παρουσιάζει σημαντική πρόοδο στην ολοκλήρωση της αγοράς, εμφανίζοντας καλύτερες επιδόσεις τόσο των ΗΠΑ όσο και της Ιαπωνίας.
- Οι ΗΠΑ παρουσιάζουν το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας, ενώ η Ε.Ε και πάλι υπερσκελίζεται από την Ιαπωνία.
- Στον τομέα του περιβάλλοντος η Ε.Ε αποδεικνύει το ενδιαφέρον της για το περιβάλλον παρουσιάζοντας τους χαμηλότερους δείκτες από τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία.
- Η απουσία διαθέσιμων δεικτών κοινωνικής συνοχής για τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία εν αντιθέσει με την Ε.Ε., αντικατοπτρίζει την υπεροχή της Ε.Ε. στον τομέα της κοινωνικής συνοχής.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. (2003), 'Επετηρίδα Αγοράς Εργασίας 2003', Αθήνα, σελ. 176

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1993), 'Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση'

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Com (97) (2000), 'Agenda 2000: Για μια ισχυρότερη και διευρυμένη Ένωση: η πρόκληση της διεύρυνσης'

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001), 'Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο κόσμος, η Ευρώπη σε εξέλιξη'

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2004), 'Η Αντιμετώπιση των Προκλήσεων, Η Στρατηγική της Λισσαβώνας για την Απασχόληση και την Ανάπτυξη'

Ευρωπαϊκή κεντρική Τράπεζα (2003), Ετήσια Έκθεση

EKEME (2002), 'Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση 20 Χρόνια συμμετοχής και η πορεία προς το μέλλον', σελ. 260.

INE (2004), Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ 'Η ελληνική οικονομία και απασχόληση', Ετήσια Έκθεση 2004, σελ. 314

Ιωακειμίδης, Π. (1980), 'Ο διεθνής ρόλος των μικρών χωρών και η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ', Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ.55

Ιωακειμίδης, Π. (1997), 'Το Μέλλον της Ευρώπης', Εκδόσεις Ι. Σιδέρης

Ιωακείμογλου, Η., Ευσταθόπουλος, Γ. (2004), 'Ο τομέας των υπηρεσιών, η ανταγωνιστικότητα και η απασχόληση', INE ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Σειρά Μελέτες Νο 19, Αθήνα

Μαρκής, Δ. (2000), 'Η κατασκευή της Ευρώπης: Παραδοξίες της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης', Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική, σελ. 101

Μούσης, Ν. (2003), 'Ευρωπαϊκή Ένωση', Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 566

Ταπεινός, Γ. (1993), 'Στοιχεία Δημογραφίας, Ανάλυση, κοινωνικό-οικονομικοί παράγοντες και ιστορία των πληθυσμών', Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 549

Τραγακη, Α. (υπό δημοσίευση), 'Η απασχόληση στην ΕΕ: Τι αποκαλύπτουν οι διαρθρωτικοί δείκτες', Αθήνα, Επετηρίδα Εργασίας 2005, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τσούκαλης, Λ. (1998), 'Η νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία: Στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα', Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, σελ. 421

Thorow, L. (1995), 'Ο Επερχόμενος Οικονομικός Πόλεμος μεταξύ Ιαπωνίας, Ευρώπης και Αμερικής', Αθήνα, Εκδόσεις Νέα Σύνορα

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Boeri, T., Brucker, H. (2000), 'The Impact of Eastern Enlargement of employment and wages in the EU Member States', European Integration Consortium: DIW, CEPR, FIEF, IAS, IGER, Berlin and Milano, Final Report

Beetham, D., Lord, Ch. (1998), 'Legitimacy and the European Union', London, Longman

Bulletin Mensuel d'information de L'institut National D'etudes Demographiques (2004), 'Population et Societes', No 398.

Commission of the European Communities (2002), 'Europe's response to World Ageing: Promoting economic and social progress in an ageing world', Brussels

Commission of the European Communities (2005), Green Paper 'Confronting demographic change: a new solidarity between the generations', Brussels

Council of Europe (2003), 'Recent demographic developments in Europe', Council of Europe Publishing, 2003

Creel, J., Levasseur, S. (2004), 'Le Nouvel Elarissement de L' Union Europeene', Revue de l'OFCE

Duputch, J., El Mouhoub, M. (2004)

European Commission (1997), 'Employment in Europe'

European Commission (2003), 'Employment in Europe'

European Commission (2003), 'The Social Situation in the European Union, Summary Report

European Commission (2004), 'Employment in Europe'

European Employment Observatory (2002), 'Employment & Social affairs' Review: Spring 2002.

Frascati M. (2002)

Heidenreich, M (2003), 'Regional inequalities in the enlarged Europe', Journal of European Social policy, 13 (4), p. 313-333.

Lisbon European Council, 23-24 March 2000, Presidency Conclusions

Eurostat (2001), 'Le commerce des 13 pays candidates avec l'UE en 2000', Statistiques en bref, 8/2001

Eurostat (2003), '50 years of figures in Europe'

Eurostat (2004), 'Yearbook 2004, The statistical guide to Europe, data 1992-2002'

Eurostat (2004), 'Structural indicators'

European Council (2000), 'The Lisbon Special European Council (March 2000): Towards a Europe of Innovation and Knowledge'

Gordon, R.G. (2003) 'Deux siecles des croissance economique: l'Europe a la poursuite des Etats Unis', Revue de l'OFCE

Monnier A. (2004), 'L' union europeenne elargie: quinze + dix =455', Bulletin Mensuel d' Information de l' Institut National d' etudes demographiques, 398, p. 2-5

Cazes S., Nesporova, A. (2004), 'Labour market in Transition: Balancing flexibility and security in central and eastern Europe', Revue de l'OFCE

Gordon R.J. (2003), 'Deux siecles des croissance economique: l'Europe a la poursuite des Etats Unis', Revue de l'OFCE.

Manola G., Tragaki, A. (in press), 'European Union: Which way to Lisbon?'

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

www.eurostat.eu.int

www.europa.eu.int/lisbon/202000.htm

www.statistics.gr/gr_tables